

HISTORIA I SPOŁECZEŃSTWO - PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA

I. Ogólne kryteria stopni szkolnych.

celujący	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none">▪ potrafi korzystać z różnych źródeł informacji wskazanych przez nauczyciela, ale również umie samodzielnie zdobyć wiadomości,▪ wychodzi z samodzielnymi inicjatywami rozwiązywania konkretnych problemów w czasie lekcji,▪ bierze aktywny udział w konkursach, w których jest wymagana wiedza historyczna, odnosi w nich sukcesy,▪ jest autorem pracy wykonanej dowolną techniką o dużych wartościach poznawczych i dydaktycznych,▪ potrafi nie tylko poprawnie rozumować kategoriami historycznymi (przyczyny - skutki), ale również umie wnioskować, połączyć problematykę historyczną z zagadnieniami poznawanymi w czasie lekcji,▪ potrafi powiązać dzieje własnego regionu z dziejami Polski lub powszechnymi,▪ wyraża samodzielny, krytyczny stosunek do określonych zagadnień z przeszłości,▪ potrafi udowadniać swoje zdanie używając odpowiedniej argumentacji, będącej skutkiem nabytej samodzielnie wiedzy,▪ opanował bardzo dobrze materiał przewidziany programem, (patrz: kryteria na ocenę bdb),
bardzo dobry	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none">▪ sprawnie korzysta z różnych źródeł informacji wskazanych przez nauczyciela; potrafi również korzystając ze wskazówek nauczyciela dotrzeć do innych źródeł informacji,▪ samodzielnie rozwiązuje problemy i zadania postawione przez nauczyciela posługując się nabytymi umiejętnościami,▪ wykazuje się aktywną postawą w czasie lekcji,▪ rozwiązuje dodatkowe zadania o średnim stopniu trudności,▪ potrafi poprawnie rozumować w kategoriach przyczynowo skutkowych wykorzystując wiedzę przewidzianą programem,▪ opanował bardzo dobrze materiał przewidziany programem,
dobry	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none">▪ potrafi korzystać ze wszystkich poznanych w czasie lekcji źródeł informacji,▪ umie samodzielnie rozwiązywać typowe zadania, natomiast zadania o stopniu trudniejszym wykonuje pod kierunkiem nauczyciela,▪ rozwiązuje niektóre dodatkowe zadania o stosunkowo niewielkiej skali trudności,▪ poprawnie rozumuje w kategoriach przyczynowo - skutkowych; umie samodzielnie▪ potrafi odróżnić przyczyny i skutki wydarzeń historycznych,▪ jest aktywny w czasie lekcji,▪ w dobrym stopniu opanował materiał programowy
dostateczny	<p><i>Uczeń:</i></p>

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ potrafi korzystać ze wszystkich poznanych w czasie lekcji źródeł informacji, ▪ umie samodzielnie rozwiązywać typowe zadania, natomiast zadania o stopniu trudniejszym wykonuje pod kierunkiem nauczyciela, ▪ rozwiązuje niektóre dodatkowe zadania o stosunkowo niewielkiej skali trudności, ▪ poprawnie rozumie w kategoriach przyczynowo - skutkowych; umie samodzielnie ▪ odróżnia przyczyny i skutki wydarzeń historycznych, ▪ jest aktywny w czasie lekcji, ▪ w podstawowym stopniu opanował materiał programowy
dopuszczający	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przy pomocy nauczyciela potrafi wykonać proste polecenia wymagające zastosowania ▪ podstawowych umiejętności, ▪ jego wiedza posiada poważne braki, które można uzupełnić w dłuższym okresie. ▪ podejmują próby współpracy przy zadaniach zespołowych.
niedostateczny	<p><i>Uczniowie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ nawet przy pomocy nauczyciela nie potrafi wykonać prostych poleceń wymagających zastosowania podstawowych umiejętności, ▪ braki wiedzy są na tyle duże, że nie roszą nadziei na ich usunięcie nawet przy pomocy nauczyciela

Szczegółowe kryteria na poszczególne stopnie w załączniku.

II. Formy oceniania.

Bieżące ocenianie obejmuje: testy, krótkie formy pisemne (kartkówki), czytanie ze zrozumieniem (tekstu podręcznika, tekstu źródłowego) - karty pracy, sprawdziany z mappek, referaty, odpowiedzi ustne. Oceniana jest także aktywność ucznia na lekcjach, prace domowe, praca w grupie, udział w konkursach i olimpiadach.

a) odpowiedzi ustne obejmują materiał działu aktualnie omawianego (3-5 ostatnich lekcji).

b) krótkie formy pisemne „kartkówki” mogą obejmować materiał nauczania od trzech do pięciu ostatnich lekcji (nie muszą być wcześniej zapowiadane).

c) dłuższe formy pisemne są obowiązkowe. Jeżeli z przyczyn losowych uczeń nie może napisać z całą klasą, to powinien to uczynić w terminie wyznaczonym przez nauczyciela. W razie ponownego nie przystąpienia ucznia do sprawdzianu decyzja o jego terminie/formie/warunkach jest w wyłącznej gestii nauczyciela.

d) ocena może być poprawiona (jednokrotnie) przez ucznia w terminie uzgodnionym z nauczycielem, nie później, niż przed kolejnym sprawdzianem.

Poprawa sprawdzianu możliwa jest tylko w przypadku, gdy uczeń pisał sprawdzian w pierwszym terminie (z wyjątkiem sytuacji szczególnych np. pobyt w szpitalu).

d) przyjmuje się następujący przelicznik wyników sprawdzianów na stopnie szkolne:

Niedostateczny – do 34%

Dopuszczający – 35 - 50%

Dostateczny – 51 - 70%
Dobry - 71 – 85%
Bardzo dobry – 86 - 99%

Celujący – 100%

e) krótkie odpowiedzi ustne z 3-5 ostatnich lekcji, krótkie zadania domowe, praca na lekcji mogą być oceniane za pomocą plusów i minusów. Ustala się następujący sposób przeliczania ich na oceny:

++++(bardzo dobry)
+++ - (dobry)
++ - - (dostateczny)
+ - - - (dopuszczający)
- - - - (niedostateczny)

f) W przypadku niesamodzielnej pracy (sprawdzian, zadania domowego, referatu) uczeń może otrzymać ocenę niedostateczny bez możliwości poprawy

g) uczeń i jego rodzice (prawni opiekunowie) mają prawo wglądu do prac pisemnych w szkole, w obecności nauczyciela

h) uczniowie mają prawo do zgłoszenia nieprzygotowania do lekcji - 1 nieprzygotowanie w semestrze . Jest ono zgłaszane przed lekcją, odnotowane , lecz nie wpływa na ocenę.

Oceny klasyfikacyjne semestralne oraz końcowe ustala nauczyciel przedmiotu biorąc pod uwagę wszystkie oceny cząstkowe z następującymi wagami

Lp.	Forma	Waga	uwagi
1	Sprawdzian	10	Kolor czerwony
2	Kartkówka , odpowiedź ustna	5- 6	
3	Zadanie domowe	2 – 3	
4	Ocena z plusów i minusów	3 - 5	
5	Referat/ Prezentacja	4- 6	
6	Praca w grupach, karty pracy	3 - 4	
7	Osiągnięcia w konkursach/ olimpiadach	7 – 20	
8	Poprawa	150% wagi oceny poprawianej	Nie obowiązuje w przypadku , gdy uczeń ponownie napisał sprawdzian na ocenę niedostateczną .

III. Tryb odwoławczy.

Uczeń ma możliwość poprawienia zaproponowanej przez nauczyciela oceny semestralnej lub rocznej na warunkach zapisanych w statucie szkoły.

Historia i społeczeństwo. Ojczysty Panteon i ojczyste spory

Wymagania na poszczególne oceny

Wymagania podstawowe: oceny dopuszczająca i dostateczna

Wymagania ponadpodstawowe: oceny dobra, bardzo dobra, celująca

Uwaga dotycząca oceniania na każdym poziomie wymagań

Aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować zasób wiedzy i umiejętności z poprzedniego poziomu

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. Tak jak Grecy i Rzymianie						
1. Greccy bohaterowie	1. W starożytnej Grecji 2. Wojna trojańska 3. Wojny z Persami 4. Niezgoda, która rujnuje	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu: wojna trojańska - identyfikuje postacie: Homera, Leonidasa - zna datę bitew pod Maratonem (490 r. p.n.e.) i Termopilami (480 r. p.n.e.) - wskazuje na mapie Troję, miejsca najśłynniejszych bitew wojen grecko-perskich - wymienia cechy	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: Hellada, Hellenowie - identyfikuje postacie: Achillesa, Hektora - zna datę bitwy pod Cheroneją (338 r. p.n.e.) - wyjaśnia, dlaczego uznaje się, że Grecy zapoczątkowali badania historyczne - przedstawia antyczne wzory	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu: wojna peloponeska - identyfikuje postacie: Temistoklesa, Kserksesa, Pauzanasza, Herodota - zna daty wojny peloponeskiej (431- 404 p.n.e.) - charakteryzuje postawy antycznego żołnierza i obrońcy ojczyzny na	Uczeń: - identyfikuje postać Heinricha Schliemanna - omawia skutki wojny peloponeskiej dla świata greckiego - opisuje recepcję bitew pod Maratonem i Termopilami w literaturze, sztuce i kulturze popularnej	Uczeń: - odnosi przykłady bohaterskich postawy antycznych Greków do postaw współczesnych Polaków

		charakterystyczne antycznej cywilizacji greckiej	bohaterstwa na przykładzie <i>Iliady</i> Homera	przykładzie wojen grecko-perskich – wyjaśnia, dlaczego twórcy kultury na przestrzeni dziejów odwoływali się do tych postaw		
2. Polskie Termopile	1. Polski Leonidas 2. Bitwa pod Zadwórzem 3. Bohaterowie spod Wizny i Monte Cassino	Uczeń: – identyfikuje postacie: gen. J. Sowińskiego, kpt. B. Zajączkowskiego, kpt. W. Raginisa, gen. W. Andersa – wyjaśnia, kto i dlaczego zyskał miano polskiego Leonidas	Uczeń: – zna datę szturmu Woli (6 IX 1831 r.), bitwy pod Zadwórzem (17 VIII 1920 r.), bitwy pod Wizną (7-10 IX 1939 r.), zdobycia Monte Cassino (18 V 1944 r.) – wskazuje na mapie miejsca bitew pod Zadwórzem, Wizną, Monte Cassino – przedstawia obronę Woli oraz bitwy pod Wizną i Monte Cassino jako symboliczne oraz historyczne	Uczeń: – opisuje przebieg i znaczenie bitwy pod Zadwórzem oraz wyjaśnia jej symbolikę	Uczeń: – przedstawia motyw Termopil i jego znaczenie w polskiej literaturze – ocenia postawy polskich bohaterów poświęcających się dla ojczyzny	Uczeń: – omawia i ocenia znaczenie popularyzowania wiedzy o wydarzeniach historycznych za pomocą współczesnych środków przekazu

			nawiązania do greckich Termopil			
<p>a) 3. Republika rzymska - państwo obywateli</p> <p>b)</p>	<p>c) 1. Republika rzymska</p> <p>d) 2. Rzymski obywatel - patriota</p> <p>e) 3. Kryzys republiki</p> <p>4. Upadek republiki</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: republika, obywatel - wyjaśnia, w jaki sposób Rzymianie rozumieli pojęcie cnót obywatelskich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty wojny z Ekwami (458 r. p.n.e.), przejęcia władzy przez Gajusza Juliusza Cezara (49 r. p.n.e.), upadku republiki rzymskiej (31 r. p.n.e.) - identyfikuje postacie: Lucjusza Kwinkcjusza Cyncynata, Gajusza Juliusza Cezara, Oktawiana - wskazuje na mapie zasięg republiki rzymskiej - przedstawia cechy charakterystyczne republiki rzymskiej - omawia cechy rzymskiego obywatela - patrioty na przykładzie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Tyberiusza i Gajusza Grakchów, Marka Tuliusza Cyncerona - przedstawia przyczyny i skutki kryzysu republiki rzymskiej - omawia przejawy kryzysu republiki rzymskiej i próby jego przezwyciężenia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego Cyncynat stał się wzorem dla amerykańskich obywateli - wyjaśnia zależności między kryzysem republiki rzymskiej a upadkiem cnót obywatelskich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizuje możliwość zastosowania obywatelskich wzorców obowiązujących w starożytnej republice rzymskiej w dzisiejszych czasach

			Cyncynata			
4. Polski patriotyzm na przestrzeni wieków	1. Patriotyzm w przeszłości 2. Święta narodowe 3. Patriotyzm dziś	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu patriotyzm - wymienia polskie święta o charakterze narodowym - wymienia podstawowe obowiązki obywatela polskiego	Uczeń: - wskazuje wydarzenia, które miały wpływ na rozwój polskiego patriotyzmu - charakteryzuje postawy patriotyczne w Polsce na przestrzeni dziejów - wyjaśnia, czym charakteryzuje się współczesny patriotyzm i podaje jego przykłady	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu <i>Corona Regni Poloniae</i> - wyjaśnia okoliczności ustanowienia polskich świąt o charakterze narodowym - przedstawia zmiany w rozumieniu pojęcia patriotyzm w Polsce na przestrzeni dziejów	Uczeń: - omawia mity związane z polskim patriotyzmem	Uczeń: - ocenia, czy w czasach współczesnych potrzebny jest patriotyzm
II. Za panowania Piastów i Jagiellonów						
1. Jak rządili pierwsi Piastowie	1. Dynastia Piastów 2. Pierwszy król Polski 3. Spory o tron i kryzys państwa Piastów 4. Od odbudowy do podziału państwa Piastów	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu Piastowie - lokalizuje w czasie panowanie dynastii piastowskiej - zna datę chrztu Polski (966 r.), koronacji	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: monarchia patrymonialna, statut sukcesyjny - zna daty koronacji Mieszka II (1025 r.), Bolesława	Uczeń: - identyfikuje postacie: Brzetysława, Władysława Hermana, Zbigniewa - omawia przejawy kryzysu i odbudowy państwa polskiego	Uczeń: - omawia wpływ sytuacji wewnętrznej w państwie piastowskim w XI w. na pozycję władcy - przedstawia słabe i mocne strony państwa	Uczeń: - porównuje oraz ocenia koncepcje polityczne Bolesława Chrobrego, Bolesława Śmiałego i Bolesława Krzywoustego

		<p>Bolesława Chrobrego (1025 r.), Kazimierza Wielkiego (1333 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Mieszka I, Bolesława Chrobrego - wskazuje na mapie zasięg monarchii piastowskiej - wyjaśnia, jakie przesłanki umożliwiły Bolesławowi Chrobremu sięgnięcie po koronę królewską 	<p>Śmiałego (1076 r.), Przemysła II (1295 r.), Władysława Łokietka (1320 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego, Bolesława Krzywoustego - przedstawia cechy charakterystyczne panowania Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego i Bolesława Krzywoustego 	<p>w XI w.</p>	<p>polskiego za panowania pierwszych Piastów</p>	
<p>2. Ostatni Piastowie na tronie polskim</p>	<p>1. Drogi do zjednoczenia 2. Metropolia na straży jedności 3. Panowanie Kazimierza Wielkiego</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: rozbitcie dzielnicowe, Jagiellonowie - zna daty: 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: monarchia stanowa - zna daty: pokoju 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: koronacji Przemysła II (1295 r.), koronacji Wacława II (1300 r.), przyłączenia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać bp Jana Muskaty - opisuje i ocenia rolę Kościoła w jednoczeniu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównuje sposób prowadzenia polityki przez Bolesława Chrobrego i

	<p>4. Zmiana dynastii w Polsce</p>	<p>sprowadzenia Krzyżaków do Polski (1226 r.), koronacji Władysława Łokietka (1320 r.), koronacji Kazimierza Wielkiego (1333 r.), założenia Akademii Krakowskiej (1364 r.), przywileju koszyckiego (1374 r.) - identyfikuje postacie: Władysława Łokietka, Kazimierza Wielkiego, Ludwika Andegaweńskiego, Jadwigi Andegaweńskiej, Jagiełły - wskazuje na mapie zasięg terytorialny państwa polskiego</p>	<p>w Kaliszu (1343 r.), koronacji Ludwika Andegaweńskiego (1370 r.) - przedstawia cechy charakterystyczne rozbicia dzielnicowego w Polsce piastowskiej - omawia sytuację wewnętrzną państwa polskiego za panowania ostatnich Piastów</p>	<p>Rusi Halickiej (1340-1356) - identyfikuje postacie: Przemysła II, Wacława II, Wacława III, abp Jakuba Świnki - prezentuje okoliczności przejścia władzy w Polsce przez Andegawenów i Jagiellonów</p>	<p>państwa polskiego - charakteryzuje i ocenia panowanie Kazimierza Wielkiego</p>	<p>Kazimierza Wielkiego - ocenia wpływ, jaki na działania władców miały funkcjonujące wówczas ustroje (monarchia patrymonialna oraz stanowa)</p>
--	------------------------------------	--	--	---	--	---

		<p>za panowania Kazimierza Wielkiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia przyczyny i etapy jednoczenia ziem polskich - wymienia osiągnięcia Kazimierza Wielkiego w rządzeniu państwem 				
<p>3. Polska częścią Europy łacińskiej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Chrzest Mieszka I 2. Zjazd w Gnieźnie 3. Katolicycy patroni Polsce 4. Kultura i sztuka chrześcijańska 5. Wartości i obyczajowość chrześcijańska 6. Architektura i sztuka polska w średniowieczu 7. Kronikarze dziejów Polski 8. Laicyzacja i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: chrztu Polski (966 r.), zjazdu w Gnieźnie (1000 r.) - identyfikuje postacie: Mieszka I, Bolesława Chrobrego, Ottona III, św. Wojciecha - prezentuje cechy charakterystyczne sztuki i kultury chrześcijańskiej w Polsce - charakteryzuje sztukę i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu laicyzacja - identyfikuje postacie: Dobrawy, bp Stanisława ze Szczepanowa - omawia skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I - opisuje postanowienia zjazdu w Gnieźnie i wymienia jego konsekwencje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Galla Anonima, Wincentego Kadłubka, Jana Długosza Janka z Czarnkowa - przedstawia na wybranych przykładach rolę, jaką w średniowiecznym państwie i społeczeństwie odgrywali święci patroni 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I - charakteryzuje przyczyny i skutki laicyzacji życia publiczno-politycznego - wyjaśnia, co przyczyniło się do mniejszej niż w Europie Zachodniej laicyzacji życia w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia i ocenia wpływ wartości chrześcijańskich na przemiany w obyczajowości społeczeństwa polskiego

	chrześcijaństwo w czasach współczesnych	architekturę polskiego średniowiecza	– tłumaczy, jaką rolę kroniki odgrywały dawniej i współcześnie	– określa, na które obszary kultury chrześcijaństwo wywarło największy wpływ – wymienia kronikarzy polskich i przedstawia ich osiągnięcia		
4. Początki unii polsko-litewskiej	1. Dlaczego zawarto unię polsko-litewską? 2. Konflikt z zakonem krzyżackim 3. Spór polsko-krzyżacki na arenie międzynarodowej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu unia – zna daty: zawarcia unii w Krewie (1385 r.), bitwy pod Grunwaldem (15 VII 1410 r.), I pokoju toruńskiego (1411 r.), II pokoju toruńskiego (1466 r.) – identyfikuje postacie: Władysława Jagiełły, Kazimierza Jagiellończyka – omawia	Uczeń: – zna daty: wielkiej wojny z zakonem krzyżackim (1409-1411), wojny trzynastoletniej (1454-1466) – identyfikuje postać Ulricha von Jungingena – wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Litewskie, państwo zakonu krzyżackiego – omawia postanowienia unii polsko-litewskiej w Krewie – opisuje przyczyny	Uczeń: – zna daty: soboru w Konstancji (1414-1418), aktu inkorporacji Prus do Polski (1454 r.) – identyfikuje postacie: Witolda, Pawła Włodkowica, abp Mikołaja Trąby – analizuje znaczenie bitwy pod Grunwaldem dla polskiej tradycji historycznej i świadomości narodowej na przykładzie obrazu Jana Matejki – charakteryzuje	Uczeń: – przedstawia oraz ocenia panowanie Władysława Jagiełły – wyjaśnia, na czym polegała postępowość poglądów Pawła Włodkowica	Uczeń: – ocenia efektywność polityki państwa polskiego w stosunku do Krzyżaków

		przyczyny i skutki unii polsko-litewskiej w Krewie	i skutki wielkiej wojny z zakonem krzyżackim oraz wojny trzynastoletniej	dyplomatyczne zabiegi Pawła Włodkowica na soborze w Konstancji		
III. Dziedzictwo Rzeczypospolitej Obojga Narodów						
1. Państwo szlachty polskiej	1. Dlaczego szlachta uzyskała przywileje? 2. Parlament szlachecki 3. „Szlachcic na zagrodzie równy wojewodzie”	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: demokracja szlachecka, szlachta – omawia okoliczności nadawania szlachcie przywilejów oraz wymienia ich skutki – przedstawia cechy charakterystyczne stanu szlacheckiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sejm walny, sejmiki – zna daty uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), zwołania po raz pierwszy sejmu walnego (1493 r.), pierwszego <i>liberum veto</i> (1652 r.) – identyfikuje postać Jana Zamojskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu ruch egzekucyjny – identyfikuje postać Mikołaja Sienickiego – opisuje sposób funkcjonowania demokracji szlacheckiej i jej instytucji – charakteryzuje ruch egzekucyjny i jego wpływ na postawy przedstawicieli szlachty	Uczeń: – omawia i ocenia działalność przywódców ruchu szlacheckiego na przykładzie Jana Zamojskiego oraz Mikołaja Sienickiego – porównuje demokrację szlachecką z demokracją w dzisiejszej Polsce	Uczeń: – ocenia demokrację szlachecką w Polsce, wykorzystując opinie potomnych i wiedzę własną
2. Rzeczpospolita Obojga Narodów	1. Złoty wiek 2. Zawarcie unii lubelskiej 3. Rzeczpospolita	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: unia	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów:	Uczeń: – ocenia przyczyny, postanowienia oraz skutki unii	Uczeń: – ocenia postawy Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta

	<p>krajem wielu kultur i religii</p> <p>4. Pierwsi królowie elekcyjni</p>	<p>Rzeczpospolita Obojga Narodów, renesans</p> <p>- zna daty: hołdu pruskiego (1525 r.), unii lubelskiej (1569 r.)</p> <p>- identyfikuje postacie: Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta</p> <p>- wskazuje na mapie granice Rzeczpospolitej Obojga Narodów</p> <p>- przedstawia przyczyny, postanowienia oraz skutki unii lubelskiej</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego wiek XVI nazwano złotym wiekiem</p>	<p>personalna, unia realna, konfederacja warszawska, wolna elekcja</p> <p>- zna daty: aktu konfederacji warszawskiej (1573 r.), pierwszej wolnej elekcji (1573 r.)</p> <p>- identyfikuje postacie: Albrechta Hohenzollerna, Henryka Walezego, Stefana Batorego</p> <p>- wskazuje na mapie ziemie Korony i Litwy</p> <p>- wymienia cechy charakterystyczne architektury i sztuki polskiego renesansu</p>	<p>Artykuły henrykowskie, pacta conventa</p> <p>- wskazuje na mapie ziemie we wspólnym władaniu Polski i Litwy po 1569 r., lenna Rzeczpospolitej Obojga Narodów</p> <p>- charakteryzuje panowanie ostatnich Jagiellonów</p> <p>- opisuje panowanie pierwszych królów elekcyjnych w Polsce</p>	<p>lubelskiej</p> <p>- wyjaśnia, na czym polegała wielokulturowość Rzeczypospolitej Obojga Narodów i jakie były jej skutki</p> <p>- omawia miejsce hołdu pruskiego i unii lubelskiej w polskiej tradycji historycznej oraz świadomości narodowej na przykładzie obrazów Jana Matejki</p> <p>- omawia i ocenia przejawy tolerancji wyznaniowej w Polsce szlacheckiej</p>	<p>wobec wyzwań epoki na przykładzie hołdu pruskiego oraz unii lubelskiej</p> <p>- ocenia wpływ szlachty na politykę państwa</p>
3. Wiek wojen	<p>1. Zygmunt III Waza na tronie polskim</p> <p>2. O tron szwedzki</p> <p>3. Zmierzch</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- zna daty: bitwy pod Kircholmem (1605 r.), potopu szwedzkiego (1655-1660), bitwy</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- wyjaśnia znaczenie terminu husaria</p> <p>- zna daty: bitwy pod Kłuszynem</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- wyjaśnia znaczenie terminu rokosz</p> <p>- zna daty: bitwy pod Beresteczkiem</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- wymienia przyczyny i przejawy odchodzenia od tolerancji</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- ocenia wpływ XVII-wiecznych konfliktów na społeczeństwo Rzeczypospolitej</p>

	<p>potęgi Polski 4. Lew Lechistanu 5. Rzeczpospolita – państwo ponad stan?</p>	<p>Wiedniem (1683 r.) – identyfikuje postacie: Zygmunta III Wazy, Jana Kazimierza, Jana III Sobieskiego – opisuje przyczyny, przebieg i skutki potopu szwedzkiego</p>	<p>(1610 r.), powstania Chmielnickiego (1648 r.), obrony Jasnej Góry (1655 r.), bitew pod Cecorą (1620 r.), Chocimiem (1621 i 1673 r.) – identyfikuje postacie: Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego, Władysława IV Wazy, Bohdana Chmielnickiego, Stefana Czarnieckiego – wskazuje na mapie miejsca najważniejszych zwycięstw Polaków w wojnach XVII w. – prezentuje cechy charakterystyczne konfliktów Rzeczypospolitej z</p>	<p>(1651 r.), wygnania arian (1658 r.) – identyfikuje postacie: Hieronima Radziejowskiego, Janusza Radziwiłła, Mehmeda IV – wskazuje na mapie zmiany granic Rzeczypospolitej w XVII w. – omawia przyczyny, przejawy i skutki konfliktu Zygmunta Wazy z obozem szlacheckim – określa uwarunkowania powstania Chmielnickiego i jego skutki – charakteryzuje konflikt polsko-turecki w II poł. XVII w.</p>	<p>wyznaniowej w Polsce – przedstawia i ocenia postawy wielkich wodzów XVII w. wobec wyzwań epoki na przykładzie Stanisława Żółkiewskiego, Stefana Czarnieckiego i Jana III Sobieskiego</p>	
--	--	---	--	---	---	--

			sąsiadami w XVII w.			
4. Konstytucja 3 maja – ratunek czy przyczyna upadku?	<p>1. Czasy saskie</p> <p>2. Poniatowski i jego przeciwnicy</p> <p>3. Dokonania Sejmu Wielkiego</p> <p>4. Drugi rozbiór Polski</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: Komisja Edukacji Narodowej, sarmatyzm - zna daty: rozbioru Polski (1772 r.), powstania Komisji Edukacji Narodowej (1773 r.), uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.), II rozbioru Polski (1793 r.) - identyfikuje postacie: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki - wymienia cechy sarmatyzmu i oświecenia w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacja barska, Sejm Wielki, konfederacja targowicka - zna daty: elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764 r.), konfederacji barskiej (1768-1772), obrad Sejmu Wielkiego (1788-1792), zawiązania konfederacji targowickiej (1792 r.) - identyfikuje postacie: Tadeusza Rejtana, Józefa Poniatowskiego - wskazuje na mapie ziemie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: prawa kardynalne, czarna procesja - zna daty: unii personalnej polsko-saskiej (1697-1763), założenia Collegium Nobilium (1740 r.), powołania Komisji do Ksiąg Elementarnych (1775 r.), czarnej procesji (1789 r.), wojny w obronie Konstytucji (1792-1793), bitew pod Zieleńcami i Dubienką (1792 r.) - identyfikuje postacie: Augusta II, Augusta III, Stanisława Konarskiego, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego - przedstawia postawy obywateli wobec wyzwań epoki na przykładzie Tadeusza Rejtana - określa miejsce Konstytucji 3 maja w polskiej tradycji historycznej i świadomości narodowej na przykładzie obrazu Jana Matejki - ocenia reformę edukacji w czasach stanisławowskich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentuje i ocenia postawy szlachty polskiej wobec przemian ustrojowych w kraju - ocenia ruch konfederacki w Polsce stanisławowskiej

		Polsce	zagarnięte przez państwa zaborcze w I i II rozbiórce Polski - omawia reformy polityczne i społeczne Sejmu Wielkiego - omawia reformę edukacji w czasach stanisławowskich	Stanisława Szczęsnego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego - podaje przejawy kryzysu państwowości polskiej w czasach saskich - omawia przyczyny, przebieg i skutki konfederacji barskiej - przedstawia przyczyny i skutki zawiązania konfederacji targowickiej		
5. Dlaczego Rzeczpospolita upadła?	1. Sytuacja po drugim rozbiórce 2. Powstanie kościuszkowskie i trzeci rozbiór Polski 3. Przyczyny	Uczeń: - zna daty: ogłoszenia aktu powstania kościuszkowskiego (24 III 1794 r.), III rozbioru Polski	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: insurekcja, kosynierzy - zna daty: bitew	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: uniwersał połaniecki, szkoła krakowska, szkoła	Uczeń: - ocenia stanowiska w sporze o ocenę przyczyn upadku Rzeczypospolitej - przedstawia i	Uczeń: - ocenia panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego

	<p>upadku Rzeczypospolitej</p> <p>4. Historyczne spory o upadek Rzeczypospolitej</p>	<p>(1795 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Tadeusza Kościuszki - podaje przyczyny upadku państwowości polskiej w XVIII w. 	<p>pod Raclawicami (4 IV 1794 r.)</p> <p>Maciejowicami (X 1794 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Jana Kilińskiego, Wojciecha Głowackiego - wskazuje na mapie ziemie zabrane przez państwa zaborcze w III rozbiore Polski - opisuje przebieg insurekcji kościuszkowskiej i jej skutki 	<p>warszawska, demagogia, populizm</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: ogłoszenia uniwersału połanieckiego (7 V 1794 r.), kapitulacji Warszawy (XI 1794 r.) - identyfikuje postacie: Jakuba Jasińskiego, Berka Joselewicza - omawia sytuację w Rzeczypospolitej po drugim rozbiore - omawia znaczenie uniwersału połanieckiego - charakteryzuje stanowiska w sporze o ocenę przyczyn upadku Rzeczypospolitej 	<p>ocenia postawy obywateli wobec wyzwań epoki na przykładzie Stanisława Augusta Poniatowskiego oraz przywódców i uczestników powstania kościuszkowskiego</p>	
IV. Pod zaborami						
1. Zawiedzione	1. Czy Polacy	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:

nadzieje	<p>mogą istnieć bez państwa? 2. U boku Francji? 3. U boku Rosji?</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminu Legiony Polskie - zna datę: powstania Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.) - identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Fryderyka Chopina, gen. Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego - przedstawia okoliczności powstania, organizację i losy Legionów Polskich we Włoszech</p>	<p>- zna daty: utworzenia Księstwa Warszawskiego (1807 r.), utworzenia Królestwa Polskiego (1815 r.) - identyfikuje postacie: Józefa Poniatowskiego, Aleksandra I - wskazuje na mapie zasięg terytorialny Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego - wyjaśnia, w jakich okolicznościach powstało Księstwo Warszawskie i jak zostało zorganizowane - wymienia postanowienia kongresu wiedeńskiego w</p>	<p>- zna datę założenia Uniwersytetu Warszawskiego (1816 r.) - identyfikuje postacie: Juliana Ursyna Niemcewicza, Stanisława Staszica, wielkiego księcia Konstantego, Franciszka Druckiego-Lubeckiego - opisuje losy i postawy Polaków po trzecim rozbiórze Rzeczypospolitej - omawia organizację polityczną i przemiany gospodarczo-społeczne w Królestwie Polskim</p>	<p>- identyfikuje postacie: Jana Śniadeckiego, Stanisława Kostki Potockiego - omawia i ocenia udział Polaków w kampaniach napoleońskich - przedstawia i ocenia postawy obywateli wobec wyzwań epoki na przykładzie Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Poniatowskiego, Ksawerego Druckiego-Lubeckiego i Stanisława Kostki Potockiego</p>	<p>- przedstawia i ocenia koncepcje dotyczące odzyskania niepodległości przez Polskę na przełomie XVIII i XIX w.</p>
----------	--	--	--	--	--	--

			sprawie polskiej			
2. Spiski i powstania	1. Spiski niepodległościowe 2. Powstanie listopadowe 3. Wielka Emigracja	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: noc listopadowa, Wielka Emigracja - zna daty: wybuchu powstania listopadowego (29/30 XI 1830 r.) - wskazuje na mapie ziemie objęte powstaniem listopadowym - omawia przyczyny i przebieg powstania listopadowego	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: Święte Przymierze, Wiosna Ludów - zna daty: powstania Świętego Przymierza (1815 r.), bitew pod Olszynką Grochowską (II 1831 r.) i Ostrołęką (V 1831 r.), wybuchu powstania krakowskiego (21 II 1846 r.), Wiosny Ludów (1848-1849) - identyfikuje postacie: Piotra Wysockiego, gen. Józefa Chłopickiego - wskazuje na mapie ziemie	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: Hotel Lambert, Towarzystwo Demokratyczne Polskie, rabacja galicyjska - zna daty: zawięzania Sprzysiężenia Podchorążych (1828 r.), rabacji galicyjskiej (1846 r.) - identyfikuje postacie: gen. Ignacego Prądyńskiego, Adama Jerzego Czartoryskiego, Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szeli - wskazuje na mapie ziemie objęte rabacją galicyjską	Uczeń: - zna datę powstania Wolnomularstwa Narodowego (1819 r.) - identyfikuje postać Waleriana Łukasińskiego - omawia i ocenia postawy przywódców politycznych oraz dowódców wojskowych podczas powstania listopadowego - opisuje stosunek społeczeństwa polskiego do zrywów niepodległościowych	Uczeń: - ocenia przyczyny klęsk polskich wystąpień w I połowie XIX w.

			<p>objęte powstaniem krakowskim i Wiosną Ludów</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, które grupy społeczne i dlaczego były zainteresowane zrywami niepodległościowymi - podaje przyczyny zawiązywania spisków niepodległościowych na ziemiach polskich - charakteryzuje Wiosnę Ludów na ziemiach polskich i jej skutki 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia założenia ideowe polskich organizacji emigracyjnych - charakteryzuje Wielką Emigrację oraz jej wpływ na wydarzenia w Galicji i Wielkopolsce w latach 1846 i 1848 - wymienia skutki rabacji galicyjskiej 		
3. Bić się czy nie bić?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Walka czy lojalność? 2. Powstanie styczniowe 3. Praca organiczna 4. Autonomia galicyjska 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu praca organiczna - zna daty powstania styczniowego (1863-1864) - identyfikuje postać Romualda 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: Biali, Czerwoni, branka, autonomia galicyjska, lojalizm - zna datę wydania manifestu Rządu Narodowego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu odwilż posewastopolska - identyfikuje postacie: Aleksandra II, Dezyderego Chłapowskiego, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Edwarda Abramowskiego, Kazimierza Badeniego - ocenia politykę Aleksandra Wielopolskiego - porównuje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia wpływ polskiej rzeczywistości politycznej XVIII i XIX w. na kształtowanie się nurtu realizmu politycznego oraz

		<p>Traugutta</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje przebieg powstania styczniowego 	<p>(22 I 1863 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Aleksandra Wielopolskiego, Hipolita Cegielskiego - wskazuje na mapie ziemie objęte powstaniem styczniowym - porównuje poglądy społeczno-polityczne Białych i Czerwonych - prezentuje założenia ideologiczne oraz wskazuje cele i przykłady działalności zwolenników pracy organicznej 	<p>Franciszka Stefczyka</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przejawy odwilży posewastopolskiej w Królestwie Polskim - omawia sytuację społeczno-narodową w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania styczniowego - omawia politykę Aleksandra Wielopolskiego - charakteryzuje autonomię galicyjską - porównuje sytuację Polaków pod zaborami po powstaniu styczniowym 	<p>polskie powstania narodowe pod kątem przyczyn i okoliczności wybuchu oraz sposobu prowadzenia działań militarnych</p>	<p>go ocenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia oceny polskich zrywów niepodległościowych w historiografii i publicystyce - formułuje i uzasadnia własną opinię na temat polskich powstań narodowych
<p>4. Jak kształtował się współczesny naród polski?</p>	<p>1. Ku współczesnemu narodowi 2. W obronie polskości</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: naród, germanizacja, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: świadomość 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: kulturkampf, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rozwój kultury polskiej w drugiej połowie XIX i na początku 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia i ocenia proces upowszechniania świadomości

	<p>3. Kultura narodowa i religia</p> <p>4. Ruch narodowy</p>	<p>rusyfikacja</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Jana Matejki - opisuje sposoby walki w obronie polskości 	<p>narodowa, nacjonalizm</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Romana Dmowskiego - omawia pojęcie narodu polskiego na przestrzeni wieków 	<p>solidaryzm społeczny</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać abp Mieczysława Ledóchowskiego - wymienia czynniki, które miały wpływ na kształtowanie się narodu polskiego w XIX w. - przedstawia główne koncepcje ideologii nacjonalistycznej i jej rozwój na ziemiach polskich 	<p>XX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje współczesny naród polski 	<p>narodowej Polaków</p>
<p>5. Przemiany społeczne w XIX wieku</p>	<p>1. Nowe grupy społeczne</p> <p>2. Sprawa chłopska</p> <p>3. Sprawa robotnicza</p> <p>4. O prawa kobiet</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: inteligencja, uwłaszczenie, emancypacja - identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Marii Skłodowskiej-Curie - wyjaśnia, jakie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: ziemiaństwo, burżuazja, drobnomieszczactwo, proletariat - zna daty: powstania Stronnictwa Ludowego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu Uniwersytet Latający - zna datę założenia Uniwersytetu Latającego (1882 r.) - identyfikuje postać Jędrzeja 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia stanowisko ugrupowań politycznych wobec sprawy odzyskania niepodległości przez Polskę 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia stanowisko ugrupowań politycznych wobec sprawy odzyskania niepodległości przez Polskę

		przemiany cywilizacyjne zaszły na ziemiach polskich pod zaborami w drugiej połowie XIX i na początku XX w.	(1895 r.), powstania Polskiej Partii Socjalistycznej (1892 r.) – identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Stanisława Wojciechowskiego – wyjaśnia, jaką rolę odgrywała inteligencja polska w II połowie XIX w. – opisuje proces walki o prawa kobiet	Moraczewskiego – omawia zmiany, jakie zaszły w społeczeństwie polskim w drugiej połowie XIX i na początku XX w. – charakteryzuje założenia ideologiczne i działalność partii politycznych na ziemiach polskich		
V. Polska i Polacy w XX wieku						
1. I wojna światowa – po której stronie podjąć walkę?	1. Powrót sprawy polskiej 2. Po stronie ententy czy państw centralnych? 3. Odzyskanie niepodległości 4. Polacy na konferencji paryskiej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Legiony Polskie – zna datę przekazania władzy Józefowi Piłsudskiemu przez Radę Regencyjną (11 XI 1918 r.) – identyfikuje postacie: Józefa	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: akt 5 listopada, mały traktat wersalski – zna daty: wkroczenia Kompanii Kadrowej do Królestwa Polskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Naczelny Komitet Narodowy, Legion Puławski, Komitet Narodowy Polski, Błękitna Armia – zna daty: powstania Naczelnego	Uczeń: – określa wpływ działań polskiej dyplomacji i formacji zbrojnych na odzyskanie niepodległości – przedstawia pierwsze tygodnie działalności państwa polskiego po odzyskaniu	Uczeń: – ocenia wpływ działań polskiej dyplomacji i formacji zbrojnych na odzyskanie niepodległości

		<p>Piłsudskiego, Romana Dmowskiego – przedstawia działania zbrojne Polaków w czasie I wojny światowej</p>	<p>(VIII 1914 r.), utworzenia Legionów Polskich i Legionu Puławskiego (1914 r.), ogłoszenia aktu 5 listopada (1916 r.), kryzysu przysięgowego (1917 r.), orędzia prezydenta USA Thomasa Woodrowa Wilsona (I 1918 r.), podpisania małego traktatu wersalskiego (1919 r.)</p> <p>– identyfikuje postać Ignacego Paderewskiego</p> <p>– omawia działalność Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego i Ignacego Paderewskiego na rzecz odbudowy niepodległej Polski</p>	<p>Komitetu Narodowego (1914 r.), powołania Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego (1917 r.), założenia Komitetu Narodowego Polski (1917 r.), utworzenia Błękitnej Armii (1917 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Hallera, Jędrzeja Moraczewskiego</p> <p>– wskazuje na mapie zmiany terytorialne na ziemiach polskich w czasie I wojny światowej i po jej zakończeniu</p> <p>– charakteryzuje poglądy polskich środowisk politycznych na kwestię</p>	<p>niepodległości</p>	
--	--	---	---	---	-----------------------	--

			<ul style="list-style-type: none"> - prezentuje decyzje konferencji pokojowej dotyczące odrodzonego państwa polskiego 	<p>niepodległości Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje międzynarodowe uwarunkowania sprawy polskiej podczas I wojny światowej i po jej zakończeniu 		
2. Kształtowanie się granic	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powstanie wielkopolskie 2. Plebiscyty i powstania śląskie 3. Walki o wschodnią granicę 4. Przyłączenie Wileńszczyzny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu plebiscyt - zna daty: powstania wielkopolskiego (XII 1918-II 1919), wojny polsko-bolszewickiej (1919-1921), bitwy warszawskiej (13-25 VIII 1920 r.) - wskazuje na mapie granice II Rzeczypospolitej - omawia wizje odrodzonej Polski w koncepcjach Józefa Piłsudskiego i Romana 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: koncepcja inkorporacji, koncepcja federacji - zna daty: pierwszego powstania śląskiego (VIII 1919 r.), drugiego powstania śląskiego (VIII 1920 r.), plebiscytu na Śląsku (20 III 1921 r.), trzeciego powstania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: orłęta lwowskie, bunt Żeligowskiego - zna daty: plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII 1920 r.), buntu Żeligowskiego (1920 r.), przyłączenia Litwy Środkowej do Polski (1922 r.) - identyfikuje postać gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje spór dotyczący koncepcji państwa polskiego - na wybranych przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa - ocenia znaczenie Bitwy Warszawskiej - porównuje, w jaki sposób kształtowała się wschodnia, a w jaki sposób zachodnia granica 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia zaangażowanie obywateli w walki o granice odrodzonej Polski

		Dmowskiego	śląskiego (V-VII 1921 r.), pokoju w Rydze (III 1921 r.) - identyfikuje postać Wojciecha Korfantego - omawia przebieg i skutki powstania wielkopolskiego - opisuje przebieg walk Polaków o Śląsk - wskazuje na mapie etapy wojny polsko-bolszewickiej	- wskazuje na mapie zmiany zasięgu kolejnych powstań śląskich, obszar Śląska włączony do Polski w 1921 r. - omawia okoliczności przeprowadzania plebiscytów na Warmii, Mazurach, Powiślu i Górnym Śląsku - przedstawia przebieg walk o granicę wschodnią II Rzeczypospolitej - wyjaśnia okoliczności zajęcia przez Polskę Wileńszczyzny	II Rzeczypospolitej	
3. Demokracja czy sanacja?	1. Kto powinien rządzić w odrodzonej Rzeczypospolitej? 2. Rządy parlamentarne 3. Zamach majowy	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu sanacja, - zna daty: uchwalenia konstytucji marcowej	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: mała konstytucja, zamach majowy - zna daty uchwalenia małej	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: nowela sierpniowa, wybory brzeskie - zna daty noweli sierpniowej	Uczeń: - przedstawia założenia programowe i działalność głównych partii politycznych w 20-leciu	Uczeń: - ocenia rolę Józefa Piłsudskiego w kształtowaniu oblicza politycznego Polski międzywojennej

	4. Rządy sanacji	(17 III 1921 r.), uchwalenia konstytucji kwietniowej (23 IV 1935 r.) – identyfikuje postać Józefa Piłsudskiego, – charakteryzuje ustrój państwa polskiego przed i po przewrocie majowym	konstytucji (1919 r.), wyboru prezydenta Gabriela Narutowicza (1922 r.), zamachu majowego (V 1926 r.), wyboru prezydenta Ignacego Mościckiego (1926 r.) – identyfikuje postacie: Gabriela Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Mościckiego – omawia genezę, przebieg i skutki zamachu majowego – prezentuje cechy charakterystyczne rządów sanacyjnych	(VIII 1926 r.), powstania Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem (1927 r.), wyborów brzeskich (1928 r.), procesu brzeskiego (1931/1932) – identyfikuje postać Macieja Rataja – opisuje przyczyny i przejawy słabości polskiej demokracji w 20-leciu międzywojennym – wyjaśnia, co wpływało na demokratyczny charakter konstytucji marcowej – określa, co wpływało na autorytarny charakter konstytucji kwietniowej	międzywojennym – omawia zalety i słabości polskiej sceny politycznej II Rzeczypospolitej	
5. II	1. Reformowanie	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:

<p>Rzeczpospolita</p>	<p>kraju 2. Gospodarka II Rzeczypospolitej 3. Rzeczpospolita wielonarodowa 4. Sport w niepodległej Polsce</p>	<p>- zna datę wprowadzenia reformy walutowej (1924 r.) - wskazuje na mapie obszary największego uprzemysłowienia II Rzeczypospolitej</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: hiperinflacja, Centralny Okręg Przemysłowy - identyfikuje postacie: Władysława Grabskiego, Eugeniusza Kwiatkowskiego - charakteryzuje założenia i skutki reformy walutowej i rolnej - charakteryzuje strukturę narodową II Rzeczypospolitej</p>	<p>- przedstawia trudności w powojennej odbudowie Polski - omawia działalność Władysława Grabskiego i Eugeniusza Kwiatkowskiego - prezentuje osiągnięcia polskiej gospodarki w okresie międzywojennym</p>	<p>- przedstawia dokonania polskich sportowców - omawia kulturę międzywojennej Polski i charakteryzuje jej główne dziedziny oraz twórców</p>	<p>- przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z wielonarodowego charakteru II Rzeczypospolitej</p>
<p>5. Polacy podczas II wojny światowej</p>	<p>1. Kampania polska 2. Rząd polski na emigracji 3. Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie 4. Polacy u boku ZSRR</p>	<p>Uczeń: - zna daty: agresji III Rzeszy na Polskę (1 IX 1939 r.), ataku ZSRR na Polskę (17 IX 1939 r.) - identyfikuje postać gen. Władysława Sikorskiego</p>	<p>Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu pakt Ribbentrop-Mołotow - zna datę podpisania paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939 r.)</p>	<p>Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu układ Sikorski-Majski - zna daty: układu granicznego (28 IX 1939 r.), układu Sikorski-Majski</p>	<p>Uczeń: - podaje okoliczności powstania armii Andersa - określa polityczne uwarunkowania powstania 1. Dywizji im.</p>	<p>Uczeń: - ocenia działalność rządu polskiego na emigracji</p>

		<p>– omawia polski czyn zbrojny podczas II wojny światowej</p>	<p>– identyfikuje postacie: Władysława Raczkiewicza, Stanisława Mikołajczyka, gen. Władysława Andersa</p> <p>– wskazuje na mapie miejsca walk Polaków na frontach II wojny światowej</p> <p>– wymienia polskie formacje zbrojne na zachodzie i u boku ZSRR obronnej</p> <p>– charakteryzuje szlak bojowy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie</p>	<p>(30 VII 1941 r.), katastrofy gibraltarskiej (VII 1943 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: gen. Edwarda Rydza-Śmigłego, Stefana Starzyńskiego, gen. Kazimierza Sosnkowskiego, gen. Stanisława Maczka, gen. Stanisława Sosabowskiego</p> <p>– przedstawia, w jaki sposób doszło do utworzenia rządu polskiego na emigracji oraz omawia jego działalność</p>	<p>T. Kościuszki w ZSRR</p> <p>– na przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa</p>	
<p>6. W okupowanej Polsce</p>	<p>1. Polityka okupantów</p> <p>2. Polskie organizacje podziemne</p> <p>3. Powstanie warszawskie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu Armia Krajowa</p> <p>– zna daty powstania warszawskiego</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu Polskie Państwo Podziemne</p> <p>– zna daty mordu katyńskiego</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: akcja AB, plan „Burza”</p> <p>– zna daty aresztowania</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia kontrowersje wokół oceny powstania warszawskiego</p> <p>– na wybranych</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia i ocenia postawy Polaków wobec polityki okupantów</p> <p>– omawia znaczenie i historię</p>

		(1 VIII-2 X 1944 r.) - opisuje politykę niemieckich i radzieckich okupantów wobec narodu polskiego	(IV-V 1940 r.), przemianowania ZWZ na AK (1942 r.) - identyfikuje postacie: gen. Stefana Grot-Roweckiego, gen. Tadeusza Bora-Komorowskiego - wskazuje na mapie obszary okupowane przez III Rzeszę i ZSRR - podaje przykłady martyrologii narodu polskiego - wymienia polskie organizacje podziemne - określa uwarunkowania, przebieg i skutki powstania warszawskiego	wykładowców akademickich w Krakowie (XI 1939 r.), akcji AB (V-VI 1940 r.) - identyfikuje postacie: Witolda Pileckiego, Ireny Sendlerowej - charakteryzuje organizację i działalność Armii Krajowej - przedstawia założenia i realizację planu „Burza” - przedstawia motywy polityki okupantów wobec polskich elit	przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa	polskich elit
7. Polska Ludowa - niepodległa czy zależna?	1. Wizje powojennej Polski 2. Przejęcie władzy przez komunistów	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Partia Robotnicza,	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: akcja „Wisła”, Wolność i	Uczeń: - identyfikuje postacie: Karola Modzelewskiego, Henryka Szlajfera	Uczeń: - przedstawia i ocenia działalność powojennego podziemia

	<p>3. Pod rządami PZPR 4. W walce o prawa i wolność</p>	<p>Robotnicza, socrealizm – zna daty: wypadków poznańskich (28–30 VI 1956r.), protestów społecznych na Wybrzeżu (XII 1970 r.) – wymienia etapy przejmowania pełni władzy w Polsce przez komunistów światowej</p>	<p>Ziemie Odzyskane, „żołnierze wyklęci” – zna daty: powołania Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej (VI 1945 r.), referendum ludowego (30 VI 1946 r.), powstania PZPR (1948 r.), wystąpień studenckich (III 1968 r.), protestów robotniczych w Radomiu, Płocku i Ursusie (VI 1976 r.) – identyfikuje postacie: gen. Leopolda Okulickiego-Niedźwiadka, Stanisława Mikołajczyka, Bolesława Bieruta, kard. Stefana Wyszyńskiego,</p>	<p>Niezawisłość – zna daty: ogłoszenia Manifestu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego (22 VII 1944 r.), procesu szesnastu (VI 1945 r.), akcji „Wisła” (1947 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Cyrankiewicza, Jacka Kuronia, Adama Michnika – określa wpływ wielkich mocarstw na sprawę polską – wyjaśnia, jakie skutki miały masowe migracje ludności na ziemiach polskich po II wojnie – wyjaśnia, dlaczego PSL jako opozycja legalna poniosła klęskę – charakteryzuje</p>	<p>– porównuje wizje niepodległej Polski w koncepcjach politycznych rządu emigracyjnego i polskiej lewicy – opisuje rolę propagandy w kształtowaniu postaw wobec władzy komunistycznej – omawia wpływ powstania węgierskiego w 1956 r. i interwencji w Czechosłowacji na sytuację w Polsce – na wybranych przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa</p>	<p>politycznego i „żołnierzy wyklętych” – ocenia motyw i postawy tych Polaków, którzy zdecydowali się popierać komunistów – ocenia, czy powojenna Polska była krajem suwerennym</p>
--	---	--	--	---	--	---

			<p>Władysława Gomułki, Edwarda Gierka</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie zmiany granic Polski po II wojnie światowej, Ziemie Odzyskane - charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń poznańskiego Czerwca, polskiego Października 1956 r. oraz Grudnia 1970 r. 	<p>przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń Marca 1968 r. i Czerwca 1976 r.</p>		
8. Drogi do wolności	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początki Solidarności 2. Jak powstała Solidarność 3. Władza kontra społeczeństwo 4. Stracona dekada? 5. Okrągły Stół 6. Wybory czerwcowe 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność” - zna daty: porozumień sierpniowych (31 VIII 1980 r.), ogłoszenia stanu wojennego (13 XII 1981 r.), 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: Komitet Obrony Robotników, Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego - zna daty powstania Komitetu Obrony Robotników (1976 r.), strajków 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: „drugi obieg”, „sejm kontraktowy” - zna daty powstania Wolnych Związków Zawodowych (1978 r.), powstania Niezależnego Samorządnego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje stosunek władz komunistycznych do ruchu związkowego i opozycji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia historyczne znaczenie Okrągłego Stołu - na wybranych przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa

		<p>wyborów czerwcowych (4 VI 1989 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Karola Wojtyły, Lecha Wałęsy, gen. Wojciecha Jaruzelskiego - opisuje przyczyny, przebieg oraz skutki polityczne i społeczne wydarzeń Sierpnia 1980 r. 	<p>robotniczych na Wybrzeżu (VIII 1980 r.), pacyfikacji robotników w kopalni „Wujek” (16 XII 1981 r.), obrad Okrągłego Stołu (II- IV 1989 r.), powołania Tadeusza Mazowieckiego na urząd premiera (VIII 1989 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: ks. Jerzego Popiełuszki, Tadeusza Mazowieckiego - przedstawia genezę wprowadzenia stanu wojennego, jego cechy charakterystyczne i skutki - podaje przebieg i skutki wyborów czerwcowych w 1989 r. oraz 	<p>Związku Zawodowego „Solidarność” (IX 1980 r.), zniesienia stanu wojennego (2 VII 1983 r.), wyboru gen. Wojciecha Jaruzelskiego na prezydenta (VII 1989 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Anny Walentynowicz - wymienia najważniejsze organizacje opozycyjne lat 70. i 80. oraz ich działalność - omawia organizację, cele i działalność NSZZ „Solidarność” - opisuje genezę i kluczowe decyzje obrad Okrągłego Stołu 		
--	--	---	--	--	--	--

			okoliczności powołania rządu Tadeusza Mazowieckiego			
--	--	--	--	--	--	--

Historia i społeczeństwo. Europa i świat

Wymagania na poszczególne oceny

Wymagania podstawowe – oceny: dopuszczająca i dostateczna.

Wymagania ponadpodstawowe – oceny: dobra, bardzo dobra, celująca.

Uwaga dotycząca oceniania na każdym poziomie wymagań

Aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować wiedzę i umiejętności z poprzedniego poziomu.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny			
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra

I. Świat śródziemnomorski

1. Początki świata greckiego	<p>1. Skąd się wzięła nazwa „Europa”?</p> <p>2. Początki cywilizacji greckiej</p> <p>3. Morze w świecie greckim</p> <p>4. Kolonizacja grecka</p> <p>5. Grecy i barbarzyńcy</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>polis</i>, wielka kolonizacja, kolonia, metropolia - omawia rolę postaci Herodota - zna daty wielkiej kolonizacji greckiej (VIII–VI w. p.n.e.) - przedstawia genezę pojęcia Europa - opisuje zmiany geograficznego rozumienia terminu Europa - wymienia przyczyny i skutki wielkiej kolonizacji greckiej - prezentuje stosunek Greków do handlu morskiego i żeglugi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: kultura minojska, kultura mykeńska, Hellada, faktoria, - omawia rolę barbarzyńca - zna daty istnienia kultury minojskiej (ok. 2000–1470 r. p.n.e.) i kultury mykeńskiej (ok. 1600–1200 r. p.n.e.) - przedstawia legendarne przekazy na temat Minosa i Agamemnona - wskazuje na mapie zasięg wielkiej kolonizacji greckiej - charakteryzuje kultury: minojską i mykeńską. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: „wieki ciemne”, Wielka Grecja - omawia rolę postaci: Eratostenesa, Strabona - sytuje w czasie: „wieki ciemne” (ok. 1200–800 r. p.n.e.), epokę klasyczną (V–IV w. p.n.e.) - wskazuje na mapie granice państw starożytnych leżących w basenie Morza Śródziemnego - opisuje początki cywilizacji greckiej - przedstawia stosunek Greków do innych ludów świata starożytnego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: system kabotażowy, pajdeja - omawia rolę postaci: Hekatajosa z Miletu, Klaudiusza Ptolemeusza - przedstawia wpływ konfliktów i różnic kulturowych na kształtowanie się wspólnoty Hellenów. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia rolę Morza Śródziemnego w świecie starożytnym - ocenia stosunek Greków do barbarzyńców.
2. Kultura grecka i jej dziedzictw	<p>1. Złoty wiek Aten</p> <p>2. Greckie</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: filozofia, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: Akademia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Kallimacha, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ filozofii na życie

o	<p>korzenie nauki i sztuki</p> <p>3. Architektura i sztuka</p> <p>4. Kultura hellenistyczna</p> <p>5. Synkretyzm religijny</p> <p>6. Aleksandria – stolica nauki greckiej w Egipcie</p>	<p>hellenizm</p> <p>– omawia rolę postaci: Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Herodota, Archimedes, Fidasza</p> <p>– zna datę pierwszych igrzysk olimpijskich (776 r. p.n.e.)</p> <p>– charakteryzuje gatunki dramatyczne powstałe w starożytnej Grecji</p> <p>– prezentuje osiągnięcia architektury i sztuki greckiej</p> <p>– przedstawia przyczyny ukształtowania się kultury hellenistycznej</p> <p>– wymienia osiągnięcia kulturalne i naukowe, które cywilizacja</p>	<p>Platona, Liceum Arystotelesa</p> <p>– omawia rolę postaci: Peryklesa, Tukidydesa, Ajschylosa, Sofoklesa, Eurypidesa, Talesa z Miletu, Euklidesa</p> <p>– zna daty istnienia kultury hellenistycznej (323–30 r. p.n.e.)</p> <p>– przedstawia osiągnięcia historiografów greckich</p> <p>– wyjaśnia rolę filozofii w starożytnej Grecji</p> <p>– prezentuje rolę teatru w świecie greckim</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne stylu klasycznego w sztuce</p> <p>– wyjaśnia, co wpłynęło na rozwój kultury</p>	<p>hedoniści, cynicy, retoryka, sofisci, synkretyzm</p> <p>– omawia rolę postaci: Protagorasa z Abdery, Gorgiasza z Leontin, Ksenofonta, Arystofanesa, Parmenidesa, Eratostenesa</p> <p>– wskazuje na mapie centra kultury hellenistycznej</p> <p>– charakteryzuje okres klasyczny w historii starożytnej Grecji</p> <p>– przedstawia osiągnięcia filozofów greckich</p> <p>– prezentuje wpływ Greków na rozwój nauki</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał synkretyzm religijny w epoce hellenistycznej.</p>	<p>Teokryta</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Grecy przejmowali elementy kultury ludów Wschodu</p> <p>– opisuje wpływ kultów wschodnich na religię grecką</p> <p>– przedstawia rolę Aleksandrii jako kulturowego centrum świata hellenistycznego.</p>	<p>starożytnych Greków</p> <p>– ocenia cywilizacyjne skutki rozwoju kultury hellenistycznej</p> <p>– ocenia rezultaty polityki władców hellenistycznych wobec ludności podbitych krain.</p>
---	---	---	--	--	---	---

		<p>europajska zawdzięcza starożytnym Grekom.</p>	<p>hellenistycznej.</p>			
<p>3. Podboje rzymskie</p>	<p>1. Wpływy etruskie 2. Rzym – główna potęga Italii 3. Powstanie Imperium Rzymskiego 4. Rzymianie w Grecji – zdobywcy i uczniowie 5. Podziały świata rzymskiego</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu forum – omawia rolę postaci: Romulusa, Horacego, Cyncerona – zna datę założenia Rzymu (753 r. p.n.e.) – przedstawia legendarne początki Rzymu – podaje przykłady wkładu starożytnych Rzymian w rozwój cywilizacji europajskiej – wymienia wzorce greckie przejęte przez Rzymian.</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Eneasza, Publiusza Korneliusza Scypiona, Wergiliusza, Owidiusza – zna daty: I wojny punickiej (264–241 r. p.n.e.), II wojny punickiej (218–201 r. p.n.e.), III wojny punickiej (149–146 r. p.n.e.) – charakteryzuje stosunek Rzymian do podbitych ludów – przedstawia organizację Imperium Rzymskiego – prezentuje wpływ osiągnięć starożytnych Greków na kulturę Rzymian.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie zasady: <i>Divide et impera</i> i terminu bazylika – omawia rolę postaci: Pyrrusa, Katona Starszego, Tacyta, Swetoniusza – wskazuje na mapie zasięg rozwoju terytorialnego państwa rzymskiego do II w. n.e. – opisuje wpływ kultury etruskiej na społeczeństwo Italii – przedstawia etapy rozwoju terytorialnego Imperium Rzymskiego – omawia podział kulturowy i gospodarczy państwa rzymskiego.</p>	<p>Uczeń: – opisuje i ocenia skutki podbojów prowadzonych przez Rzymian w świecie śródziemnomorskim – wymienia czynniki, które wpłynęły na trwałość podbojów rzymskich.</p>	<p>Uczeń: – ocenia skuteczność rzymskiej zasady: <i>Divide et impera</i>.</p>

<p>f) 4. Europa staje się rzymska</p>	<p>1. <i>Pax Romana</i> 2. Rzymscy budowniczowie Europy 3. Romanizacja 4. Prawo rzymskie 5. Początki chrześcijaństwa 6. Chrześcijaństwo o religię imperium</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pax Romana</i>, romanizacja, urbanizacja, akwedukt, chrześcijaństwo – zna daty utrzymywania się „pokoju rzymskiego” (27 r. p.n.e. – 180 r. n.e.) – omawia rolę postaci: Jezusa z Nazaretu, św. Pawła z Tarsu – wyjaśnia, na czym polegał proces romanizacji – przedstawia skutki romanizacji widoczne współcześnie w krajach Europy – wyjaśnia, dlaczego chrześcijaństwo rozpowszechniło się wśród mieszkańców Imperium</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>limes</i>, <i>Prawo XII tablic</i>, <i>Kodeks Justyniana</i>, <i>Ewangelia</i>, apostoł – omawia rolę postaci: Konstantyna Wielkiego, Teodozjusza Wielkiego, Justyniana – zna daty: wydania <i>edyktu mediolańskiego</i> (313 r. n.e.) oraz edyktów Teodozjusza Wielkiego (380 i 392 r. n.e.) – wyjaśnia znaczenie <i>pax Romana</i> dla świata rzymskiego – przedstawia rozwój sieci dróg i mostów w państwie rzymskim – opisuje rozwój prawodawstwa rzymskiego i jego ponadczasowe</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: mitraizm, <i>saduceusze</i>, <i>faryzeusze</i> – wymienia wady i zalety umocnień granicznych wzniesionych przez Rzymian – wyjaśnia, w jaki sposób drogi przyczyniły się do rozwoju państwa rzymskiego – charakteryzuje religie wyznawane w starożytnym Rzymie – omawia proces przekształcania się chrześcijaństwa w religię państwową.</p>	<p>Uczeń: – opisuje techniki i materiały stosowane przez Rzymian w budownictwie – omawia znaczenie <i>limesu</i> dla Imperium Rzymskiego i jego sąsiadów.</p>	<p>Uczeń: – ocenia wpływ romanizacji na kulturę współczesnej Europy – ocenia znaczenie prawa rzymskiego dla dalszego rozwoju cywilizacji europejskiej.</p>
--	--	---	--	---	---	--

		Rzymskiego.	zalety.			
II. Kształtowanie się Europy						
1. Na gruzach Imperium Rzymskiego	<p>1. Podział Imperium Rzymskiego</p> <p>2. Wędrówki ludów</p> <p>3. Bizancjum</p> <p>4. Początki państw germańskich i słowiańskich</p> <p>5. Kościół we wczesnym średniowieczu</p> <p>6. Frankowie następcami Rzymian</p> <p>7. Niestojna Europa</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: schizma, renesans karoliński, wędrówka ludów - omawia rolę postaci Karola Wielkiego - zna daty: upadku cesarstwa zachodniorzymskiego (476 r.), schizmy wschodniej (1054 r.), upadku Konstantynopola (1453 r.) - przedstawia skutki wędrówki ludów dla Imperium Rzymskiego - wymienia nazwy państw germańskich powstałych na terenach dawnego cesarstwa zachodniorzymskiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Konstantyna Wielkiego, Teodozjusza Wielkiego, Justyniana, Karola Młota - zna daty: podziału Imperium Rzymskiego (395 r.), bitwy pod Poitiers (732 r.), misji Cyryla i Metodego (863 r.) - prezentuje okoliczności i skutki podziału Imperium Rzymskiego - przedstawia przyczyny upadku cesarstwa zachodniorzymskiego - wyjaśnia okoliczności i skutki schizmy wschodniej - opisuje proces budowy państwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: arianizm, głągolica - omawia rolę postaci: Attyli, Odoakra, Cyryla, Metodego, Czyngis-chana - zna daty: najazdu Hunów na Europę (375 r.), bitwy pod Adrianopolem (378 r.), przejęcia władzy przez Karolingów (751 r.), najazdów normańskich na Europę (IX-XI w.), powstania imperium mongolskiego (XIII w.) - wskazuje na mapie kierunki wędrówek ludów - opisuje rolę Bizancjum w średniowiecznej Europie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: założenia Konstantynopola (330 r.), splądrowania Rzymu przez Wizygotów (410 r.), najazdów węgierskich na Europę (IX w.), bitwy na Lechowym Polu (955 r.) - omawia okoliczności powstania państw germańskich i słowiańskich - przedstawia zasięg i skutki najazdów normańskich na Europę - wymienia następstwa najazdów Bułgarów, Węgrów i Mongołów na Europę - wyjaśnia, na czym polegała idea 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki przemian społeczno-politycznych w Europie we wczesnym średniowieczu - ocenia, które z państw germańskich powstałych na gruzach cesarstwa zachodniorzymskiego miały najważniejsze znaczenie.

			<p>Franków</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje osiągnięcia renesansu karolińskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia rozwój i znaczenie Kościoła w średniowiecznej Europie Zachodniej - prezentuje proces chrystianizacji Europy Środkowej i Wschodniej - wyjaśnia, dlaczego Frankowie zostali następcami Rzymian. 	<p>„przeniesienia imperium” w państwie Karolingów</p> <ul style="list-style-type: none"> - określa wpływy kulturowe docierające do Bizancjum. 	
<p>2. W kręgu islamu</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początki islamu 2. Podział świata muzułmańskiego 3. Podboje arabskie 4. Handel i rzemiosło arabskie 5. Architektura i sztuka islamu 6. Wpływ kultury muzułmańskiej na cywilizację europejską 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: hidżra, islam, muzułmanin, <i>Koran</i>, meczet - omawia rolę postaci Mahometa - zna datę ucieczki Mahometa z Mekki do Medyny (622 r.) - przedstawia główne założenia islamu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: kalifat, arabeska, minaret - omawia rolę postaci Omara I - prezentuje okoliczności pojawienia się islamu - wskazuje na mapie kierunki i zasięg ekspansji muzułmanów - przedstawia przyczyny, zasięg i skutki podbojów arabskich - charakteryzuje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: sunnici, szyici, <i>Sunna</i>, szariat, astrolabium - omawia rolę postaci: Awicenny, Awerroesa - opisuje historię państwa arabskiego po śmierci Mahometa - wyjaśnia, na czym polega podział wśród muzułmanów - prezentuje rozwój handlu i rzemiosła arabskiego - wymienia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu neoplatonizm - omawia rolę postaci: Alego ibn Abi Taliba, Ibn Chalduna - prezentuje związki między islamem, chrześcijaństwem i judaizmem - wymienia przyczyny dynamicznej ekspansji islamu w średniowieczu - przedstawia różnice między 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ kultury muzułmańskiej na cywilizację europejską.

			<p>architekturę i sztukę islamu</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przykłady wpływu kultury muzułmańskiej na cywilizację europejską. 	<p>najważniejsze cechy funkcjonalne i architektoniczne meczetów</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia politykę Arabów wobec wyznawców różnych religii. 	<p>doktrynami sunnitów i szyitów.</p>	
<p>3. Wyprawy krzyżowe</p>	<p>1. Ekspansja Turków seldżuckich</p> <p>2. Początki ruchu krucjatowego w Europie Zachodniej</p> <p>3. Pierwsze krucjaty</p> <p>4. Państwa łacińskie na Bliskim Wschodzie</p> <p>5. Kontrofensywa muzułmanów</p> <p>6. Cesarstwo łacińskie i zmierzch idei krucjat</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: krucjata, zakony rycerskie - zna daty: krucjaty ludowej (1096 r.), zdobycia Akki przez muzułmanów (1291 r.) - przedstawia przyczyny społeczne, ekonomiczne i religijne wypraw krzyżowych - wymienia skutki krucjat dla rycerstwa europejskiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: Lewant, cesarstwo łacińskie, ksenofobia, pogrom, getto - omawia rolę postaci: Urbana II, Saladyna - zna daty: synodu w Clermont (1095 r.), zdobycia Jerozolimy przez krzyżowców (1099 r.), IV krucjaty (1202-1204 r.) - opisuje okoliczności zwołania, przebieg i skutki I wyprawy krzyżowej - wyjaśnia, jaką rolę 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Fryderyka I Barbarossa, Filipa II Augusta, Ryszarda Lwie Serce - zna daty: II wyprawy krzyżowej (1147 r.), III wyprawy krzyżowej (1189-1202 r.), upadku cesarstwa łacińskiego (1261 r.) - wskazuje na mapie państwa utworzone na Bliskim Wschodzie przez krzyżowców - charakteryzuje organizację państw łacińskich na Bliskim 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci Aleksego I Komnena - zna daty: bitwy pod Manzikertem (1071 r.), bitwy pod Hattin (1187 r.), krucjaty przeciw albigensom (1209-1229 r.) - prezentuje zasięg i skutki ekspansji Turków seldżuckich - przedstawia przyczyny oraz skutki II i III wyprawy krzyżowej - wymienia przykłady wypraw krzyżowych na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ krucjat na relacje między chrześcijanami a muzułmanami - ocenia skutki polityczne i kulturowe krucjat dla średniowiecznej Europy.

	7. Skutki krucjat		odgrywały zakony rycerskie - przedstawia przyczyny, przebieg i skutki IV krucjaty - wymienia przyczyny upadku państw łacińskich na Bliskim Wschodzie.	Wschodzie - wymienia przyczyny organizowania wypraw krzyżowych na tereny poza Ziemią Świętą.	tereny poza Ziemią Świętą.	
4. Średniowieczna Hiszpania na styku trzech kultur	1. Rekonkwista 2. Chrześcijanie i muzułmanie 3. Żydzi sefardyjscy 4. Współistnienie wielu kultur 5. Kres tolerancji na Półwyspie Iberyjskim 6. Hiszpania po rekonkwicie 7. Prześladowani a Żydów w średniowiecznej Europie	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: rekonkwista, inkwizycja - omawia konflikty między muzułmanami a chrześcijanami na Półwyspie Iberyjskim - wymienia przykłady pokojowego współistnienia wyznawców chrześcijaństwa, islamu i judaizmu na Półwyspie Iberyjskim.	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: Maurowie, diaspora - zna daty: „czarnej śmierci” (1348-1349 r.), zdobycia Grenady (1492 r.) - wyjaśnia wpływ rekonkwisty na stosunek chrześcijan do wyznawców islamu i judaizmu - opisuje politykę arabską wobec wyznawców różnych religii.	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>auto da fé</i> , moryskowie - zna datę zjednoczenia Kastylii i Aragonii (1479 r.) - wskazuje na mapie zmiany terytorialne na Półwyspie Iberyjskim, które zaszły w wyniku rekonkwisty - przedstawia stosunek Maurów do Żydów sefardyjskich - opisuje przyczyny, przejawy i skutki prześladowania Żydów w	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: mozarabowie, mudejarowie - zna daty: pierwszego pogromu Żydów w Grenadzie (1066 r.), bitwy pod Las Navas de Tolosa (1212 r.) - wymienia okresy z historii Żydów sefardyjskich na Półwyspie Iberyjskim w średniowieczu - omawia politykę iberijskich władców chrześcijańskich wobec wyznawców	Uczeń: - ocenia współistnienie wielu kultur i religii na Półwyspie Iberyjskim pod panowaniem arabskim - ocenia stosunek chrześcijan do wyznawców islamu i judaizmu w okresie rekonkwisty.

				średniowiecznej Europie.	islamu oraz judaizmu.	
III. Europa odkrywa świat						
1. Krok poza Europę	<p>1. Przednowożytne wyobrażenia o świecie</p> <p>2. Średniowieczni odkrywcy</p> <p>3. Podłoże ekonomiczne wypraw odkrywczych</p> <p>4. Rozwój nauki i techniki</p> <p>5. Uwarunkowania społeczne wypraw odkrywczych</p> <p>6. Ekspansja portugalska</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu karawela - omawia rolę postaci Marca Polo - zna daty wyprawy Marca Polo (1271-1295 r.) - omawia przyczyny, zasięg i skutki wypraw podróżników europejskich w średniowieczu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: busola, jedwabny szlak - omawia rolę postaci: Henryka Żeglarza, Bartolomeu Diaza - zna datę odkrycia Przylądka Dobrej Nadziei (1488 r.) - wskazuje na mapie państwa europejskie, których mieszkańcy uczestniczyli w handlu śródziemnomorskim - wymienia wynalazki techniczne, które umożliwiały podejmowanie wypraw dalekomorskich - podaje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>terra incognita</i>, kwadrant, laska Jakuba - wskazuje na mapie obszary opanowane przez Portugalczyków w XV w. - omawia średniowieczne wyobrażenia o świecie - wyjaśnia przyczynę zmiany sposobu postrzegania świata u schyłku średniowiecza - przedstawia średniowieczną wymianę handlową - określa wpływ rozwoju nauki i techniki na organizowanie wypraw 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Giovanniego da Piano dei Carpini, Benedykta Polaka, Odoryka z Pordenone - zna datę przyznania Portugalii monopolu na handel afrykański (1452 r.) - opisuje znaczenie połączeń handlowych między Dalekim Wschodem a Europą w średniowieczu - wymienia przyczyny zaangażowania się władców i szlachty iberijskiej w organizowanie wypraw odkrywczych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia znaczenie przełamania przez Portugalczyków strachu przed dalekimi wyprawami - ocenia stosunek żeglarzy portugalskich do ludności tubylczej na wybrzeżach Afryki.

			<p>ekonomiczne i społeczne przyczyny organizowania wypraw odkrywczych</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego Portugalczycy jako pierwsi podjęli ryzyko wypraw odkrywczych</p> <p>- określa kierunki wypraw odkrywczych Portugalczyków.</p>	<p>odkrywczych</p> <p>- wyjaśnia, które zalety karaweli zadecydowały o powodzeniu wypraw oceanicznych.</p>		
<p>2. Wielkie odkrycia geograficzne</p>	<p>1. Wyprawy Krzysztofa Kolumba</p> <p>2. Pierwsze kontakty Europejczyków z Indianami</p> <p>3. Droga morską do Indii</p> <p>4. Poznawanie Nowego Świata</p> <p>5. Wyprawa dookoła świata</p> <p>6. Odkrycia</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- omawia rolę postaci: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana</p> <p>- zna daty: pierwszej wyprawy Krzysztofa Kolumba (1492 r.), ekspedycji Vasco da Gamy (1497-1498 r.), wyprawy Ferdynanda Magellana i Juana Elcaño (1519-1522 r.)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- omawia rolę postaci: Amerigo Vespucciego, Jamesa Cooka</p> <p>- zna daty ekspedycji Jamesa Cooka (1768-1779 r.)</p> <p>- wskazuje na mapie trasy wypraw Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana</p> <p>- omawia przebieg</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- omawia rolę postaci: Vasco Núñez de Balboa, Giovanniego Cabota, Jacques'a Cartiera, Francisa Drake'a</p> <p>- zna daty: trzeciej wyprawy Krzysztofa Kolumba (1498 r.), wypraw Vasco Núñez de Balboa (1513 r.), Giovanniego Cabota (1497 r.), Jacques'a Cartiera (1534 r.) i</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- omawia rolę postaci: Giovanniego da Verrazana, Pedra Cabrala</p> <p>- zna daty: odkrycia Brazylii przez Pedra Cabrala (1500 r.), wyprawy Giovanniego da Verrazana (1524 r.)</p> <p>- wyjaśnia motywy i skutki wyprawy Francisa Drake'a dookoła świata</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- ocenia stosunek Europejczyków do Indian i Nowego Świata</p> <p>- ocenia wpływ wielkich odkryć geograficznych na sytuację polityczną i gospodarczą w Europie.</p>

	Jamesa Cooka	- wymienia przyczyny oraz skutki wypraw odkrywczych Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana.	wypraw Krzysztofa Kolumba i Ferdynanda Magellana - przedstawia skutki wielkich odkryć geograficznych dla państw europejskich - charakteryzuje proces kolonizowania Nowego Świata - wyjaśnia znaczenie wypraw Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana i Jamesa Cooka dla rozwoju światowej wymiany handlowej.	Francisa Drake'a (1577-1580 r.) - określa motywy działań zdobywców Nowego Świata - charakteryzuje stosunek Europejczyków do Indian - opisuje wyprawy odkrywcze do Nowego Świata zorganizowane w XVI w. - omawia zasięg odkryć Jamesa Cooka.	- opisuje trudności, z którymi zmagali się odkrywcy europejscy na przełomie XV i XVI w.	
3. Europejczycy w Nowym Świecie	1. Konkwistadorzy w Ameryce Środkowej 2. Podbój imperium Inków 3. Początki rywalizacji o kolonie w XVI	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: konkwista, konkwistadorzy - omawia przyczyny, przebieg i skutki podbojów Hernána Cortésa oraz Francisca Pizzara	Uczeń: - omawia rolę postaci: Hernána Cortésa, Francisca Pizarra, Elżbiety I Tudor - zna daty: wyprawy Hernána Cortésa do państwa Azteków (1519 r.), podboju	Uczeń: - omawia rolę postaci: Montezumy, Atahualpy, Karola V Habsburga - zna daty: podpisania traktatów w Tordesillas (1494 r.) i Saragossie (1529 r.)	Uczeń: - omawia rolę postaci: Tupaca Amaru, Tupaca Amaru II - przedstawia sposoby rywalizacji o kolonie w XVI w. - opisuje okoliczności	Uczeń: - ocenia postępowanie konkwistadorów i politykę państw europejskich wobec rdzennych mieszkańców Nowego Świata.

	wieku	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia nazwy obszarów, na których Europejczycy rozpoczęli w XVI w. kolonizację. 	<p>Inków przez Francisca Pizarra (1532-1533 r.), klęski Wielkiej Armady (1588 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia nazwy cywilizacji prekolumbijskich - wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na sukcesy konkwistadorów - charakteryzuje stosunek zdobywców europejskich do plemion indiańskich. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie podział kolonialny Ameryki z XVI-XVII w. - przedstawia osiągnięcia cywilizacji prekolumbijskich - opisuje kolonialny podział świata w XVI w. 	<p>powstania hiszpańskiego imperium kolonialnego w XVI w.</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia gospodarcze i polityczne przyczyny przystąpienia Anglików, Francuzów oraz Holendrów w XVI w. do rywalizacji o kolonie. 	
4. Początki gospodarki światowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skutki ekologiczne i kulturowe wielkich odkryć 2. Handel kolonialny 3. Rywalizacja o wpływy gospodarcze 4. Początki kapitalizmu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, kapitalizm - wymienia nazwy towarów, które umożliwiły rozwój handlu kolonialnego - podaje nazwy państw 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: „złoty trójkąt”, system nakładczy, manufaktura, giełda, bank - przedstawia skutki rozprzestrzeniania się w Ameryce chorób pochodzących z Europy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu wymiana ekologiczna (kolumbijska) - zna daty wojny siedmioletniej (1756-1763 r.) - podaje skutki wymiany ekologicznej dla Europy i Nowego Świata - omawia rozwój 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna datę utworzenia angielskiej Kompanii Wschodnioindyjskiej (1600 r.) - omawia wpływ handlu kolonialnego na przemiany gospodarcze w Europie Zachodniej - przedstawia skutki rywalizacji państw 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia znaczenie wykorzystywania pracy niewolników z Czarnego Łądu dla rozbudowy mocarstw kolonialnych - ocenia wpływ europejskiej ekspansji kulturowej, gospodarczej i

		<p> europejskich, które osiągnęły największe korzyści ze światowej wymiany handlowej w XVI–XVIII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia cechy charakterystyczne kapitalizmu - opisuje warunki transportu i pracy niewolników afrykańskich w epoce nowożytnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje przemiany kulturowe będące efektami kolonizowania Nowego Świata - omawia znaczenie niewolnictwa dla rozwoju kolonii w Nowym Świecie - prezentuje przemiany gospodarcze w Europie, które sprzyjały rozwojowi kapitalizmu - wymienia przyczyny ukształtowania się rynku światowego w epoce nowożytnej - wyjaśnia wpływ wielkich odkryć geograficznych na powstanie kapitalizmu. 	<p>handlu kolonialnego</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje funkcjonowanie wymiany handlowej w „złotym trójkącie” - przedstawia najważniejsze etapy rywalizacji państw europejskich o wpływy gospodarcze na terytoriach zamorskich - prezentuje zasięg ekspansji kolonialnej państw europejskich w XVIII w. 	<p>europejskich o wpływy gospodarcze na świecie.</p>	<p>politycznej na sytuację krajów kolonizowanych.</p>
IV. Wiek XIX						
1. Niepodległe państwa w Nowym	1. Kolonie północnoamerykańskie w XVIII wieku	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: zasada restauracji, Święte 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: Kreole, Metysi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci José de San Martína 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Miguela Hidalga, Agustína de 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównuje i ocenia skutki walk o niepodległość

<p>Świecie</p>	<p>2. Początek walk o niepodległość 3. Międzynarodowe skutki rewolucji amerykańskiej 4. Kolonie hiszpańskie w Ameryce na początku XIX wieku 5. Zerwanie związków z Hiszpanią 6. Ameryka dla Amerykanów</p>	<p>Przymierze, izolacjonizm – omawia rolę postaci Jerzego Waszyngtona – zna daty: wojny o niepodległość USA (1775–1783 r.), ogłoszenia <i>Deklaracji niepodległości Stanów Zjednoczonych</i> (4 lipca 1776 r.), kongresu wiedeńskiego (1814–1815 r.) – przedstawia przyczyny dążeń niepodległościowych mieszkańców kolonii angielskich w Ameryce Północnej – wyjaśnia, na czym polegała amerykańska polityka izolacjonizmu.</p>	<p>– omawia rolę postaci: Simona Bolívara, Jamesa Monroe'a – zna daty: wojny siedmioletniej (1756–1763 r.), bitwy pod Lexington (1775 r.), bitwy pod Yorktown (1781 r.), zawarcia pokoju w Wersalu (1783 r.), ogłoszenia doktryny Monroe'a (1823 r.) – opisuje przebieg walk o niepodległość mieszkańców kolonii brytyjskich w Ameryce Północnej – wskazuje przełomowe momenty walk mieszkańców kolonii brytyjskich o niepodległość – prezentuje zdobywanie niepodległości przez państwa Ameryki Łacińskiej</p>	<p>– zna daty: zawarcia pokoju paryskiego (1763 r.), zebrania się Kongresu Kontynentalnego w Filadelfii (1774 r.), proklamowania niepodległości Argentyny, Paragwaju oraz Republiki Kolumbii (1810–1823 r.), Meksyku (1821 r.) i Brazylii (1822 r.) – wskazuje na mapie kierunki ekspansji amerykańskiej w XIX w. – przedstawia reakcje kolonistów na restrykcyjną politykę Wielkiej Brytanii – wyjaśnia, co miało wpływ na kształtowanie się amerykańskiej świadomości narodowej – charakteryzuje</p>	<p>Iturbide, François Dominique'a Toussainta, Piotra I (cesarza Brazylii) – zna daty: wprowadzenia opłaty stemplowej (1765 r.), ogłoszenia niepodległości Haiti (1804 r.), bitwy pod Ayacucho (1824 r.), II wojny o niepodległość USA (1812–1814 r.) – wymienia międzynarodowe skutki rewolucji amerykańskiej – porównuje społeczeństwa Stanów Zjednoczonych oraz nowych państw Ameryki Łacińskiej z pierwszej połowy XIX w.</p>	<p>mieszkańców kolonii brytyjskich oraz hiszpańskich dla kształtowania się nowego układu sił na świecie.</p>
-----------------------	--	---	---	--	--	--

			– określa znaczenie postanowień uczestników kongresu wiedeńskiego dla utrwalenia starego porządku w Europie.	sytuację gospodarczo-społeczną w koloniach hiszpańskich na początku XIX w.		
2. Nowy kolonializm	<p>1. Walka z handlem niewolnikami</p> <p>2. Imperium Królowej Wiktorii</p> <p>3. Indie – „perła w koronie brytyjskiej”</p> <p>4. Państwo Środka i „wiek upokorzeń”</p> <p>5. Wyścig kolonialny w Afryce</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci królowej Wiktorii – zna daty: „wielkiego buntu” w Indiach (1857–1859 r.), incydentu w Faszodzie (1898 r.), II wojny burskiej (1899–1902 r.) – wyjaśnia, co zdecydowało o potęgze kolonialnej Wielkiej Brytanii – tłumaczy, dlaczego Indie nazywano „perłą w koronie brytyjskiej” – wymienia nazwy państw, które zabiegały o wpływy gospodarcze w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu dominium – zna daty: ustanowienia formalnego zakazu handlu niewolnikami (1815 r.), zniesienia niewolnictwa w USA (1863 r.), podboju Algierii przez Francuzów (1830–1847 r.), otwarcia Kanału Sueskiego (1869 r.) – podaje korzyści, które przyniosła Francuzom kolonizacja Algierii – omawia organizację kolonii brytyjskich w XIX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu Aborygeni – zna daty: zawarcia traktatu nankińskiego (1842 r.), utworzenia Dominium Kanady (1867 r.), Związku Australijskiego (1901 r.) i Związku Południowej Afryki (1910 r.) – przedstawia rolę Australii w imperium kolonialnym Wielkiej Brytanii – omawia stosunek kolonizatorów do rdzennej ludności Australii – wymienia skutki brytyjskiej polityki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: zniesienia niewolnictwa w Wielkiej Brytanii (1833 r.), Portugalii (1869 r.), Brazylii (1888 r.) i we Francji (1848 r.) – prezentuje etapy znoszenia niewolnictwa w XIX w. – przedstawia działalność brytyjskiej Kompanii Wschodnioindyjskiej oraz skutki jej polityki dla metropolii i kolonii. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę Brytyjczyków wobec rdzennej ludności ich kolonii – ocenia metody, za których pomocą obce mocarstwa w XIX w. uzależniły od siebie Chiny.

		Chinach.	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje politykę brytyjską wobec Indii - przedstawia przyczyny i skutki wyścigu kolonialnego w Afryce - wymienia przejawy i skutki zależności Chin od obcych mocarstw w XIX w. - określa główne kierunki ekspansji kolonialnej Brytyjczyków i Francuzów. 	<p>gospodarczej wobec Indii</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentuje podział kolonialny Afryki - określa skutki I wojny opiumowej dla Chin. 		
3. Konflikty kolonialne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeciw kolonizatorom 2. Bunt sipajów 3. Powstania w Chinach 4. Powstanie Mahdiego 5. Konflikty w południowej Afryce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: Wielkiego Buntu w Indiach (1857-1859 r.), powstania tajpingów (1851-1864 r.), powstania bokserów (1898-1901 r.) - wymienia przyczyny nasilania się konfliktów między ludnością 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci Mahdiego - zna daty powstania Mahdiego (1881-1899 r.) - wyjaśnia, dlaczego Chińczycy nie byli zainteresowani obustronną wymianą handlową z Europejczykami - wymienia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci Horatia Kitchenera - zna daty: bitwy nad Little Bighorn (1876 r.), bitwy pod Omdurmanem (1898 r.) - wyjaśnia, jak powstanie sipajów wpłynęło na zmianę sposobu organizacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Abd al-Kadira, Czaki - zna daty: bitwy nad Ilsy (1846 r.), proklamowania republiki w Chinach (1911 r.) - wyjaśnia wpływ nowoczesnej techniki na ekspansję 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki konfliktów kolonialnych dla mieszkańców kolonii mocarstw europejskich.

		<p>podbitą a kolonizatorami</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, co zdecydowało o klęskach ponoszonych przez ludność tubylczą w zmaganiach z kolonizatorami. 	<p>przykłady konfliktów kolonialnych w Azji i Afryce</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny, przebieg i skutki buntu sipajów w Indiach oraz wojen burskich w południowej Afryce. 	<p>imperium Brytyjczyków</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje przyczyny, przebieg i skutki powstania Mahdiego - przedstawia przyczyny, przebieg i skutki powstań: tajpingów oraz bokserów. 	<p>Europejczyków w Afryce</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia skutki konfliktów Amerykanów z Indianami - opisuje reakcję europejskiej opinii publicznej na powstanie „bokserów”. 	
<p>4. Gospodarka w okresie imperializmu</p>	<p>1. Rola kolonii w epoce industrialnej</p> <p>2. Szlaki oceaniczne</p> <p>3. Kolej a kolonizacja</p> <p>4. Administrowanie koloniami</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu industrializacja - przedstawia skutki kolonizacji Afryki i wpływów państw europejskich na tym kontynencie - wymienia powody ekspansji kolonialnej w XIX w. - opisuje proces industrializacji w XIX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci Ferdinanda de Lessepsa - zna daty: otwarcia Kanału Sueskiego (1869 r.) i Kanału Panamskiego (1914 r.) - wskazuje na mapie Kanał Sueski i Kanał Panamski oraz wyjaśnia ich znaczenie dla rozwoju komunikacji i handlu - przedstawia wpływ rozbudowy sieci 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu imperializm - omawia rolę postaci Leopolda II - zna datę konferencji dyplomatycznej w Berlinie (1884 r.) - przedstawia rywalizację o kontrolę nad szlakami oceanicznymi i portami w XIX w. - opisuje metody administrowania koloniami przez władze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna datę ukończenia budowy Kolei Transsyberyjskiej (1916 r.) - wyjaśnia, na czym polegała odmienność statusu Konga na przełomie XIX i XX w. od pozycji innych kolonii europejskich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia cele dokonanych w XIX w. inwestycji mocarstw światowych w koloniach.

			<p>kolejowej na rozwój gospodarczy kolonii.</p>	<p>metropolitalne.</p>		
<p>5. Brzemie białego człowieka</p>	<p>1. Stosunek Europejczyków do ludności skolonizowanych</p> <p>2. Ideologia imperialna</p> <p>3. Skutki kolonializmu dla ludności pozaeuropejskiej</p> <p>4. Krytyka kolonializmu</p> <p>5. Wpływ kolonializmu na kulturę europejską</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci Cecila Rhodesa - wyjaśnia znaczenie wiersza Rudyarda Kiplinga <i>Brzemie białego człowieka</i> - wymienia podstawowe założenia ideologii imperialnej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu orientalizm - omawia rolę postaci Rudyarda Kiplinga - wymienia czynniki, które wpłynęły na poczucie wyższości kolonizatorów nad ludnością kolonii - opisuje stosunek Europejczyków do kolonizowanych ludów - przedstawia skutki kolonializmu dla społeczeństw metropolii kolonialnych oraz ludności kolonii w XIX i XX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu transfer kulturowy - omawia rolę postaci Alberta Schweitzera - wymienia przyczyny nasilania się krytyki ideologii imperialnej - przedstawia argumenty przeciwników kolonializmu - prezentuje wpływ kolonializmu na kulturę Europejczyków w XIX w. - określa skutki wykorzystywania w posiadłościach zamorskich rozwiązań technologicznych z metropolii. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie imperializmu dla brytyjskiej polityki kolonialnej - wymienia przykłady postaw krytycznych wobec polityki kolonialnej - określa przyczynę protekcyjnego stosunku kolonizatorów do społeczeństw pozaeuropejskich i ich kultury - podaje przykłady wymiany kulturowej pomiędzy Europą a resztą świata. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia stosunek Europejczyków do ludności skolonizowanej w XIX i XX w. - ocenia politykę imperialną mocarstw światowych do czasu wybuchu I wojny światowej.
<p>6. Świat</p>	<p>1. Japonia: od</p>	<p>Uczeń:</p>	<p>Uczeń:</p>	<p>Uczeń:</p>	<p>Uczeń:</p>	<p>Uczeń:</p>

<p>wobec dominacji mocarstw kolonialnych</p>	<p>izolacji do otwarcia na świat 2. Reformy w Japonii 3. Podboje japońskie i wojna z Rosją 4. Niepowodzenie europejskich prób kolonizacji 5. Początki ruchów niepodległościowych w koloniach</p>	<p>- zna daty wojny rosyjsko-japońskiej (1904-1905 r.) - wymienia reformy mające doprowadzić do modernizacji Japonii w XIX w. - określa czynniki sprzyjające zainicjowaniu ruchów niepodległościowych w koloniach.</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminu szogun - omawia rolę postaci Mutsuhito - zna daty: początku reform cesarza Mutsuhito (1867 r.), bitwy pod Cuszimą (1905 r.) - określa przyczyny reform wprowadzonych przez cesarza Mutsuhito - wskazuje na mapie kierunki ekspansji japońskiej z XIX w. - opisuje wczesny etap działalności Mahatmy Gandhiego w północnej Afryce i Indiach - wyjaśnia międzynarodowe znaczenie klęski Rosji w wojnie z Japonią.</p>	<p>- zna daty: wojny japońsko-chińskiej (1894-1895 r.), aneksji Korei przez Japonię (1910 r.) - przedstawia przyczyny i przejawy polityki izolacji Japonii od reszty świata - omawia przyczyny oraz skutki wojen Japonii z Chinami i Rosją - wymienia nazwy państw afrykańskich i azjatyckich, które w XIX w. były niepodległe.</p>	<p>- omawia rolę postaci: Menelika II, Mathew Perry'ego - zna datę przymusowego nawiązania przez Japończyków kontaktów z USA (1853 r.) - opisuje przebieg rywalizacji o wpływy w Afganistanie i Etiopii - wyjaśnia, dlaczego Afganistan i Etiopia zachowały niepodległość w okresie kolonializmu.</p>	<p>- ocenia skutki modernizacji Japonii w XIX i na początku XX w. - ocenia wpływ polityki mocarstw kolonialnych na radykalizację nastrojów społecznych na świecie.</p>
V. Na drodze do globalizacji						
<p>1. Sojusznik zza</p>	<p>1. Stany Zjednoczone w</p>	<p>Uczeń: - wyjaśnia znaczenie</p>	<p>Uczeń: - wyjaśnia znaczenie</p>	<p>Uczeń: - wyjaśnia znaczenie</p>	<p>Uczeń: - zna datę wojny</p>	<p>Uczeń: - ocenia wpływ</p>

<p>Atlantyku</p>	<p>XIX wieku 2. „Ziemia obiecana” 3. Polityka zagraniczna USA w drugiej połowie XIX wieku 4. I wojna światowa 5. Wspaniałe lata 20. 5. Wielki kryzys i <i>New Deal</i> 6. Od izolacjonizmu do zaangażowania</p>	<p>terminów: secesja, imigracja, ententa, państwa centralne, Liga Narodów – zna daty: uchwalenia konstytucji USA (1787 r.), wojny secesyjnej (1861–1865 r.), I wojny światowej (1914–1918 r.), krachu na giełdzie nowojorskiej (1929 r.) – przedstawia przyczyny oraz skutki imigracji Europejczyków do USA w XIX i XX w. – wymienia przyczyny dynamicznego rozwoju gospodarczego USA pod koniec XIX i na początku XX w.</p>	<p>terminów: konfederaci, unioniści, „zasada otwartych drzwi”, kinematografia, kultura masowa, interwencjonizm – omawia rolę postaci: Thomasa Woodrowa Wilsona, Franklina Delano Roosevelta – zna daty: przystąpienia USA do I wojny światowej (1917 r.), kapitulacji Niemiec (11 listopada 1918 r.), zawarcia traktatu wersalskiego (28 czerwca 1919 r.), ogłoszenia <i>New Deal</i> (1932 r.) – prezentuje rozwój gospodarczy Stanów Zjednoczonych w pierwszej połowie XIX w. – przedstawia strukturę społeczną</p>	<p>terminu nieograniczona wojna podwodna – zna daty: zakupu przez USA Alaski (1867 r.), rozpoczęcia przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej (1917 r.), ogłoszenia planu Wilsona (1918 r.), ogłoszenia programu <i>lend-lease</i> (1941 r.) – określa znaczenie wojny secesyjnej dla rozwoju USA – wymienia nabytki terytorialne USA z drugiej połowy XIX w. – przedstawia rolę USA podczas I wojny światowej – omawia amerykańską politykę zagraniczną po zakończeniu I wojny światowej</p>	<p>amerykańsko-hiszpańskiej (1898 r.) – omawia wpływ wynalazków na życie Amerykanów i gospodarkę USA – wymienia główne cele oraz kierunki amerykańskiej polityki zagranicznej u progu II wojny światowej.</p>	<p>USA na przebieg I wojny światowej – ocenia znaczenie programu pokojowego Wilsona dla zapewnienia bezpieczeństwa międzynarodowego.</p>
-------------------------	---	---	---	---	---	---

			<p>imigrantów w USA w drugiej połowie XIX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polegała i jakie miała skutki „zasada otwartych drzwi” stosowana wobec Chin - opisuje okoliczności zakończenia amerykańskiej polityki izolacjonizmu w okresie I wojny światowej - określa przyczyny, przejawy i skutki wielkiego kryzysu - wymienia założenia <i>New Deal</i> - opisuje konsekwencje ekonomiczne I wojny światowej dla USA. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje życie gospodarcze i społeczne w USA w latach 20. XX w. - wyjaśnia, jakie znaczenie miała I wojna światowa dla pozycji międzynarodowej Stanów Zjednoczonych. 		
<p>2. Stany Zjednoczone demokracji</p>	<p>1. II wojna światowa 2. Plan Marshalla</p>	<p>Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: zimna wojna, żelazna</p>	<p>Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: doktryna powstrzymywania,</p>	<p>Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: odprężenie, system</p>	<p>Uczeń: - zna daty: ogłoszenia Sojuszu dla Postępu (1961</p>	<p>Uczeń: - ocenia amerykańską politykę zwalczania</p>

<p>cznym supermocarstwem</p>	<p>3. Rywalizacja supermocarstw 4. Stany Zjednoczone wobec Ameryki Łacińskiej i Azji 5. Od odprężenia do „gwiazdnych wojen” 6. „Żandarm świata” 7. Wyzwania geopolityczne w XXI wieku</p>	<p>kurtyna, „bogata Północ”, „biedne Południe” – omawia rolę postaci Michaiła Gorbaczowa – zna daty: ataku na Pearl Harbor (1941 r.), utworzenia NATO (1949 r.), załamania się rządów komunistycznych w państwach Europy Wschodniej (1989 r.) – prezentuje przebieg zimnej wojny – omawia okoliczności utworzenia i cele NATO – wyjaśnia, dlaczego USA są nazywane „żandarmem świata”.</p>	<p>„gwiazdne wojny”, „praska wiosna”, Jesień Narodów – omawia rolę postaci Harry’ego Trumana – zna daty: realizacji planu Marshalla (1948–1951 r.), utworzenia RFN i NRD (1949 r.), „praskiej wiosny” (1968 r.), zjednoczenia Niemiec (1990 r.), rozpadu ZSRR (1991 r.) – prezentuje rolę USA podczas II wojny światowej – wyjaśnia, na czym polegał i jakie miał skutki układ dwubiegunowy funkcjonujący w powojennym świecie – wymienia przyczyny wzrostu znaczenia USA na arenie</p>	<p>wielobiegunowy – omawia rolę postaci: George’a Marshalla, Fidela Castro, Ronalda Reagana – zna daty: wojny koreańskiej (1950–1953 r.), wojny wietnamskiej (1959–1975 r.), kryzysu kubańskiego (1962 r.), rozpoczęcia interwencji zbrojnej w Afganistanie (1979 r.) – podaje przykłady zastosowania doktryny powstrzymywania – opisuje rywalizację supermocarstw po II wojnie światowej – określa przyczyny, przebieg i skutki kryzysu kubańskiego oraz interwencji militarnej USA w Wietnamie – wyjaśnia, na czym</p>	<p>r.), przejęcia władzy przez Michaiła Gorbaczowa (1985 r.) – wyjaśnia, dlaczego Amerykanie sprzeciwiali się rządowi Fidela Castro na Kubie – omawia metody stosowane przez Amerykanów w celu zwalczania wpływów komunistycznych w Azji i Ameryce Łacińskiej – przedstawia różnice w rozwoju gospodarczym supermocarstw – opisuje politykę ZSRR w okresach odprężenia międzynarodowego.</p>	<p>wpływów komunistycznych na świecie – ocenia wpływ polityki Ronalda Reagana na rozpad ZSRR.</p>
-------------------------------------	---	--	---	--	--	---

			<p>międzynarodowej po 1945 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny powstania i główne założenia doktryny powstrzymywania - określa założenia i skutki planu Marshalla - wyjaśnia, na czym polegał program „gwiazdnych wojen” - określa skutki załamania się systemu komunistycznego. 	<p>polegała polityka odprężenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia cechy amerykańskiej polityki zagranicznej w latach 80. XX w. - wymienia wyzwania geopolityczne w XXI w. 		
<p>3. Kres imperiów kolonialnych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Osłabienie pozycji Europy 2. Indyjska droga do niepodległości 3. Dekolonizacja Indochin 4. Niepodległość Afryki 5. Dziedzictwo kolonizacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: obywatelskie nieposłuszeństwo, bierny opór, dekolonizacja - omawia rolę postaci Mahatmy Gandhiego - określa, jaką rolę w walce o niepodległość Indii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu rok Afryki - omawia rolę postaci Ho Chi Minha - zna daty: utworzenia Indyjskiego Kongresu Narodowego (1885 r.), bitwy pod Dien Bien Phu (1954 r.) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: ruch państw niezaangażowanych, neokolonializm - omawia rolę postaci Haile Selassie I - zna daty: marszu solnego (1930 r.), ogłoszenia niepodległości Indii i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Muhammada Alego Jinnaha, Mobutu Sese Seko - zna daty powstania Demokratycznej Republiki Wietnamu (1945 r.) i Socjalistycznej Republiki Wietnamu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia dziedzictwo kolonizacji europejskiej w Azji i Afryce - ocenia wpływ II wojny światowej na ukształtowanie się nowego podziału świata.

	europejskiej	odegrała metoda biernego oporu.	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia wpływ I i II wojny światowej na pozycję mocarstw kolonialnych oraz na nasilenie się nastrojów niepodległościowych w koloniach - prezentuje indyjską drogę do niepodległości - omawia przebieg dekolonizacji w Azji - wymienia skutki wycofania się Europejczyków z kolonii azjatyckich - wyjaśnia, dlaczego rok 1960 nazwano rokiem Afryki. 	<ul style="list-style-type: none"> Pakistanu (1947 r.), konferencji w Genewie (1954 r.), powstania ruchu państw niezaangażowanych (1955 r.) - określa wpływ konfliktów światowych na przemiany społeczne i polityczne w posiadłościach kolonialnych - przedstawia brytyjską politykę wobec Indii po zakończeniu II wojny światowej - opisuje przyczyny i skutki sporu pomiędzy Indiami a Pakistanem - prezentuje proces dekolonizacji Indochin - wymienia skutki I i II wojny indochińskiej - omawia proces 	<ul style="list-style-type: none"> (1976 r.) - omawia skutki kompromisu wypracowanego podczas obrad tzw. indyjskiego Okrągłego Stołu - wyjaśnia problem suwerenności postkolonialnych państw afrykańskich. 	
--	--------------	---------------------------------	---	--	---	--

<p>4. Między wolnym handlem a protekcjonizmem</p>	<p>1. Znaczenie handlu zagranicznego 2. Modele polityki handlowej 3. Współczesny handel światowy i jego problemy 4. Porozumienia międzynarodowe dotyczące handlu</p>	<p>Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu protekcjonizm - zna daty: wielkiego kryzysu gospodarczego (1929–1933 r.), utworzenia Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (1951 r.), powstania Unii Europejskiej (1993 r.) - wymienia czynniki sprzyjające rozwojowi handlu międzynarodowego.</p>	<p>Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: liberalizm gospodarczy, globalna gospodarka wolnorynkowa - omawia rolę postaci: Roberta Schumana, Jeana Monneta - zna daty: zawarcia traktatów rzymskich (1957 r.), utworzenia Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (1960 r.), powstania Światowej Organizacji Handlu (1994 r.) - przedstawia długofalowe skutki rozwoju handlu międzynarodowego - wymienia działania służące liberalizacji handlu między państwami członkowskimi EWG</p>	<p>dekolonizacji Afryki. Uczeń: - zna daty: konferencji w Bretton Woods (1944 r.), zawarcia Układu Ogólnego w sprawie Taryf Celnych i Handlu (1947 r.), kryzysu paliwowego (1973 r.), utworzenia Północnoamerykańskiej Strefy Wolnego Handlu (1992 r.) - wyjaśnia, w jaki sposób II wojna światowa wpłynęła na zmiany w rozwoju handlu międzynarodowego - podaje skutki kryzysu paliwowego z 1973 r. - wymienia najważniejsze porozumienia międzynarodowe dotyczące handlu.</p>	<p>Uczeń: - przedstawia różnice między protekcjonizmem a liberalizmem gospodarczym - omawia czynniki, które umożliwiły ukształtowanie się układu sił gospodarczych zwanego triadą.</p>	<p>Uczeń: - ocenia, czy należy znieść wszystkie ograniczenia w wymianie handlowej na całym świecie.</p>
--	--	--	---	---	--	---

			– podaje przyczyny liberalizacji handlu międzynarodowego po II wojnie światowej.			
5. Globalizacja – szanse i zagrożenia	<p>1. Czym jest globalizacja</p> <p>2. Przejawy globalizacji</p> <p>3. Skutki globalizacji</p> <p>4. Krytycy globalizacji</p> <p>5. Polska w zglobalizowanym świecie</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu globalizacja – wymienia czynniki sprzyjające globalizacji – określa społeczne, polityczne i kulturowe skutki globalizacji. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: korporacja międzynarodowa, antyglobaliści – zna datę wybuchu światowego kryzysu gospodarczego (2008 r.) – rozpoznaje przejawy globalizacji – wyjaśnia, które ze skutków globalizacji budzą sprzeciw jej krytyków. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: uniformizacja kultury, makdonaldyzacja – omawia rolę korporacji międzynarodowych w procesie globalizacji – podaje przykłady zagrożeń gospodarczych, społecznych, politycznych i ekologicznych, które wynikają z globalizacji. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia różnice w rozwoju globalizacji w różnych regionach świata – omawia miejsce Polski w zglobalizowanym świecie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki globalizacji dla społeczeństw na całym świecie – ocenia pozytywne i negatywne aspekty globalizacji w perspektywie przyszłości państwa oraz społeczeństwa polskiego.

Historia i społeczeństwo. Rządzący i rządzeni

Wymagania na poszczególne oceny

Wymagania podstawowe – oceny: dopuszczająca i dostateczna.

Wymagania ponadpodstawowe – oceny: dobra, bardzo dobra, celująca.

Uwaga dotycząca oceniania na każdym poziomie wymagań

Aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować wiedzę i umiejętności z poprzedniego poziomu.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. U źródeł demokracji i republiki						
1. Obywatel w polis ateńskiej	1. Kto był obywatelem Aten? 2. Reformy ustrojowe w Atenach 3. Demokratyczne Ateny 4. Kto sprawował władzę w Atenach? 5. „Jedność w	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>polis</i> , monarchia, oligarchia, demokracja, tyrania – omawia rolę postaci: Peryklesa, Arystotelesa – zna datę reform Peryklesa (451/450 r. p.n.e.) – prezentuje warunki uzyskania	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: zgromadzenie ludowe (eklezja), Rada Pięciuset, sąd ludowy (heliaja), kolegium dziesięciu strategów, ostracyzm – omawia rolę postaci: Solona, Klejstenesa – zna daty reform: Solona (594/593 r.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „strząśnięcie długów”, hoplici, falanga, agora, areopag, „zwierzę polityczne” – zna datę rozpoczęcia okresu tyranii Pizystratów (561 r. p.n.e.) – wymienia sposoby uzyskiwania	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: dem, ostrakon – omawia rolę postaci Aspazji z Miletu – zna datę spisania prawa przez Drakona (621 r. p.n.e.) – tłumaczy, w jaki sposób zmiana taktyki wojennej wpłynęła na	Uczeń: – ocenia wpływ reform: Solona, Klejstenesa i Peryklesa na sytuację społeczno-polityczną obywateli ateńskich.

	różnorodności ”- obywatel i obywatelstwo w ujęciu Arystotelesa	obywatelstwa w starożytnych Atenach - wymienia prawa i obowiązki obywateli <i>polis</i> ateńskiej.	p.n.e.) i Klejstenesa (508/507 r. p.n.e.) - wskazuje na mapie Attykę oraz inne obszary zamieszkane przez Greków - przedstawia wpływ warunków naturalnych Grecji na powstanie i funkcjonowanie greckich <i>poleis</i> - omawia reformy: Solona, Klejstenesa i Peryklesa - prezentuje prawa poszczególnych grup społecznych w <i>polis</i> ateńskiej.	obywatelstwa <i>polis</i> ateńskiej - omawia położenie obywateli ateńskich w VI w. p.n.e. i jego wpływ na reformy ustrojowe w Atenach - przedstawia funkcjonowanie i kompetencje instytucji demokratycznych w Atenach - prezentuje poglądy Arystotelesa na temat miejsca i roli obywateli w greckich <i>poleis</i> - przedstawia udział obywateli Aten w sprawowaniu władzy.	społeczność <i>polis</i> - przedstawia znaczenie agory dla funkcjonowania demokracji w Atenach.	
2. Republika rzymska i jej obywatele	1. Władze republikańskie 2. Walka o prawa polityczne plebejuszy 3. Kim był	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: republika, cesarstwo - zna okres istnienia republiki (509-31 r. p.n.e.)	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: patrycjusze, plebejusze, zgromadzenia ludowe (komicja),	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>civitas</i> , pryncypat, dominat, bezpaństwowiec (apatryda) - omawia rolę	Uczeń: - omawia wpływ podbojów rzymskich na przemiany ustrojowe w państwie - wyjaśnia, na czym	Uczeń: - porównuje prawa obywateli starożytnych Aten i Rzymu z prawami obywateli współczesnych

	<p>obywatel Rzymu?</p> <p>4. Podboje rzymskie a upadek republiki</p> <p>5. Jak można uzyskać obywatelstwo?</p>	<p>– tłumaczy sposób nabywania obywatelstwa w starożytnym Rzymie</p> <p>– przedstawia prawa i obowiązki obywateli rzymskich.</p>	<p>senat, dyktator, konsul, pretor, cenzor, edyl, kwesor, trybun ludowy, <i>ius sanguinis</i> (prawo krwi), naturalizacja, <i>ius soli</i> (prawo ziemi)</p> <p>– omawia rolę postaci: Oktawiana Augusta, Karakalli</p> <p>– zna okresy istnienia: monarchii rzymskiej (753–509 r. p.n.e.) i cesarstwa (31 r. p.n.e. – 476 r. n.e.) oraz datę wydania przez Karakallę edyktu (212 r. n.e.)</p> <p>– wymienia nazwy urzędów funkcjonujących w republikańskim Rzymie i określa kompetencje urzędników.</p>	<p>postaci: Tarkwiniusza Pysznego, Dioklecjana, Cyserona</p> <p>– zna datę utworzenia urzędu trybunów ludowych (V w. p.n.e.)</p> <p>– pokazuje na mapie rozwój terytorialny Rzymu do II w. n.e.</p> <p>– prezentuje wpływ konfliktu między patrycjuszami a plebejuszami na zmiany ustrojowe w Rzymie</p> <p>– przedstawia ustrój Rzymu republikańskiego</p> <p>– omawia sposoby uzyskiwania obywatelstwa w starożytności i obecnie.</p>	<p>polega zjawisko bezpaństwowości i omawia jego konsekwencje.</p>	<p>państw.</p>
<p>3. Tradycja antycznej demokracji</p>	<p>1. Republiki w średniowieczu</p> <p>2. Obywatele</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: republika</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: patrycjat,</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: doża,</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: domicyl,</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia wpływ tradycji</p>

<p>i republiki w późniejszych epokach</p>	<p>średniowiecznych miast 3. Republika Niderlandów 4. Demokratyczne i republikańskie tradycje polskiej szlachty</p>	<p>miejska, autonomia – wymienia warunki uzyskiwania obywatelstwa miejskiego w średniowieczu.</p>	<p>rada miejska, ława sądowa, demokracja szlachecka, sarmatyzm – wskazuje na mapie Republikę Zjednoczonych Prowincji i Rzeczpospolitą Obojga Narodów – omawia przyczyny i skutki odradzenia się republik miejskich w Italii – przedstawia zakres autonomii średniowiecznych miast – prezentuje okoliczności powstania i funkcjonowanie Republiki Zjednoczonych Niderlandów – wymienia przyczyny ukształtowania się demokracji szlacheckiej w</p>	<p>Signoria, Wielka Rada, Stany Generalne – zna daty: odrodzenia się republik miejskich w Italii (VIII w.), proklamowania Republiki Niderlandów (1588 r.) – wskazuje na mapie republiki miejskie w Italii i Nowogród Wielki – omawia ustrój Republiki Weneckiej – tłumaczy wpływ tradycji antycznych na szlachecką ideologię sarmatyzmu – opisuje wpływ tradycji antycznych na funkcjonowanie Rzeczypospolitej.</p>	<p>wilkierz – porównuje zasady uzyskiwania obywatelstwa w starożytnych Atenach i Rzymie oraz w miastach średniowiecznych.</p>	<p>demokratycznej Grecji i republikańskiego Rzymu na powstanie oraz funkcjonowanie republik kupieckich, Republiki Niderlandów i Rzeczypospolitej.</p>
--	---	---	--	---	---	---

			Polsce.			
II. Królowie i poddani						
1. Władcy średniowiecznej Europy	<p>1. Królestwo Franków i jego relacje z Kościołem</p> <p>2. Cesarstwo uniwersalistyczne</p> <p>3. Cezaropapizm czy papocezaryzm?</p> <p>4. Wyprawy krzyżowe</p> <p>5. Jak przedstawiano pochodzenie władzy monarszej?</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Karola Wielkiego, Ottona I, Ottona III - zna daty koronacji cesarskich: Karola Wielkiego (800 r.) i Ottona I (962 r.) - wymienia obowiązki przypisane w średniowieczu cesarzowi i papieżowi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Chlodwiga, Pepina Krótkiego, Karola Łysego, Lotara, Ludwika Niemieckiego, Grzegorza VII, Henryka IV, Innocentego III - zna daty: chrztu Chlodwiga (496 r.), traktatu z Verdun (843 r.), ogłoszenia <i>Dictatus papae</i> (1075 r.), synodu w Clermont (1096 r.) - pokazuje na mapie podział państwa Franków na mocy traktatu z Verdun oraz Państwo Kościelne - prezentuje założenia ceszaropapizmu i papocezaryzmu - opisuje spór 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Urbana II, Kaliksta II, Henryka V - zna daty: powstania Państwa Kościelnego (756 r.), ukorzenia się Henryka IV w Canossie (1077 r.), zawarcia konkordatu wormackiego (1122 r.) - przedstawia historię Europy po upadku Imperium Rzymskiego - prezentuje relacje między państwem Franków a Kościołem - wymienia postanowienia konkordatu wormackiego - omawia średniowieczne teorie dotyczące pochodzenia władzy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia i ocenia koncepcje cesarstwa uniwersalistycznego: Karola Wielkiego, Ottona I i Ottona III. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia średniowieczne teorie dotyczące pochodzenia władzy monarszej - ocenia realne możliwości stworzenia cesarstwa uniwersalistycznego w średniowieczu.

			między cesarstwem a papieżem w średniowieczu - przedstawia poglądy Innocentego III.	monarszej - wyjaśnia, jakie konsekwencje dla rywalizacji cesarzy i papieży miały wyprawy krzyżowe.		
2. Feudalizm w średniowieczu	1. Czym był feudalizm? 2. Drabina feudalna 3. System lenny 4. Poddaństwo chłopów 5. Skutki feudalizmu	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: feudalizm, wasal, senior, lenno, pańszczyzna - omawia obowiązki wasala i seniora.	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: hołd lenny, inwestytura, drabina feudalna, poddaństwo, renta feudalna, czynsz - opisuje funkcjonowanie systemu wasalno-lennego - tłumaczy, na czym polegało poddaństwo gruntowe, osobiste i sądowe chłopów.	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka naturalna, akt komendacji, akt prekaryjny - omawia zasady średniowiecznej gospodarki naturalnej - prezentuje wpływ feudalizmu na władzę królewską.	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>homagium</i> , suzeren - przedstawia wpływ systemu wasalno-lennego na sposób życia przedstawicieli różnych warstw społecznych w średniowiecznej Europie.	Uczeń: - ocenia skutki feudalizmu dla społeczeństwa i gospodarki europejskiej.
3. Miasta średniowiecznej Europy	1. Od upadku do rozkwitu miast 2. Lokacje miejskie 3. Prawo lokacyjne 4. Samorząd	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: lokacja, cech, gildia, rada miejska - prezentuje przebieg procesu lokacji miasta i	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: wójt, ława, burmistrz, rajca, ławnik, ratusz, patrycjat, pospólstwo, plebs - omawia	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: prawo lokacyjne, zasadzca, konsul, doża, „partacze”, hanza - zna daty ustanowienia praw:	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu Związek Hanzeatycki (Hanza) - omawia przyczyny upadku miast na początku średniowiecza.	Uczeń: - ocenia znaczenie urbanizacji dla rozwoju gospodarczego w średniowieczu i współcześnie.

	<p>miejski</p> <p>5. Średniowieczne miasto i jego cechy charakterystyczne</p> <p>6. Cechy i gildie</p>	<p>wymienia korzyści, które uzyskiwali jego mieszkańcy</p> <p>– przedstawia zadania oraz funkcje średniowiecznych cechów i gildii.</p>	<p>organizację i kompetencje samorządu miejskiego</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne średniowiecznego miasta</p> <p>– opisuje strukturę średniowiecznego mieszczaństwa.</p>	<p>magdeburgskiego (1037 r.) i lubeckiego (1225 r.)</p> <p>– przedstawia proces odradzania się miast w średniowiecznej Europie</p> <p>– wymienia korzyści, które przynosiła miastom przynależność do hanz.</p>		
<p>4. Kształtowanie się parlamentaryzmu europejskiego</p>	<p>1. Początki parlamentaryzmu angielskiego</p> <p>2. Organizacja i działanie parlamentu angielskiego</p> <p>3. Stany Generalne we Francji</p> <p>4. Kompetencje Stanów Generalnych</p> <p>5. Zgromadzenia stanowe w</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: stan, monarchia stanowa, parlament, Stany Generalne</p> <p>– zna daty powstania: parlamentu angielskiego (1265 r.) i Stanów Generalnych we Francji (1302 r.)</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne monarchii stanowej.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wielka karta swobód</i>, Izba Lordów, Izba Gmin</p> <p>– omawia rolę postaci: Jana bez Ziemi, Filipa IV Pięknego</p> <p>– zna datę wydania <i>Wielkiej karty swobód</i> (1215 r.)</p> <p>– wskazuje na mapie państwa, w których powstały reprezentacje stanowe</p> <p>– omawia</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: kortezy, landtagi, sobór ziemski</p> <p>– omawia rolę postaci Bonifacego VIII</p> <p>– zna datę powstania soboru ziemskiego w Rosji (1549 r.)</p> <p>– przedstawia przyczyny ukształtowania się reprezentacji stanowej w Anglii</p> <p>– opisuje pozycję</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Althing, <i>Wielka karta Leónu</i>, Hoftag, Riksdag, <i>impeachment</i>, parowie, lordowie</p> <p>– omawia rolę postaci: Henryka II, Tomasza Becketa, Szymona de Montfort</p> <p>– zna daty: powstania islandzkiego Althingu (ok. 930 r.), pierwszych obrad kortezów w</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia wpływ przemian organizacji i funkcjonowania parlamentu angielskiego na współczesny parlamentaryzm</p> <p>– ocenia skutki ukształtowania się reprezentacji stanowej dla państwa i władzy królewskiej.</p>

	innych krajach europejskich		organizację i działanie parlamentu angielskiego – przedstawia kompetencje parlamentu angielskiego – prezentuje organizację i działanie Stanów Generalnych we Francji – wymienia kompetencje Stanów Generalnych we Francji.	poszczególnych stanów społecznych w monarchiach: angielskiej i francuskiej – wymienia przyczyny zwołania Stanów Generalnych we Francji – opisuje warunki, które musiały zaistnieć w państwach, aby powstały w nich reprezentacje stanowe.	Królestwie Leónu (ok. 1188 r.) – wymienia przyczyny i skutki konfliktu królów angielskich z duchowieństwem – prezentuje organizację i kompetencje zgromadzeń stanowych w innych krajach europejskich – porównuje okoliczności powstania zgromadzeń stanowych w Anglii i we Francji.	
III. Absolutyzm czy republika?						
1. Obywatele czy poddani?	1. Prawa człowieka i prawa obywatela 2. Absolutyzm we Francji 3. Rewolucja angielska i jej skutki 4. Nowożytne	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja, dyktatura, monarchia parlamentarna – omawia rolę postaci: Johna Locke’a, Charles’a de	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: poddaństwo państwowe, lord protektor, <i>Habeas Corpus Act</i> , „chwalebna rewolucja”, umowa społeczna	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: akty nawigacyjne, <i>Deklaracja praw</i> – omawia rolę postaci: Armanda Jeana Richelieu, Ludwika XIV, Karola I, Karola II, Jakuba II,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „spisek prochowy”, torysi, wigowie – omawia rolę postaci: Thomasa Smitha, Jakuba I, Guya Fawkesa, Ludwika III, Jules’a	Uczeń: – ocenia wpływ poglądów oświeceniowych na temat umowy społecznej i funkcjonowania państwa na współczesne systemy

	teorie umowy społecznej	<p>Montesquieu (Monteskiusza), Jeana-Jacques'a Rousseau, Woltera</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna datę ogłoszenia republiki w Anglii (1649 r.) - wymienia cechy charakterystyczne angielskiej monarchii parlamentarnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Niccola Machiavellego, Jeana Bodina, Olivera Cromwella, Thomasa Hobbesa - zna daty: wybuchu wojny domowej w Anglii (1642 r.), zatwierdzenia <i>Habeas Corpus Act</i> (1679 r.), „chwalebnej rewolucji” (1688 r.) - prezentuje okoliczności „chwalebnej rewolucji” - przedstawia poglądy filozofów dotyczące umowy społecznej i jej realizacji. 	<p>Marii II Stuart, Wilhelma III Orańskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: bitwy pod Naseby (1645 r.), uchwalenia aktów nawigacyjnych (1651 r.) - tłumaczy, jak w XVI i XVII w. rozumiano prawa człowieka oraz prawa obywatela - opisuje cechy charakterystyczne monarchii absolutnej na przykładzie Francji - wymienia przyczyny rewolucji angielskiej - przedstawia przebieg angielskiej wojny domowej i jej wpływ na przemiany ustrojowe w Anglii. 	<p>Mazarina</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: „spisku prochowego” (1605 r.), wydania <i>Instrumentu rządzenia</i> (1653 r.), objęcia tronu angielskiego przez Karola II (1660 r.) - prezentuje poglądy filozofów na temat mającego u podstaw idee oświeceniowe funkcjonowania nowoczesnego państwa. 	demokratyczne oraz udział obywateli w rządzeniu państwem.
2. Elementy feudalizmu w czasach	1. Dualizm gospodarczy w Europie	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: dualizm 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ systemu

<p>nowożytnych</p>	<p>2. Szlachta a pozostałe grupy społeczne 3. Folwark szlachecki 4. Jak zanikło poddaństwo chłopów?</p>	<p>gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, pańszczyzna - wymienia cechy charakterystyczne gospodarki europejskiej na zachód i wschód od Łaby.</p>	<p>gospodarczy, folwark pańszczyźniany, uwłaszczenie - zna daty: zniesienia poddaństwa osobistego w Księstwie Warszawskim (1807 r.), uwłaszczenia w Galicji (1848 r.), uwłaszczenia w Królestwie Polskim (1864 r.) - wskazuje na mapie umowną granicę podziału gospodarczego Europy - omawia gospodarcze skutki wielkich odkryć geograficznych - opisuje funkcjonowanie folwarku szlacheckiego - wymienia powinności chłopów wobec panów</p>	<p>pańszczyzna sprzężajna, komornicy - zna datę wydania <i>Statutu toruńskiego</i> (1520 r.) - przedstawia przyczyny przemian społeczno-ekonomicznych w XVI w. - prezentuje rolę gospodarczą i społeczną szlachty - wyjaśnia znaczenie <i>Statutu toruńskiego</i> dla rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Polsce - omawia przemiany społeczno-gospodarcze oraz polityczne, które doprowadziły do eliminacji elementów feudalizmu w Europie.</p>	<p>połowiczny system dzierżawy, gospodarka dzierżawna (czynszowa) - porównuje rozwój gospodarczy na zachodzie i wschodzie Europy w XVI-XVIII w. oraz ocenia następstwa dostrzeżonych różnic.</p>	<p>gospodarczego na życie ludności w czasach nowożytnych i obecnych.</p>
---------------------------	---	---	--	---	--	--

			feudalnych – przedstawia etapy procesu uwłaszczenia na ziemiach polskich pod trzema zaborami.			
3. Rzeczpospolita – królestwo czy republika?	1. Początki polskiego parlamentaryzmu 2. Obrady sejmu walnego 3. Wolna elekcja 4. Sejmiki ziemskie 5. Sądy ziemskie i trybunały szlacheckie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sejm walny, senat, izba poselska, <i>liberum veto</i> , <i>Nihil novi</i> , sejmik ziemski – zna daty: zwołania pierwszego dwuizbowego sejmu walnego (1493 r.), uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), pierwszego zastosowania <i>liberum veto</i> (1652 r.) – omawia strukturę i zasady działania sejmu walnego.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sąd ziemski, <i>Artykuły henrykowskie</i> , sejm zwyczajny (ordynaryjny), sejm nadzwyczajny (ekstraordynaryjny), sejm konwokacyjny, sejm elekcyjny – omawia rolę postaci: Jana Olbrachta, Władysława Sicińskiego, Stefana Batorego – zna datę uchwalenia <i>Artykułów henrykowskich</i> (1573 r.) – prezentuje	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konstytucja, rugi poselskie, Trybunał Koronny, Trybunał Litewski, interreks – prezentuje genezę polskiego parlamentaryzmu – tłumaczy wpływ konstytucji <i>Nihil novi</i> na funkcjonowanie polskiego parlamentaryzmu – omawia kompetencje szlacheckich sądów ziemskich – przedstawia rolę, uprawnienia oraz zasady funkcjonowania	Uczeń: – porównuje organizację parlamentu angielskiego i sejmu walnego w Rzeczypospolitej – ocenia skutki stosowania przez szlachtę <i>liberum veto</i> .	Uczeń: – porównuje oraz ocenia uprawnienia parlamentów: francuskiego, angielskiego i Rzeczypospolitej.

			<p>okoliczności zwołania pierwszego sejmiku</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia i opisuje poszczególne etapy prac sejmiku walnego - wymienia rodzaje sejmików - tłumaczy, w jaki sposób przywileje wpłynęły na potęgę polityczną szlachty. 	<p>sejmów konwokacyjnych i elekcyjnych</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia rodzaje sejmików ziemskich i prezentuje ich funkcje. 		
4. Szlachta i magnateria	<p>1. Jak powstał stan szlachecki?</p> <p>2. Przywileje szlacheckie</p> <p>3. Rozwarstwienie stanu szlacheckiego</p> <p>4. Wzrost potęgi magnatów</p> <p>5. Oligarchia magnacka</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: przywilej szlachecki, oligarchia magnacka - omawia rolę postaci: Ludwika Węgierskiego, Władysława Jagiełły, Kazimierza Jagiellończyka - zna daty nadania przywilejów: koszyckiego (1374 r.), jedlnieńsko-krakowskiego (1430-1433 r.), cerekwicko-nieszawskiego (1454 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: magnaci, średnia szlachta, infamia, banicja, klientelizm, latyfundium - omawia rolę postaci: Jana Olbrachta, Aleksandra Jagiellończyka, Jana Kazimierza - zna daty nadania przywilejów: czerwńskiego (1422 r.), warckiego (1423 r.), piotrkowskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: nobilitacja, szlachta zagrodowa (zaściankowa), „gołota”, herb, zawołanie, ordynacja - omawia rolę postaci: Janusza Radziwiłła, Bogusława Radziwiłła - przedstawia przyczyny i skutki rozwarstwienia stanu szlacheckiego - tłumaczy, w jakich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu nowa magnateria - omawia rolę postaci: Samuela Zborowskiego, Hieronima Radziejowskiego, Krzysztofa Opalińskiego, Andrzeja Karola Grudzińskiego - przedstawia wpływ kryzysu w XVII w. na przemiany społeczne i polityczne w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ wzrostu potęgi magnatów na sytuację społeczną, gospodarczą i polityczną Rzeczypospolitej - omawia i ocenia postawy magnaterii wobec zagrożenia państwowości polskiej - ocenia wpływ oligarchii magnackiej na funkcjonowanie

		<p>r.), radomskiego (1505 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia cechy charakterystyczne szlachty jako stanu społecznego - wymienia cechy charakterystyczne oligarchii magnackiej. 	<p>(1496 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia postanowienia przywilejów szlacheckich - przedstawia proces kształtowania się stanu szlacheckiego - wymienia i charakteryzuje warstwy stanu szlacheckiego - prezentuje przyczyny, przejawy i skutki wzrostu potęgi magnatów. 	<p>okolicznościach szlachcic mógł utracić prawa obywatelskie i jakie były tego skutki</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentuje styl życia polskiej magnaterii. 	<p>Rzeczypospolitej</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentuje wpływ przywilejów na rolę szlachty i króla w państwie. 	<p>państwa polskiego.</p>
<p>5. Z królem lub przeciw niemu</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konfederacje i rokosze 2. Rokosz Zebrzydowski 3. Rokosz Lubomirskiego 4. W obronie kraju 5. Konfederacja targowicka 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacja, rokosz, elekcja <i>viritim</i>, konfederacja barska, konfederacja targowicka - omawia rolę postaci: Zygmunta I Starego, Zygmunta Augusta, Zygmunta III Wazy, Jana Kazimierza, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: egzekucja praw i dóbr, rokosz Zebrzydowski, rokosz Lubomirskiego - omawia rolę postaci: Mikołaja Zebrzydowskiego, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego, Stanisława Szczęsnego Potockiego, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: elekcja <i>vivente rege</i>, „wojna kokosza”, konfederacja tyszowiecka - omawia rolę postaci: Jana Zamojskiego, Stefana Czarnieckiego - zna daty: „wojny kokoszej” (1537 r.), 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Stanisława Lanckorońskiego, Józefa Pułaskiego, Michała Krasińskiego - wyjaśnia, dlaczego rokosze i konfederacje miały destrukcyjny wpływ na życie polityczne w Rzeczypospolitej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia postawy przywódców rokoszy - ocenia zjawisko oligarchizacji życia politycznego w Rzeczypospolitej - ocenia różne postawy polskiej szlachty wobec władzy królewskiej i racji stanu.

		<p>Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty konfederacji: barskiej (1768–1772 r.) i targowickiej (1792 r.) - tłumaczy, dlaczego targowica (konfederacja targowicka) stała się symbolem zdrady narodowej. 	<p>Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty rokoszy: Zebrzydowskiego (1606–1607 r.) i Lubomirskiego (1665–1666 r.) - wymienia cechy charakterystyczne konfederacji i rokoszy jako wyrazów szlacheckiego buntu - przedstawia przyczyny, cele i skutki konfederacji: barskiej i targowickiej. 	<p>bitwy pod Guzowem (1607 r.), konfederacji tyszowieckiej (1655 r.), bitwy pod Mątwami (1666 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny, cele i skutki „wojny kokoszej” - przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszy: Zebrzydowskiego oraz Lubomirskiego - prezentuje przyczyny, cele i skutki konfederacji tyszowieckiej. 		
<p>6. Polskie wzorce obywatela</p>	<p>1. Obywatel w Rzeczypospolitej Obojga Narodów</p> <p>2. Propozycje reform ustrojowych</p> <p>3. Nowa</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu sarmatyzm - omawia rolę postaci: Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Piotra Skargi - zna datę wydania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: „czarna procesja”, prawo o miastach - omawia rolę postaci: Stanisława Leszczyńskiego, Stanisława 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentuje wpływ reformacji na rozwój nowych idei społecznych na ziemiach polskich - omawia przyczyny krytyki szlacheckiej idei „złotej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Kallimacha, Biernata z Lublina, Jana Ostroroga - porównuje i ocenia postulaty reform: S. Leszczyńskiego, S. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia XVIII-wieczne propozycje reform ustrojowych - omawia i ocenia wpływ wydarzeń z przełomu XVIII i XIX w. na

	koncepcja narodu	<i>Konstytucji 3 maja</i> (1791 r.) – przedstawia społeczne i obywatelskie idee A. Frycza Modrzewskiego – prezentuje założenia sarmatyzmu.	Konarskiego, Stanisława Staszica, Jana Dekerta – zna daty: „czarnej procesji” (1789 r.), uchwalenia prawa o miastach (1791 r.) – tłumaczy, dlaczego termin obywatele początkowo dotyczył jedynie przedstawicieli stanu szlacheckiego – prezentuje XVIII-wieczne propozycje reform ustrojowych – przedstawia proces nabywania praw przez mieszczan w XVIII w.	wolności” – wyjaśnia, na czym polegała nowa koncepcja narodu ukształtowana w XVIII w. – przedstawia ewolucję pojęcia obywatel na gruncie polskim.	Konarskiego i S. Staszica – porównuje rozważania na temat pozycji obywatela w państwie w polskiej i zachodnioeuropejskiej publicystyce politycznej.	przemiany społeczne na ziemiach polskich.
IV. Wiek rewolucji						
1. Wielkie rewolucje	1. Dlaczego wybuchła rewolucja amerykańska? 2. Wojna o niepodległość 3. Wybuch rewolucji 4. Francja	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Deklaracja niepodległości Stanów Zjednoczonych, Deklaracja praw człowieka i</i>	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki</i> , jakobini, przewrót termidoriański – omawia rolę	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „bostońskie picie herbaty”, Zgromadzenie Narodowe, Konstytuanta, Zgromadzenie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sankiuloci, I koalicja antyfrancuska, „konstytucja roku III” – omawia rolę postaci: Thomasa	Uczeń: – ocenia wpływ <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i> na współczesne prawa człowieka – ocenia wpływ rewolucji:

	<p>republiką 5. Terror jakobinów i upadek rewolucji</p>	<p><i>obywatela</i> – omawia rolę postaci: Jerzego Waszyngtona, Benamina Franklina – zna daty: wybuchu wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych (1774 r.), ogłoszenia <i>Deklaracji niepodległości Stanów Zjednoczonych</i> (4 lipca 1776 r.), zburzenia Bastylji (14 lipca 1789 r.), uchwalenia <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i> (26 sierpnia 1789 r.) – przedstawia zasady spisane w <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i>.</p>	<p>postaci: Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego, Ludwika XVI, Maximiliena de Robespierre'a – zna daty: uchwalenia <i>Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki</i> (1787 r.), ogłoszenia Francji republiką (wrzesień 1792 r.), dojścia do władzy jakobinów (1793 r.), przewrotu termidoriańskiego (lipiec 1794 r.) – wymienia bezpośrednie przyczyny wojny kolonii angielskich o niepodległość – prezentuje zasady ustrojowe Stanów Zjednoczonych Ameryki – omawia okoliczności wybuchu rewolucji</p>	<p>Prawodawcze (Legislatywa), Konwent Narodowy – omawia rolę postaci: Thomasa Jeffersona, Johna Adamsa – zna daty: „bostońskiego picia herbaty” (1773 r.), bitwy pod Saratogą (1777 r.), bitwy pod Yorktown (1781 r.), zwołania Stanów Generalnych (1789 r.), uchwalenia pierwszej konstytucji francuskiej (wrzesień 1791 r.), egzekucji Ludwika XVI (styczeń 1793 r.), uchwalenia „konstytucji roku III” (1795 r.) – wskazuje na mapie obszary Francji, na których doszło do wystąpień kontrewolucyjnych – opisuje przebieg wojny kolonii</p>	<p>Paine'a, Marie Josepha de La Fayette'a, Wilhelma von Steubena – zna daty: bitwy pod Lexington (1775 r.), traktatu pokojowego, którego zawarcie zakończyło wojnę o niepodległość Stanów Zjednoczonych (1783 r.), wybuchu powstania w Wandei (1793 r.) – omawia relacje pomiędzy Wielką Brytanią a koloniami angielskimi w Ameryce Północnej – prezentuje losy Ludwika XVI w czasie rewolucji – przedstawia i ocenia dyktatorskie rządy jakobinów.</p>	<p>amerykańskiej oraz francuskiej na konceptcje państwa i prawa.</p>
--	---	--	---	--	---	--

			<p>francuskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia stosunek społeczeństwa do rewolucji - wymienia główne etapy rewolucji francuskiej. 	<p>brytyjskich w Ameryce Północnej o niepodległość</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentuje sytuację społeczno-ekonomiczną we Francji w XVIII w. - tłumaczy realne i symboliczne znaczenie zdobycia Bastylii. 		
<p>2. Rewolucje społeczne</p>	<p>1. Wiosna Ludów 2. Sztuka w służbie rewolucji 3. Ideologia socjalistyczna 4. Rewolucja w Rosji w latach 1905-1907 5. Rok 1917 w Rosji</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: Wiosna Ludów, rewolucja lutowa, rewolucja październikowa - omawia rolę postaci: Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Włodzimierza Lenina - zna daty: Wiosny Ludów (1848-1849 r.), rewolucji lutowej w Rosji (marzec 1917 r.), rewolucji październikowej (listopad 1917 r.) - wymienia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja przemysłowa, socjalizm, komunizm, socjalizm naukowy - omawia rolę postaci: Giuseppe Garibaldiego, Ludwika Napoleona Bonapartego, Franciszka Józefa I - zna daty rewolucji: we Francji i w Belgii (1830 r.), a także w Rosji (1905-1907 r.) - wskazuje na mapie kraje, w których 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: socjalizm utopijny, <i>Manifest komunistyczny</i>, rewizjonizm, reformizm - omawia rolę postaci: Giuseppe Mazziniego, Mikołaja II, Piotra Stołypina - zna daty wybuchu Wiosny Ludów: w państwach włoskich (styczeń 1848 r.), we Francji (luty 1848 r.), w państwach niemieckich i Austrii (luty 1848 r.) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: mieniszewicy, bolszewicy, <i>Manifest październikowy</i> - omawia rolę postaci: Karola X, Ludwika Filipa, Klemensa von Metternicha, Ferdynanda I - zna daty: pokoju w Brześciu Litewskim (marzec 1918 r.), zamordowania cara Mikołaja II i jego rodziny (lipiec 1918 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ rewolucji na sztukę - ocenia cele i skuteczność reformizmu - ocenia wpływ ideologii demokratycznej i socjalistycznej na ruchy rewolucyjne - ocenia rządy bolszewików w Rosji.

		<p>przyczyny i skutki Wiosny Ludów</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentuje przyczyny oraz skutki rewolucji: lutowej i październikowej w Rosji. 	<p>doszło do rewolucji w 1830 r. i wystąpień Wiosny Ludów</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia społeczne skutki rewolucji przemysłowej i ich wpływ na rozwój nowych ideologii - przedstawia założenia socjalizmu, socjalizmu utopijnego i komunizmu - wymienia przyczyny i skutki rewolucji w Rosji z lat 1905-1907 - prezentuje rządy bolszewików w Rosji. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny oraz skutki rewolucji: we Francji i w Belgii w 1830 r. - prezentuje przebieg Wiosny Ludów: we Francji, w państwach włoskich, niemieckich i Austrii - przedstawia okoliczności, które wpłynęły na ukształtowanie się rewizjonizmu i reformizmu. 	<p>r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, jaką rolę odgrywała sztuka w czasach rewolucji - porównuje rewolucyjny terror jakobinów i bolszewików - przedstawia znaczenie XIX-wiecznych rewolucji dla demokratyzacji życia w Europie. 	
<p>3. Społeczeństwo bez państwa</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początki anarchizmu 2. Anarchizm czy komunizm? 3. Anarchizm w XX wieku 4. Anarchiści na ziemiach polskich 5. Anarchiści współcześnie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu anarchizm - omawia rolę postaci: Michaiła Bakunina, Piotra Kropotkina - wymienia przyczyny ukształtowania się anarchizmu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu antyglobalizm - omawia rolę postaci: Pierre'a Proudhona, Edwarda Abramowskiego - przedstawia ideologiczne podstawy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: anarchokomunizm, anarchosyndykalizm, związki zawodowe - omawia rolę postaci Williama Godwina - wyjaśnia, za jakim modelem organizacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Luigiego Luchieniego, Leona Czolgosza, Jeana Jacques'a Élisée Reclusa - przedstawia wpływ anarchosyndykalizmu na działalność 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia stosunek anarchistów do państwa i władzy.

		<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia metody działania anarchistów. 	<p>anarchizmu</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia działalność anarchistów na ziemiach polskich - prezentuje przyczyny rozwinięcia się doktryny anarchistycznej w drugiej połowie XIX w. 	<p>społeczeństwa</p> <p>opowiadał się Pierre Proudhon</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje główną przyczynę sporu pomiędzy anarchistami a komunistami. 	<p>związków zawodowych w Hiszpanii i Stanach Zjednoczonych</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentuje i ocenia wpływ anarchizmu na współczesne subkultury młodzieżowe oraz ruch antyglobalistyczny. 	
4. Komuna Paryska	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powstanie III Republiki Francuskiej 2. Okoliczności proklamowania Komuny Paryskiej 3. Upadek Komuny Paryskiej 4. Represje wobec komunardów 5. Kobiety we francuskich rewolucjach 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu Komuna Paryska - zna okres walk Komuny Paryskiej (18 marca - 18 maja 1871 r.) - przedstawia cele i skutki walk Komuny Paryskiej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: Rada Komuny, komunardzi - omawia rolę postaci Jarosława Dąbrowskiego - zna daty: powstania III Republiki Francuskiej (wrzesień 1870 r.), wojny francusko-pruskiej (1870-1871 r.) - przedstawia przyczyny walk Komuny Paryskiej - prezentuje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu <i>Międzynarodówka</i> - omawia rolę postaci: Napoleona III, Louisa Adolphe'a Thiersa, Floriana Trawińskiego, Walerego Wróblewskiego - zna daty: klęski Francuzów pod Sedanem (wrzesień 1870 r.), zawarcia traktatu pokojowego w Wersalu (maj 1871 r.) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci Léona Gambetty - przedstawia rolę kobiet w rewolucjach francuskich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia znaczenie walk Komuny Paryskiej dla XIX-wiecznego ruchu rewolucyjnego.

			<p>działalność Rady Komuny</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny upadku Komuny Paryskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia wpływ wojny francusko-pruskiej na walki Komuny Paryskiej - tłumaczy, dlaczego w walkach Komuny Paryskiej brali udział Polacy. 		
V. Ku demokratycznej Rzeczypospolitej						
<p>1. Obywatele odrodzonej Rzeczypospolitej</p>	<p>1. Odbudowa państwowości</p> <p>2. Powszechne prawo wyborcze</p> <p>3. Od demokracji do sanacji</p> <p>4. Wybory brzeskie</p> <p>5. Prawa obywatelskie w konstytucjach II Rzeczypospolitej</p> <p>6. Konflikty społeczne w II Rzeczypospolitej</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: konstytucja marcowa, konstytucja kwietniowa - omawia rolę postaci Józefa Piłsudskiego - zna daty: ogłoszenia niepodległości przez Polskę (11 listopada 1918 r.), uchwalenia konstytucji: marcowej (1921 r.) i kwietniowej (1935 r.) - przedstawia ustrój polityczny II Rzeczypospolitej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu sanacja - omawia rolę postaci Jędrzeja Moraczewskiego - zna datę przewrotu majowego (1926 r.) - wskazuje na mapie tereny zwartego osadnictwa mniejszości narodowych w II Rzeczypospolitej - przedstawia początki kształtowania się II Rzeczypospolitej - prezentuje zakres praw obywatelskich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: wybory brzeskie, proces brzeski, „getto ławkowe”, strajk rolny - zna daty: powołania rządu J. Moraczewskiego (listopad 1918 r.), pierwszych wyborów do sejmu w II Rzeczypospolitej (styczeń 1919 r.), wyborów brzeskich (1930 r.), procesu brzeskiego (1931-1932 r.) - tłumaczy, na czym polegał 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci Zofii Moraczewskiej - zna datę strajku powszechnego w Krakowie (1923 r.) - przedstawia i ocenia politykę II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównuje oraz ocenia zakres praw obywatelskich w konstytucjach: marcowej i kwietniowej.

	7. Konflikty narodowościowe w II Rzeczypospolitej	ustanowiony w konstytucjach: marcowej i kwietniowej.	w konstytucjach: marcowej i kwietniowej – opisuje wielonarodową strukturę społeczną II Rzeczypospolitej.	demokratyczny charakter II Rzeczypospolitej na początku jej istnienia – omawia okoliczności zamachu majowego.		
2. Władza i społeczeństwo w PRL	1. Komunistyczne władze w Polsce do 1956 roku 2. Wydarzenia poznańskie i odwilż październikowa 3. Jak powstała opozycja? 4. Marzec '68 5. Grudzień '70	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: poznański Czerwiec, wydarzenia marcowe, Grudzień '70 – omawia rolę postaci: Bolesława Bieruta, Władysława Gomułki, Edwarda Gierka – zna daty: uchwalenia <i>Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej</i> (1952 r.), poznańskiego Czerwca (28–30 czerwca 1956 r.), wydarzeń marcowych (1968 r.), wystąpień	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, kult jednostki, odwilż październikowa – omawia rolę postaci: Stanisława Mikołajczyka, kard. Stefana Wyszyńskiego, Jacka Kuronia, Adama Michnika – zna daty: powstania Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (1948 r.), odwilży październikowej (1956–1957 r.) – przedstawia przyczyny, przebieg i	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej, „mała stabilizacja”, „partyzanci”, czarny czwartek – omawia rolę postaci: Józefa Różańskiego, Józefa Cyrankiewicza – zna daty: utworzenia Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej (1945 r.), przeprowadzenia referendum ludowego (1946 r.), uchwalenia „małej konstytucji” (1947 r.), czarnego	Uczeń: – omawia rolę postaci: Antoniego Słonimskiego, Mieczysława Moczara, Karola Modzelewskiego – zna daty: powołania W. Gomułki na stanowisko I sekretarza KC PZPR (październik 1956 r.), powstania <i>Listu 34</i> (1964 r.) – prezentuje proces przejmowania władzy przez komunistów w powojennej Polsce – przedstawia proces formowania się opozycji w	Uczeń: – ocenia politykę PZPR wobec społeczeństwa.

		<p>grudniowych na Wybrzeżu (1970 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia skutki przejęcia władzy w Polsce przez komunistów. 	<p>skutki poznańskiego Czerwca</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia przyczyny, przebieg i skutki Marca '68 - prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wystąpień na Wybrzeżu z grudnia 1970 r. 	<p>czwartku w Gdyni (17 grudnia 1970 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentuje stosunek władz komunistycznych do społeczeństwa - wymienia cele komunistycznej propagandy - omawia odwilż październikową i „małą stabilizację” z czasów rządów W. Gomułki - przedstawia okoliczności powstania opozycji antykomunistycznej. 	<p>powojennej Polsce.</p>	
<p>3. Opozycja polityczna w PRL</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początki opozycji 2. O wolne związki zawodowe 3. Rozprawa z opozycją 4. Dalsza walka o demokrację 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: Komitet Obrony Robotników, postulaty sierpniowe, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”, Okrągły Stół - omawia rolę 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: Służba Bezpieczeństwa, Międzyzakładowy Komitet Strajkowy, Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego - omawia rolę postaci: Jacka Kuronia, ks. Jerzego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: Studencki Komitet Solidarności, Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela, Wolne Związki Zawodowe - omawia rolę postaci: Antoniego Macierewicza, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Jerzego Andrzejewskiego, Edwarda Lipińskiego, ks. Jana Ziei, Jana Józefa Lipskiego, Kazimierza Świtonia, Andrzeja Gwiazdy, Krzysztofa Wyszковского, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia rolę organizacji opozycyjnych w walce o demokratyzację państwa polskiego.

		<p>postaci: Edwarda Gierka, Lecha Wałęsy, kard. Karola Wojtyły, gen. Wojciecha Jaruzelskiego</p> <p>– zna daty: wyboru kard. K. Wojtyły na papieża (1978 r.), strajku w Stoczni Gdańskiej (14–31 sierpnia 1980 r.), wprowadzenia stanu wojennego (13 grudnia 1981 r.)</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki wydarzeń z sierpnia 1980 r.</p>	<p>Popiełuszki</p> <p>– zna daty: strajków czerwcowych (1976 r.), powstania KOR (1976 r.), ogłoszenia postulatów sierpniowych (17 sierpnia 1980 r.), podpisania porozumień w Gdańsku (31 sierpnia 1980 r.), utworzenia NSZZ „Solidarność” (wrzesień 1980 r.), pacyfikacji górników z kopalni Wujek (16 grudnia 1981 r.), obrad Okrągłego Stołu (6 lutego – 5 kwietnia 1989 r.)</p> <p>– wymienia cele i przedstawia charakter działalności KOR</p> <p>– omawia postulaty wysunięte przez Międzyzakładowy Komitet Strajkowy</p> <p>– przedstawia okoliczności</p>	<p>Stanisława Pyjasa, Anny Walentynowicz, Grzegorza Przemyka</p> <p>– zna daty: założenia WZZ (1978 r.), pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do ojczyzny (1979 r.), podpisania porozumień w Szczecinie (30 sierpnia 1980 r.), zniesienia stanu wojennego (22 lipca 1983 r.)</p> <p>– przedstawia okoliczności powstawania organizacji opozycyjnych w latach 70. XX w.</p> <p>– opisuje wpływ problemów życia codziennego w epoce E. Gierka na stosunek społeczeństwa do władz PRL</p> <p>– wymienia nazwy</p>	<p>Antoniego Sokołowskiego, Bogdana Borsewicza, Andrzeja Kołodzieja</p> <p>– zna daty powstania: Studenckiego Komitetu Solidarności (1977 r.) i ROPCiO (1977 r.)</p> <p>– przedstawia rolę Kościoła w walce z władzami komunistycznymi</p> <p>– opisuje postawy społeczeństwa polskiego wobec polityki władz komunistycznych.</p>	
--	--	---	--	---	---	--

			wprowadzenia stanu wojennego w Polsce – prezentuje okoliczności zwołania obrad Okrągłego Stołu i decyzje polityczne ich uczestników.	organizacji opozycyjnych działających w PRL w latach 70. i 80. XX w.		
4. Między utopią a antyutopią	1. Wizje idealnego świata 2. Utopia w myśli politycznej 3. Antyutopia 4. Antyutopie w kinie 5. Eugenika – realizacja antyutopii	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: utopia, antyutopia – przedstawia przyczyny oraz sposoby wykorzystywania idei eugenicznych w XIX i XX w.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: socjalizm utopijny, eugenika – omawia rolę postaci: Aldousa Huxleya, George’a Orwella, Stanisława Lema – wymienia przykłady antyutopii (literackich i filmowych) – przedstawia cechy charakterystyczne antyutopii (literackich i filmowych) – porównuje utopie i antyutopie.	Uczeń: – omawia rolę postaci: Platona, Thomasa More’a, Tommasa Campanelli, Francisca Bacon, Ignacego Krasickiego, Roberta Owena, Janusza Zajdla, Francisca Galtona – przedstawia wizje idealnego państwa tworzone na przestrzeni dziejów – wyjaśnia przyczyny ukształtowania się antyutopii.	Uczeń: – omawia rolę postaci: Louisa Auguste’a Blanqui, Henriego de Saint-Simona, Charles’a Fouriera, Jeana-Baptiste’a Godina – przedstawia znaczenie idei utopijnych w myśli politycznej – wyjaśnia, dlaczego stosowanie zasad eugeniki stanowi zagrożenie dla demokracji oraz praw człowieka.	Uczeń: – ocenia aktualny stopień rozwoju technologii i nauki w kontekście zagrożenia powstaniem świata przypominającego ten przedstawiony w antyutopiach.

Historia i społeczeństwo. Wojna i wojskowość

Wymagania na poszczególne oceny

Wymagania podstawowe – oceny: dopuszczająca i dostateczna.

Wymagania ponadpodstawowe – oceny: dobra, bardzo dobra, celująca.

Uwaga dotycząca oceniania na każdym poziomie wymagań

Aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować wiedzę i umiejętności z poprzedniego poziomu.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. Od falangi do legionu						
1. Wojny w starożytnej Grecji	1. Konflikty w antycznej Grecji 2. Jak były zorganizowane armie greckie? 3. Zmagania Greków z Persami 4. Wojna peloponeska	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: hoplita, falanga – omawia rolę postaci: Miltiadesa, Temistoklesa, Leonidasa – zna daty bitew: pod Maratonem (490 r. p.n.e.), w wąwozie Termopile (480 r. p.n.e.), pod Salaminą (480 r. p.n.e.) – przedstawia obowiązujące w świecie greckim	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Związek Hellenów – omawia rolę postaci: Dariusza I Wielkiego, Kserksesa – zna daty: powstania jońskiego (499–494 r. p.n.e.), bitwy pod Platejami (479 r. p.n.e.), utworzenia Związku Morskiego (478 r. p.n.e.), wojny peloponeskiej (431–404 r. p.n.e.) – przedstawia	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Nieśmiertelni – omawia rolę postaci Cyrusa II Wielkiego – zna daty: wyprawy wojsk Dariusza I Wielkiego na Grecję (492 r. p.n.e.), wyprawy armii Kserksesa (480 r. p.n.e.), bitwy pod Mykale (479 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie zasięg imperium	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu szyk skośny – omawia rolę postaci Epaminondasa – zna daty: bitwy u ujścia Ajgospotamoj (405 r. p.n.e.), oblężenia Aten (404 r. p.n.e.), bitwy pod Leuktrami (371 r. p.n.e.) – opisuje przebieg bitwy pod Platejami – wyjaśnia okoliczności i skutki hegemonii Aten po	Uczeń: – ocenia na wybranych przykładach strategiczne aspekty starożytnych bitew.

		zasady postępowania w trakcie wojen.	tradycje militarne <i>polis</i> spartańskiej - omawia organizację armii greckiej - prezentuje przyczyny wojen grecko-perskich i opisuje ich przebieg - wymienia czynniki decydujące o potędze militarnej Sparty i Aten - podaje zalety i wady wykorzystywania falangi.	perskiego, obszary objęte powstaniem jońskim i miejsca bitew stoczonych w trakcie wojen grecko-perskich - opisuje sposób wykorzystywania falangi podczas walki - omawia przebieg bitew: pod Maratonem i Termopilami - opisuje przebieg wojny peloponeskiej - tłumaczy, czym była „wyprawa dziesięciu tysięcy”.	wojnach z Persją - przedstawia okoliczności upadku hegemonii Sparty w świecie greckim - tłumaczy, na czym polegała przewaga szyku skośnego nad tradycyjnym ustawieniem falangi.	
2. Imperium Aleksandra Wielkiego	1. Podporządkowanie Grecji 2. Podboje Aleksandra Wielkiego 3. Strategia władcy wobec podbitych obszarów 4. Rozpad imperium	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu kultura hellenistyczna - omawia rolę postaci Aleksandra III Wielkiego - zna daty bitew: nad Granikiem (334 r. p.n.e.), pod Issos (333 r. p.n.e.), pod Gaugamelą (331 r.	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu diadochowie - omawia rolę postaci: Filipa II Macedońskiego, Dariusza III - zna daty: bitwy pod Cheroneją (338 r. p.n.e.), podboju imperium perskiego	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: hetajrowie, falanga macedońska - zna daty: zdobywania przez Filipa II Macedońskiego hegemonii w Grecji (359-336 r. p.n.e.), podboju wschodnich	Uczeń: - omawia rolę postaci: Kassandra, Lizymacha, Ptolemeusza I Sotera, Antygona I Jednookiego, Seleukosa I Nikatora - opisuje przebieg i skutki bitwy pod Cheroneją, ocenia jej znaczenie	Uczeń: - ocenia postawę Aleksandra Wielkiego w bitwie nad Granikiem - porównuje i ocenia postawy Aleksandra Wielkiego oraz Dariusza III w bitwach: pod Issos i Gaugamelą

	Aleksandra	p.n.e.) - wymienia przyczyny sukcesów Aleksandra Wielkiego podczas podboju Persji.	przez Aleksandra Wielkiego (334-331 r. p.n.e.), śmierci Aleksandra (323 r. p.n.e.) - wskazuje na mapie miejsca największych bitew wojsk Aleksandra z Persami - prezentuje okoliczności sięgnięcia po hegemonię w świecie greckim przez Macedonię - omawia przebieg wyprawy armii Aleksandra Wielkiego przeciwko Persom.	prowincji Persji przez Aleksandra Wielkiego (330-327 r. p.n.e.), wyprawy wojsk Aleksandra Wielkiego do Indii (327-325 r. p.n.e.), wojen diadochów (321-281 r. p.n.e.) - wskazuje na mapie miejsca największych bitew wojsk Aleksandra z Persami - tłumaczy, co decydowało o zwycięstwach sił macedońskich w starciach z innymi armiami - omawia przebieg bitwy pod Issos - opisuje przebieg i skutki bitwy pod Gaugamelą - przedstawia losy imperium macedońskiego po śmierci Aleksandra Wielkiego.	- przedstawia i ocenia sposób stłumienia przez Aleksandra buntu Greków - charakteryzuje i ocenia politykę Aleksandra Wielkiego wobec podbitych ludów.	- porównuje taktyki: Aleksandra Wielkiego w bitwie pod Gaugamelą oraz Epaminondasa w starciu pod Leuktrami.
--	------------	---	--	--	--	---

<p>3. Ekspansja Rzymu w czasach republiki</p>	<p>1. Jak doszło do podboju Italii? 2. I wojna punicka 3. II i III wojna punicka 4. Dalsza ekspansja rzymska i jej skutki</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu legion – omawia rolę postaci Hannibala Barkasa – zna daty: I wojny punickiej (264–241 r. p.n.e.), II wojny punickiej (218–201 r. p.n.e.), III wojny punickiej (149–146 r. p.n.e.) – prezentuje przyczyny i skutki rywalizacji rzymsko-kartagińskiej.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: ekwici, manipuł – omawia rolę postaci Gajusza Mariusza – zna daty: zakończenia podboju Italii przez Rzymian (264 r. p.n.e.), bitwy pod Kannami (216 r. p.n.e.), bitwy pod Zamą (202 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie tereny zdobyte przez Rzymian w wyniku wojen punickich – opisuje organizację armii rzymskiej – porównuje uzbrojenie legionisty rzymskiego i hoplity greckiego – tłumaczy, dlaczego Rzymianie zyskali przewagę nad Kartagińczykami podczas walk na morzu</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu abordaż – omawia rolę postaci: Pyrrusa, Scypiona Afrykańskiego Starszego – zna daty: zdobycia Tarentu (272 r. p.n.e.), bitwy pod Mylae (260 r. p.n.e.), bitwy koło przylądka Eknomos (256 r. p.n.e.), bitwy nad Trebbią (218 r. p.n.e.), bitwy nad Jeziorem Trazymeńskim (217 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie etapy ekspansji terytorialnej Rzymu – omawia przyczyny i przebieg ekspansji terytorialnej Rzymu na Półwyspie Apenińskim oraz etapy podboju Italii przez Rzymian</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>velites</i>, <i>hastati</i>, <i>triarii</i>, szyk „żółw”, szyk manipularny – zna daty: sojuszu Rzymu z miastami latyńskimi (493 r. p.n.e.), najazdu Galów na Rzym (390 r. p.n.e.), zdobycia przez Rzymian Nowej Kartaginy w Hiszpanii (209 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie szlak wojsk kartagińskich podczas II wojny punickiej – tłumaczy zależność między pozycją społeczną i majątkową obywateli rzymskich a rodzajem ich służby w armii – omawia rodzaje szyków w armii</p>	<p>Uczeń: – omawia i ocenia zastosowanie w praktyce zasad: <i>Divide et impera</i>; <i>Si vis pacem, para bellum</i> – ocenia wpływ różnych formacji zbrojnych na przebieg bitew na przykładzie starcia pod Kannami.</p>
--	--	---	---	--	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> - prezentuje najważniejsze etapy rzymskiej ekspansji terytorialnej w okresie republiki - przedstawia przyczyny i skutki reform wojskowych wprowadzonych przez Gajusza Mariusza - omawia zmiany zachodzące w armii rzymskiej w okresie republiki. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia okoliczności powstania floty rzymskiej i sposoby jej walki - opisuje przebieg i skutki wojen punickich - prezentuje przebieg bitwy pod Kannami i zastosowaną w jej trakcie strategię Kartagińczyków - przybliży przebieg bitwy pod Zamą i zastosowaną w jej trakcie strategię Rzymian. 	<p>rzymskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie rzymskich zasad: <i>Divide et impera; Si vis pacem, para bellum.</i> 	
4. Juliusz Cezar i Imperium Rzymskie	<p>1. Kryzys republiki i podbój Galii</p> <p>2. Wojny domowe u schyłku republiki</p> <p>3. Idea <i>pax Romana</i> i jej znaczenie</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu gladiator - omawia rolę postaci: Juliusza Cezara, Spartakusa, Oktawiana Augusta - zna daty: zawiązania I triumwiratu (60 r. p.n.e.), powstania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: triumwirat, „pokój rzymski” (<i>pax Romana</i>), limes - omawia rolę postaci: Gnejusza Pompejusza, Marka Antoniusza - zna daty: wojny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu liktor - omawia rolę postaci: Lucjusza Kornelisz Sulli, Marka Krassusa, Wercyngetyryksa, Kleopatry VII, Lepidusa, Marka Aureliusza, Trajana, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: ostatecznego podboju Galii przez wojska Cezara (51 r. p.n.e.), wkroczenia armii Cezara do Italii (49 r. p.n.e.), bitwy pod Dyrrachium (48 r. p.n.e.) - omawia strategię 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia polityczne oraz militarne skutki rywalizacji wybitnych wodzów na przykładzie Juliusza Cezara i Gnejusza Pompejusza

		<p>Spartakusa (73–71 r. p.n.e.), zawiązania II triumwiratu (43 r. p.n.e.), bitwy pod Akcjum (31 r. p.n.e.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia rolę gladiatorów w starożytnym Rzymie – omawia okoliczności przejścia władzy w Rzymie przez Juliusza Cezara – tłumaczy, dlaczego wojska Juliusza Cezara odnosiły zwycięstwa w starciach z mającymi nad nimi przewagę liczebną siłami przeciwników. 	<p>galijskiej (58–51 r. p.n.e.), wojny Cezara z Pompejuszem (49–45 r. p.n.e.), bitwy pod Farsalos (48 r. p.n.e.), zabójstwa Cezara (44 r. p.n.e.), ogłoszenia „pokoju rzymskiego” (27 r. p.n.e.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przebieg i skutki wojny galijskiej – wyjaśnia, jakie korzyści i straty przynosiła surowa dyscyplina wprowadzona w legionach rzymskich – tłumaczy, na czym polegała idea <i>pax Romana</i>, wymienia skutki jej wprowadzenia w Imperium Rzymskim. 	<p>Hadriana</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: dyktatury Sulli (82–79 r. p.n.e.), powstania Wercyngetoryksa (53–52 r. p.n.e.), bitwy pod Alezją (52 r. p.n.e.), bitwy pod Filippi (42 r. p.n.e.), wojny Oktawiana z Markiem Antoniuszem (32–31 r. p.n.e.) – tłumaczy, w jakich okolicznościach Lucjusz Korneliusz Sulla wprowadził w Rzymie dyktaturę – omawia przebieg wojny między Juliuszem Cezarem a Pompejuszem – przedstawia taktykę wykorzystaną przez Juliusza Cezara w trakcie bitwy pod Farsalos – prezentuje zmiany, które wprowadzono 	<p>Juliusza Cezara wykorzystaną w trakcie oblężenia Alezji</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia wpływ zmian wprowadzonych w armii rzymskiej w I i II w. n.e. na życie społeczne w państwie. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia strategię bitewną Juliusza Cezara na wybranych przykładach.
--	--	---	---	--	---	--

				<p>w armii rzymskiej w I i II w. n.e.</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia rolę rzymskiego limesu w podziale starożytnego świata na „cywilizowany” i „barbarzyński”. 		
II. Czasy rycerskie						
<p>1. Od drużyny książęcej do rycerstwa</p>	<p>1. Europa Zachodnia na początku średniowiecza</p> <p>2. Armia Franków</p> <p>3. Drużyny książęce w Polsce</p> <p>4. Początki rycerstwa w Europie Zachodniej i Polsce</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: rycerstwo, drużyna - omawia rolę postaci: Mieszka I, Karola Wielkiego - zna datę bitwy pod Cedynią (972 r.) - przedstawia organizację wojsk w państwie piastowskim. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: pancerni, pospolite ruszenie - omawia rolę postaci Karola Młota - zna datę bitwy pod Poitiers (732 r.) - przedstawia znaczenie bitwy pod Poitiers - opisuje zmiany wprowadzone w armii frankijskiej w czasach panowania Karola Wielkiego - prezentuje rolę, organizację i sposób finansowania drużyny Mieszka I - omawia przebieg i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: tarczownicy, legendy arturiańskie - przedstawia przyczyny i przejawy upadku znaczenia armii rzymskiej - omawia sytuację militarną w Europie Zachodniej na początku średniowiecza - prezentuje organizację i sposób walki armii Franków - opisuje relacje między władcami piastowskimi a drużynnikami 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje proces rezygnacji z drużyny książęcej na ziemiach polskich w średniowieczu - podaje przykłady wpływu symboliki przekazów arturiańskich na średniowieczne legendy polskie - przedstawia związek pomiędzy wprowadzeniem systemu lennego a zmianami w organizacji średniowiecznych armii. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia walory militarne drużyny książęcej w państwie piastowskim.

			<p>znaczenie bitwy pod Cedynią</p> <ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, dlaczego władcy zrezygnowali ze stałych drużyn i nadawali ziemię w zamian za służbę wojskową. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia wady i zalety rezygnacji władców ze stałych drużyn na rzecz nadawania ziemi w zamian za służbę wojskową - omawia proces kształtowania się rycerstwa i znaczenie tego nowego stanu w monarchii polskiej - przytacza legendy arturiańskie. 		
2. Etos rycerski	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kształtowanie się rycerstwa 2. Wyprawy krzyżowe i zakony rycerskie 3. Herby i turnieje 4. Rycerstwo w kulturze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: herb, turniej, kultura rycerska - zna daty: I wyprawy krzyżowej (1096-1099 r.), IV wyprawy krzyżowej (1202-1204 r.), zdobycia Akki przez wojska tureckie (1291 r.) - wyszczególnia elementy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: etos rycerski, zakon rycerski - omawia rolę postaci Urbana II - zna daty: zdobycia Jerozolimy i utworzenia Królestwa Jerozolimskiego (1099 r.), utworzenia zakonu krzyżackiego (1191 r.), upadku 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Gotfryda z Bouillon, Saladyna - zna daty: wezwania chrześcijan przez Urbana II do rozpoczęcia krucjat (1095 r.), II wyprawy krzyżowej (1147-1149 r.), III wyprawy krzyżowej (1189-1192 r.), V wyprawy krzyżowej (1217- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Konrada III, Ludwika VII, Fryderyka Barbarossy, Filipa II Augusta, Ryszarda Lwie Serce, Baldwina I, Fryderyka II Hohenstaufa, Ludwika IX Świętego - przedstawia i ocenia znaczenie wypraw krzyżowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ wypraw krzyżowych na kształtowanie się rycerstwa europejskiego - omawia i ocenia wpływ średniowiecznego etosu rycerskiego na obyczajowość i kulturę w następnych epokach.

		<p>obyczajowości rycerskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia cnoty rycerskie. 	<p>cesarstwa łańckiego (1261 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia cechy charakterystyczne etosu rycerskiego - analizuje elementy obyczajowości rycerskiej w średniowieczu - tłumaczy, jaką rolę odgrywały w średniowieczu zamki rycerskie. 	<p>1221 r.), VI wyprawy krzyżowej (1248-1254 r.), VII wyprawy krzyżowej (1270 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia proces kształtowania się rycerstwa - podaje przykłady nieprzestrzegania etosu rycerskiego w średniowieczu - prezentuje etapy i skutki wypraw krzyżowych - analizuje zmiany uzbrojenia rycerstwa w średniowieczu. 	<p>dla Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównuje turniejowe i bitewne wyposażenie rycerzy. 	
<p>3. Wojny sprawiedliwe i niesprawiedliwe</p>	<p>1. Początki polskiego rycerstwa 2. Konflikt z zakonem krzyżackim 3. Sobór w Konstancji 4. Klęska zakonu krzyżackiego</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci Konrada Mazowieckiego - zna daty: sprowadzenia Krzyżaków do Polski (1226 r.), wielkiej wojny z zakonem krzyżackim (1409-1411 r.), bitwy pod Grunwaldem (15 lipca 1410 r.), wojny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: wojna sprawiedliwa, wojna niesprawiedliwa - omawia rolę postaci: Władysława Łokietka, Kazimierza Wielkiego, Władysława Jagiełły, Kazimierza Jagiellończyka, Zygmunta I Starego, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Zawiszy Czarnego z Garbowa, Pawła Włodkowica - zna daty: soboru w Konstancji (1414-1418 r.), powstania antykrzyżackiego w Prusach (1454 r.), bitwy pod Chojnicami (1454 r.), ostatniej wojny z 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna datę utworzenia Związku Pruskiego (1440 r.) - wyjaśnia znaczenie poglądów religijnych i politycznych dla definiowania wojen: sprawiedliwych i niesprawiedliwych w średniowieczu - ocenia, czy wojna może być 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia poglądy Pawła Włodkowica na temat przyczyn i sposobu prowadzenia wojen - ocenia znaczenie dla sporu polsko-krzyżackiego: bitwy pod Płowcami, bitwy pod Grunwaldem,

		<p>trzynastoletniej (1454–1466 r.), hołdu pruskiego (1525 r.)</p> <p>– opisuje okoliczności sprowadzenia Krzyżaków do Polski.</p>	<p>Albrechta Hohenzollerna</p> <p>– zna daty: zajęcia Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków (1308–1309 r.), bitwy pod Płowcami (1331 r.), pokoju w Kaliszu (1343 r.), I pokoju toruńskiego (1411 r.), II pokoju toruńskiego (1466 r.)</p> <p>– prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wojen polsko-krzyżackich toczonych w czasach panowania ostatnich Piastów</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki wielkiej wojny z zakonem krzyżackim</p> <p>– podaje okoliczności sekularyzacji zakonu krzyżackiego.</p>	<p>Krzyżakami (1519–1521 r.)</p> <p>– wskazuje na mapie kierunki działań wojsk polsko-litewskich i krzyżackich w czasie wielkiej wojny z zakonem oraz zmiany terytorialne będące następstwami zawarcia I pokoju toruńskiego</p> <p>– przedstawia proces kształtowania się średniowiecznego rycerstwa polskiego</p> <p>– opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem</p> <p>– przybliży postawy postów polskich w trakcie soboru w Konstancji</p> <p>– prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wojny trzynastoletniej.</p>	<p>sprawiedliwa, i uzasadnia swoją opinię.</p>	<p>wystąpienia Pawła Włodkowica na soborze w Konstancji.</p>
4. Koniec	1. Wojna	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:

<p>epoki rycerstwa</p>	<p>stuletnia 2. Zmierzch rycerstwa 3. Początki broni palnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: wojny stuletniej (1337-1453 r.), zdobycia Konstantynopola przez Turków (1453 r.) - omawia przyczyny i skutki wojny stuletniej. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Joanny d'Arc, Jana Husa - zna daty bitew: pod Crécy (1346 r.), pod Azincourt (1415 r.) - wyjaśnia, dlaczego bitwy: pod Crécy i Azincourt oznaczały koniec epoki rycerstwa - przedstawia wpływ Joanny d'Arc na przebieg wojny stuletniej - wskazuje okoliczności wprowadzenia broni palnej - prezentuje zmiany organizacji armii europejskich w XV w. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Filipa VI, Edwarda III, Karola VII, Zygmunta Luksemburskiego, Jana Žižki - zna daty: spalenia Joanny d'Arc na stosie (1431 r.), utworzenia Konfederacji Szwajcarskiej (1291 r.), bitwy pod Lipanami (1434 r.) - charakteryzuje technikę wojenną stosowaną przez wojska husyckie - wyjaśnia, jakie znaczenie miało wykorzystywanie przez husytów wozów bojowych - przedstawia sposoby zastosowania broni palnej podczas prowadzenia działań wojennych w XV w. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci Arnolda von Winkelrieda - zna daty: bitwy pod Morgarten (1315 r.), bitwy pod Dornbach (1499 r.), odsieczy Pragi przez wojska Jana Žižki (1420 r.) - przedstawia przebieg wojen Szwajcarów o zachowanie suwerenności i wpływ tych konfliktów na sposób prowadzenia działań wojennych w nowożytnej Europie - wyjaśnia, na czym polega symbolika postaci Winkelrieda. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia militarne skutki zastosowania broni palnej.
<p>III. Wojny religijne i dynastyczne</p>						

<p>1. Wojny religijne w XVI wieku</p>	<p>1. Reformacja i początki konfliktów religijnych 2. Wojny włoskie 3. Konflikty religijne we Francji 4. Klęska Wielkiej Armady</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu wojna religijna – omawia rolę postaci Marcina Lutra – zna daty: wystąpienia Marcina Lutra (1517 r.), pokoju w Augsburgu (1555 r.), tzw. nocy św. Bartłomieja (1572 r.), wydania <i>Edyktu nantejskiego</i> (1598 r.) – podaje przyczyny i skutki konfliktów religijnych w Europie.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: tzw. noc św. Bartłomieja, Wielka Armada – omawia rolę postaci: Thomasa Münzera, Katarzyny Medycejskiej, Henryka de Burbon, Elżbiety I – zna daty: powstania chłopskiego w Niemczech (1524–1525 r.), bitwy pod Frankenhausen (1525 r.), klęski Wielkiej Armady (1588 r.) – tłumaczy, w jaki sposób reformacja wpłynęła na radykalizację nastrojów społecznych w Niemczech – prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wojny</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Związek Szmalkaldzki, <i>Sacco di Roma</i> – omawia rolę postaci: Karola V, Karola VIII, Ludwika XII, Franciszka I, Francisca Drake'a – zna daty: sejmu w Spirze (1529 r.), utworzenia Związku Szmalkaldzkiego (1531 r.), bitwy pod Pawią (1525 r.), <i>Sacco di Roma</i> (1527 r.), tzw. wojny trzech Henryków (1574–1589 r.) – przedstawia przebieg i skutki wojen religijnych w Niemczech – tłumaczy, jaką rolę odegrało użycie broni palnej w trakcie bitwy pod Pawią – podaje skutki</p>	<p>Uczeń: – zna daty: wojen szmalkaldzkich (1546–1552 r.), wyprawy wojsk Karola VIII do Włoch (1494 r.), wyprawy sił Ludwika XII do Włoch (1499 r.), bitwy pod Marignano (1515 r.), pokoju w Cateau-Cambrésis (1559 r.), wydania edyktu tolerancyjnego w Saint-Germain-en-Laye (1562 r.), wojny między hugenotami a katolikami we Francji (1562–1594 r.), pokoju w Saint-Germain-en-Laye (1570 r.) – prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wojen włoskich – omawia wpływ wojen włoskich na sposób prowadzenia</p>	<p>Uczeń: – ocenia, czy postanowienia <i>Edyktu nantejskiego</i> mogły stanowić podstawę pokojowego współistnienia protestantów i katolików – ocenia, czy reformacja musiała oznaczać wciągnięcie państw europejskich w konflikty o podłożu religijnym.</p>
--	---	---	---	--	---	---

			<p>chłopskiej w Niemczech</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje wady i zalety prowadzenia działań wojennych z pomocą wojsk zaciężnych. 	<p>polityczne <i>Sacco di Roma</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny sukcesów i klęsk armii francuskiej w czasie wojen włoskich - prezentuje przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji angielsko-hiszpańskiej. 	<p>konfliktów zbrojnych w epoce nowożytnej</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje przyczyny, przebieg i skutki wojen religijnych we Francji. 	
<p>2. Europa w XVII wieku</p>	<p>1. Konflikt w Niderlandach</p> <p>2. Wybuch wojny trzydziestoletniej</p> <p>3. Wojna w Rzeszy</p> <p>4. Zakończenie wojny trzydziestoletniej</p> <p>5. Jak walczone w XVII wieku</p> <p>6. Wzrost potęgi Francji</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty wojny trzydziestoletniej (1618-1648 r.) - wymienia przyczyny i skutki wojny trzydziestoletniej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: tzw. defenestracja praska, Armia Nowego Wzoru - omawia rolę postaci: Gustawa II Adolfa, Olivera Cromwella, Armanda Jeana du Plessis de Richelieu, Ludwika XIV - zna daty: tzw. II defenestracji praskiej (1618 r.), bitwy pod Białą Górą (1620 r.), bitwy pod 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu tzw. pacyfikacja gandawska - omawia rolę postaci: Wilhelma Orańskiego, Fryderyka V, Ferdynanda Habsburga, Chrystiana IV, Albrechta von Wallensteina - zna daty: wybuchu antyhiszpańskiego powstania w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Filipa II, Gábora Bethlena - zna daty: unii w Arras (1579 r.), najazdu wojsk Gábora Bethlena na Wiedeń (1619 r.), oblężenia Magdeburga (1631 r.), bitwy pod Nördlingen (1634 r.), upadku La Rochelle (1628 r.) - wyjaśnia, na czym polegała przewaga żołnierzy Armii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia polityczne i społeczne skutki wojny trzydziestoletniej.

			<p>Lützen (1632 r.), pokoju westfalskiego (1648 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie obszary krajów zaangażowanych w wojnę trzydziestoletnią - przedstawia sposoby prowadzenia walk w XVII w. - wymienia nazwy formacji zbrojnych walczących w XVII w. - prezentuje znaczenie fortyfikacji dla prowadzenia działań wojennych w XVII w. 	<p>Niderlandach (1566 r.), zawarcia tzw. pacyfikacji gandawskiej (1576 r.), wkroczenia wojsk duńskich do Rzeszy (1625 r.), bitwy pod Rocroi (1643 r.), odwołania <i>Edyktu nantejskiego</i> (1685 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfliktu w Niderlandach - wymienia i charakteryzuje okresy wojny trzydziestoletniej - tłumaczy, dlaczego zwycięstwo Szwedów pod Lützen można określić jako pyrrusowe - omawia przyczyny i skutki odwołania <i>Edyktu nantejskiego</i> we Francji - określa wady i zalety sposobów 	<p>Nowego Wzoru nad innymi wojskami zaciężnymi</p> <ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, dlaczego wojna trzydziestoletnia trwała tak długo i czemu angażowali się w nią władcy kolejnych państw sąsiadujących z Rzeszą. 	
--	--	--	--	---	---	--

				zaopatrywania wojsk w XVII w.		
3. Armia polska za pierwszych królów elekcyjnych	<p>1. Armia polsko-litewska w XVI wieku</p> <p>2. Wojny o Inflanty</p> <p>3. Wojny ze Szwedami</p> <p>4. Wojny z Rosją i Turcją na początku XVII wieku</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu husaria - omawia rolę postaci: Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego - zna daty bitew: pod Kircholmem (1605 r.), pod Kłuszynem (1610 r.), pod Cecorą (1620 r.), pod Chocimiem (1621 r.) - wymienia cechy charakterystyczne armii polsko-litewskiej w XVI w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: wojsko kwarciane, piechota wybraniecka - omawia rolę postaci Stefana Batorego - zna daty: wojny z Moskwą o Inflanty (1577-1582 r.), rozejmu w Jamie Zapolskim (1582 r.), wojny z Rosją (1609-1619 r.), rozejmu w Dywilinie (1619 r.) - wskazuje na mapie tereny, których przynależność budziła spory pomiędzy Rzeczpospolitą a Szwecją - określa cechy charakterystyczne armii polsko-litewskiej w XVI w. - przedstawia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: obrona potoczna, rota, lisowczycy, koncerz - omawia rolę postaci Aleksandra Lisowskiego - zna daty: utworzenia piechoty wybranieckiej (1578 r.), wyprawy połockiej (1579 r.), wyprawy na Wielkie Łuki (1580 r.), wyprawy pskowskiej (1581-1582 r.), inwazji wojsk szwedzkich na Inflanty (1604 r.), wyprawy sił Dymitra Samozwańca na Moskwę (1604 r.), zdobycia Smoleńska (1611 r.) - wskazuje na mapie kierunki wypraw wojsk Stefana 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna datę przyłączenia Estonii do Rzeczypospolitej (1600 r.) - wskazuje podobieństwa i różnice pomiędzy wojskami kozackimi a lisowczykami - określa skuteczność armii polsko-litewskiej w XVI w. - ocenia, czy śmierć Jana Karola Chodkiewicza w trakcie walk pod Chocimiem miała wpływ na postawy żołnierzy polskich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia działalność i skuteczność lisowczyków jako wojska najemnego - ocenia wartość bojową husarii - ocenia skuteczność wybitnych wodzów podczas wielkich bitew z pierwszej połowy XVII w.

			<p>reformy wojskowe wprowadzone przez Stefana Batorego</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia strategię Jana Karola Chodkiewicza wykorzystaną w trakcie bitwy pod Kircholmem - analizuje strategię Stanisława Żółkiewskiego wykorzystaną w trakcie bitwy pod Kłuszynem - prezentuje uzbrojenie i sposób walki husarii. 	<p>Batorego</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny o Inflanty toczonej w czasach panowania Stefana Batorego - przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojen polsko-szwedzkich, polsko-rosyjskich oraz polsko-tureckich, które toczono na przełomie XVI i XVII w. 		
<p>4. Od potęgi do kryzysu Rzeczypospolitej</p>	<p>1. W walce z Gustawem Adolfem</p> <p>2. Kozacy</p> <p>3. Reformy armii polskiej w drugiej połowie XVII wieku</p> <p>4. Potop szwedzki</p> <p>5. Schyłek</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Bohdana Chmielnickiego, Władysława IV, Jana Kazimierza, Jana III Sobieskiego - zna daty: bitwy pod Oliwą (1627 r.), bitwy pod Trzcianą (1629 r.), wybuchu powstania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu rejestr kozacki - omawia rolę postaci: Gustawa II Adolfa, Karola X Gustawa, Stefana Czarnieckiego, Michała Korybuta Wiśniowieckiego - zna daty: zajęcia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: autorament, wojsko komputowe - omawia rolę postaci: Jeremiego Wiśniowieckiego, Janusza Radziwiłła, Fryderyka Wilhelma, Jerzego II Rakoczego - zna daty: wojny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci Arendta Dickmanna - zna daty: utworzenia rejestru kozackiego (1572 r.), bitwy pod Walmoją (1626 r.), kapitulacji wojsk polskich pod Ujściem i w Kiejdanach (1655 r.), 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia, czy Rzeczpospolita w XVII w. potrzebowała silnej i dużej floty - ocenia, czy decyzja Jana III Sobieskiego dotycząca zaangażowania się w działania

	<p>polskiej potęgi militarnej</p>	<p>Chmielnickiego (1648 r.), bitwy pod Chocimiem (1673 r.), bitwy pod Wiedniem (1683 r.) - wymienia przyczyny sukcesów i porażek Szwedów w wojnach z Rzeczpospolitą.</p>	<p>Pomorza Gdańskiego przez Szwedów (1626-1629 r.), rozejmu w Starym Targu (1629 r.), bitwy nad Żółtymi Wodami (1648 r.), bitwy pod Korsuniem (1648 r.), bitwy pod Beresteczkiem (1651 r.), ugody w Perejasławiu (1654 r.), oblężenia Jasnej Góry (1655 r.), bitwy pod Warką (1656 r.), pokoju w Oliwie (1660 r.), pokoju w Andruszowie (1667 r.), traktatu w Buczaczu (1672 r.), pokoju w Karłowicach (1699 r.) - tłumaczy, co było podstawą siły bojowej Kozaków i jak wykorzystywali ją oni w praktyce - omawia reformy wprowadzone w armii polskiej w</p>	<p>polsko-szwedzkiej (1621-1622 r.), oblężenia Zbaraża (1649 r.), bitwy pod Batohem (1652 r.), konfederacji tyszowieckiej (1655 r.), bitwy pod Warszawą (1656 r.), zerwania związków lennych Brandenburgii z Polską (1656 r.), układu w Radnot (1656 r.), wojny Rzeczypospolitej z Turcją (1672-1676 r.), traktatu w Żurawnie (1676 r.) - opisuje przebieg i skutki wojen polsko-szwedzkich toczonych w pierwszej połowie XVII w. - prezentuje przebieg i skutki potopu szwedzkiego - przedstawia przebieg i skutki</p>	<p>oblężenia Koldyngi (1658 r.) - przedstawia wpływ sytuacji finansowej Rzeczypospolitej na wyniki zmagañ jej armii.</p>	<p>wojenne przeciwko Turcji i rozpoczęcia odsieczy wiedeńskiej była słuszna.</p>
--	-----------------------------------	---	---	--	---	--

			drugiej połowie XVII w.	wojen polsko-tureckich toczonych w drugiej połowie XVII w. - omawia strategię wykorzystaną przez Jana III Sobieskiego w trakcie bitwy pod Wiedniem.		
5. Upadek Rzeczypospolitej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konfederacja barska 2. Reformy wojska w XVIII wieku 3. Wojna w obronie <i>Konstytucji 3 maja</i> 4. Powstanie kościuszkowskie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu kosynierzy - omawia rolę postaci: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki - zna daty: konfederacji barskiej (1768-1772 r.), I rozbioru Polski (1772 r.), Sejmu Wielkiego (1788-1792 r.), zawiązania konfederacji targowickiej (1792 r.), II rozbioru Polski (1793 r.), powstania kościuszkowskiego (1794 r.), III rozbioru 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacja barska, Sejm Niemy, naczelnik powstania, rzeź Pragi - omawia rolę postaci: Kazimierza Pułaskiego, Jana Henryka Dąbrowskiego - zna daty: utworzenia Szkoły Rycerskiej (1765 r.), bitwy pod Zieleńcami (18 czerwca 1792 r.), przysięgi Tadeusza Kościuszki w Krakowie (24 marca 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: Sejmu Niemego (1717 r.), utworzenia Generalności (1769 r.), ogłoszenia detronizacji Stanisława Augusta Poniatowskiego (1770 r.), reformy wojska uchwalonej przez Sejm Wielki (1789 r.), bitwy pod Dubienką (18 lipca 1792 r.) - omawia przebieg działań politycznych i walk prowadzonych przez konfederatów barskich - określa przyczyny, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego Polacy brali udział w wojnie o niepodległość USA - wymienia różnice pomiędzy konfederacją barską a powstaniem kościuszkowskim - porównuje przyczyny klęski konfederacji barskiej i powstania kościuszkowskiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia wkład militarny Polaków w walkę o zachowanie niepodległości - ocenia kierunek, w jakim zmierzały reformy wojska Rzeczypospolitej w XVIII w.

		<p>Polski (1795 r.) – przedstawia przy- czyny i skutki powstania kościuszkowskiego.</p>	<p>1794 r.), bitwy pod Raławicami (4 kwietnia 1794 r.), bitwy pod Szczekocinami (6 czerwca 1794 r.), bitwy pod Maciejowicami (10 października 1794 r.), rzezi Pragi (4 listopada 1794 r.) – tłumaczy, w jakich okolicznościach zawiązano konfederację barską – przedstawia reformy wojska przeprowadzone w XVIII w. – wyjaśnia, jakie znaczenie miało ustanowienie Orderu Virtuti Militari – prezentuje przebieg powstania kościuszkowskiego.</p>	<p>przebieg i skutki wojny w obronie <i>Konstytucji 3 maja</i> – przedstawia strategię wykorzystaną przez Tadeusza Kościuszkę w trakcie bitwy pod Raławicami – wyjaśnia, dlaczego udział kosynierów w bitwie raławickiej był możliwy i wyjątkowo ważny – tłumaczy cel przeprowadzonej przez Rosjan rzezi mieszkańców Pragi.</p>		
IV. Wojny wieku XIX						
1. Epoka napoleońsk	1. Rewolucja francuska i jej	Uczeń: – omawia rolę	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie	Uczeń: – ocenia talent

<p>a</p>	<p>wpływ na przemiany w wojsku 2. Początki kariery Napoleona Bonapartego 3. Wielkie zwycięstwa Napoleona 4. Wyprawa na Moskwę 5. Upadek cesarza Francuzów 6. Armie w epoce napoleońskiej</p>	<p>postaci Napoleona Bonapartego – zna daty: wybuchu rewolucji francuskiej (1789 r.), bitwy pod Austerlitz (1805 r.), wyprawy armii Napoleona na Rosję (1812 r.) – podaje przyczyny i skutki klęski wojsk Napoleona w Rosji.</p>	<p>terminu tzw. 100 dni Napoleona – omawia rolę postaci Aleksandra I – zna daty: koronacji cesarskiej Napoleona (1804 r.), bitwy pod Borodino (1812 r.), bitwy pod Lipskiem (1813 r.), abdykacji Napoleona (1814 r.), bitwy pod Waterloo (1815 r.) – przedstawia wpływ rewolucji francuskiej na przemiany w wojsku – wymienia bitwy, które miały przełomowe znaczenie w kampaniach napoleońskich – charakteryzuje rodzaje wojsk tworzących armię Napoleona – prezentuje przebieg i skutki wyprawy sił</p>	<p>terminów: tzw. bitwa trzech cesarzy, tzw. bitwa narodów – omawia rolę postaci: Franciszka I, Horatia Nelsona, Michaiła Kutuzowa, Arthura Wellesleya – zna daty: objęcia dowództwa nad Armią Włoch (1796 r.), wyprawy wojsk Napoleona do Egiptu (1798 r.), bitwy pod piramidami (1798 r.), bitwy pod Abukirem (1799 r.), bitwy pod Marengo (1800 r.), bitwy pod Frydlandem (1807 r.), bitwy pod Jeną (1806 r.), bitwy pod Auerstädt (1806 r.), bitwy pod Trafalgarem (1805 r.), bitwy pod Wagram (1809 r.) – omawia początki kariery Napoleona</p>	<p>terminów: taktyka linearna, taktyka kolumnowo-tyralierska – omawia rolę postaci: Louisa Nicolasa Davouta, Michela Neyra – zna daty: I koalicji antyfrancuskiej (1792–1797 r.), utworzenia armii narodowej we Francji (1793 r.), zdobycia przez siły Napoleona Tulonu (1793 r.), II koalicji antyfrancuskiej (1799–1802 r.), pokoju w Amiens (1802 r.), wybuchu wojny francusko-angielskiej (1803 r.), III koalicji antyfrancuskiej (1805 r.), IV koalicji antyfrancuskiej (1806–1807 r.), bitwy pod Iławą Pruską (1807 r.), V</p>	<p>militarny Napoleona.</p>
-----------------	---	--	---	---	--	-----------------------------

			Napoleona na Moskwę.	Bonapartego - wymienia czynniki, które zadecydowały o zwycięstwie Francuzów w wojnie z siłami I koalicji - przedstawia przebieg kampanii napoleońskich - prezentuje strategię wykorzystaną przez Arthura Wellesleya w trakcie bitwy pod Waterloo - określa okoliczności upadku Napoleona.	koalicji antyfrancuskiej (1808-1809 r.), VI koalicji antyfrancuskiej (1812-1814 r.), VII koalicji antyfrancuskiej (1815 r.) - wyjaśnia, czym różniła się kampania rosyjska od poprzednich wojen toczonych przez armię Napoleona.	
2. „Czarna i biała legenda” Napoleona	1. Stosunek Napoleona do podbitej ludności 2. Polityka francuska wobec Hiszpanii 3. Księstwo Warszawskie	Uczeń: - zna datę utworzenia Księstwa Warszawskiego (1807 r.) - przedstawia okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego.	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Kodeks Napoleona</i> , blokada kontynentalna - omawia rolę postaci Józefa Poniatowskiego - zna daty: pokoju w Tylży (1807 r.), wojny z Austrią (1809 r.), wysłania legionistów	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu tzw. II wojna polska - omawia rolę postaci: Józefa Bonapartego, Józefa Zajączka - zna daty: blokady kontynentalnej (1806-1810 r.), wybuchu powstania	Uczeń: - zna daty: traktatu w Fontainebleau (1807 r.), usunięcia Francuzów z Hiszpanii (1813 r.) - przedstawia stosunek różnych narodów europejskich do Napoleona - wyjaśnia różnice	Uczeń: - ocenia stosunek Napoleona do podbitej ludności - ocenia stosunek Napoleona do Polaków - ocenia, czy opowiedzenie się po stronie Napoleona przyniosło Polakom

			<p>polskich na Santo Domingo (1801–1802 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie obszary państw zależnych od Francji w czasach rządów Napoleona – przedstawia stosunek Napoleona do podbitej ludności – opisuje wkład militarny Polaków w kampanie armii Napoleona. 	<p>w Wielkopolsce (1806 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – prezentuje politykę francuską w Hiszpanii – przedstawia słabości i zalety Księstwa Warszawskiego – analizuje „czarną i białą legendę” Napoleona. 	<p>między ocenami Napoleona w Polsce i w innych państwach europejskich.</p>	<p>korzyści.</p>
<p>3. Od kongresu wiedeńskiego do pax Britannica</p>	<p>1. Nowy ład w Europie</p> <p>2. Rewolucje w pierwszej połowie XIX wieku</p> <p>3. Wojna krymska i kongres berliński</p> <p>4. Konflikty kolonialne</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu kongres wiedeński – zna daty obrad kongresu wiedeńskiego (1814–1815 r.) – wymienia postanowienia polityczne i terytorialne uczestników kongresu wiedeńskiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Święte Przymierze, <i>pax Britannica</i>, Wiosna Ludów, wojna krymska, kongres berliński – omawia rolę postaci: Aleksandra I, Wiktorii I, Aleksandra II – zna daty: utworzenia Świętego Przymierza (1815 r.), 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: epoka wiktoriańska, rządy reakcji, tzw. sojusz trzech cesarzy, powstanie sipajów, wojny burskie, tzw. powstanie bokserów – omawia rolę postaci: Mikołaja I, Giuseppe Mazziniego, Józefa Bema – zna daty: rewolucji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: podboju Algierii (1830–1847 r.), powstań we Włoszech (1831 r.), I wojny opiumowej (1839–1842 r.), oblężenia Sewastopola (1854–1855 r.), wojny rosyjsko-tureckiej (1877–1878 r.), pokoju w San Stefano (1878 r.), dwuprzymierza 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ postanowień uczestników kongresu berlińskiego na ład europejski – ocenia politykę Wielkiej Brytanii w XIX i na początku XX w.

			<p>wybuchu powstania listopadowego (1830 r.), Wiosny Ludów (1848-1849 r.), wojny krymskiej (1853-1856 r.), kongresu berlińskiego (1878 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia okoliczności zwołania kongresu wiedeńskiego - tłumaczy, komu służyły, a kogo ograniczały postanowienia uczestników kongresów: wiedeńskiego i berlińskiego - przedstawia rolę, jaką miało odgrywać Święte Przymierze - wyjaśnia, na czym polegał <i>pax Britannica</i> - określa przyczyny rywalizacji rosyjsko-tureckiej - prezentuje 	<p>we Francji i w Belgii (1830 r.), powstania sipajów (1857-1859 r.), zawarcia tzw. sojuszu trzech cesarzy (1873 r.), I wojny burskiej (1880-1881 r.), tzw. powstania bokserów (1899 r.), II wojny burskiej (1899-1902 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, co leżało u podstaw potęgi Wielkiej Brytanii - określa przyczyny, przebieg i skutki rewolucji europejskich z pierwszej połowy XIX w. - wymienia rewolucje z pierwszej połowy XIX w. - tłumaczy, dlaczego władcy państw Europy Zachodniej ingerowali w konflikt rosyjsko-turecki 	<p>Niemiec i Austro-Węgier (1879 r.), wojny Brytyjczyków z Zulusami (1879 r.), I wojny włosko-etiopskiej (1887-1889 r.), II wojny włosko-etiopskiej (1895-1896 r.), bitwy pod Aduą (1896 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje przebieg działań zbrojnych w trakcie wojny rosyjsko-tureckiej (1877-1878 r.) - omawia konflikty kolonialne w Afryce - przedstawia konflikty kolonialne w Azji - prezentuje ekspansję kolonialną Francji, Niemiec i Włoch. 	
--	--	--	--	---	---	--

			<p>postanowienia uczestników kongresu berlińskiego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - omawia przebieg i skutki wojny krymskiej - wymienia konflikty kolonialne, w które była zaangażowana Wielka Brytania - wyjaśnia, dlaczego państwa europejskie angażowały się w konflikty kolonialne - przedstawia korzyści, jakie polityka kolonialna przynosiła mocarstwom europejskim. 		
<p>4. Przemiany w wojskowości w XIX wieku</p>	<p>1. Armie narodowe 2. Wynalazki i nowa broń 3. Wojny we Włoszech i powstanie Czerwonego Krzyża 4. Wojna francusko-niemiecka</p>	<p>Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu Czerwony Krzyż - zna daty: Wiosny Ludów we Włoszech (1848-1849 r.), utworzenia Królestwa Włoch (1861 r.), proklamowania powstania II Rzeszy (18 stycznia 1871 r.)</p>	<p>Uczeń: - omawia rolę postaci: Giuseppe Garibaldi, Napoleona III, Ottona von Bismarcka - zna daty: bitwy pod Solferino (1859 r.), wojny francusko-pruskiej (1870-1871 r.), pokoju we Frankfurcie nad</p>	<p>Uczeń: - omawia rolę postaci Jeana Henriego Dunanta - zna daty: skonstruowania karabinu iglicowego (1836 r.), skonstruowania karabinu maszynowego (1884 r.), I bitwy pod Custozą (1848 r.),</p>	<p>Uczeń: - omawia rolę postaci: Hiram Maxima, Helmuta von Moltke - zna daty: uchwalenia konwencji genewskiej (1864 r.), kapitulacji francuskiej Armii Renu pod Metz (1870 r.)</p>	<p>Uczeń: - porównuje przebieg zjednoczenia Włoch i Niemiec oraz ocenia, w którym z tych procesów aspekt militarny miał większe znaczenie.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - wymienia wady i zalety wprowadzenia armii narodowych z poboru. 	<p>Menem (1871 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje cechy charakterystyczne i skutki powstania armii narodowych - wymienia nowe rodzaje broni i wynalazki służące jej udoskonalaniu - przedstawia okoliczności utworzenia Czerwonego Krzyża. 	<p>wojny francusko-austriackiej (1859 r.), wyprawy „czerwonych koszul” (1860 r.), wojny włosko-prusko-austriackiej (1866 r.), II bitwy pod Custożą (1866 r.), bitwy pod Sedanem (1870 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia wpływ rozwoju techniki na sposób prowadzenia działań wojennych w XIX w. - prezentuje przebieg działań wojennych zmierzających do zjednoczenia Włoch - przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny francusko-niemieckiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny wzrostu strat osobowych na polach bitew w drugiej połowie XIX w. - wyjaśnia, w jaki sposób starano się poprawić opiekę nad żołnierzami rannymi na polach bitew. 	
V. Stulecie konfliktów globalnych						
1. I wojna światowa	1. I wojna światowa na froncie zachodnim	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: trójprzymierze, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: wojna pozycyjna, broń 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Philippe’a Pétaina, Paula von 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: bitwy nad jeziorami mazurskimi (1914) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia, czy państwa centralne miały szansę na

	<p>2. Walki na froncie wschodnim</p> <p>3. Walki na pozostałych frontach</p> <p>4. I wojna światowa na morzach</p> <p>5. Zmiany w technice wojskowej</p> <p>6. Skutki społeczne I wojny światowej</p> <p>7. Powstanie Ligi Narodów</p>	<p>ententa (trójporozumienie), Liga Narodów</p> <p>- zna daty: I wojny światowej (1914-1918 r.), podpisania rozejmu na froncie zachodnim (11 listopada 1918 r.), rewolucji lutowej (1917 r.), rewolucji październikowej (1917 r.), utworzenia Ligi Narodów (1920 r.)</p> <p>- przedstawia skutki społeczne I wojny światowej.</p>	<p>chemiczna, nieograniczona wojna podwodna</p> <p>- omawia rolę postaci Thomasa Woodrowa Wilsona</p> <p>- zna daty: bitwy nad Marną (1914 r.), bitwy pod Tannenbergiem (1914 r.), bitwy pod Ypres (1915 r.), bitwy pod Gorlicami (1915 r.), bitwy pod Verdun (1916 r.), bitwy nad Sommą (1916 r.), ofensywy Brusilowa (1916 r.), przystąpienia USA do wojny po stronie ententy (1917 r.), pokoju w Brześciu nad Bugiem (1918 r.)</p> <p>- wskazuje na mapie obszary państw uczestniczących w wojnie po stronie ententy i państw centralnych</p> <p>- wyjaśnia znaczenie</p>	<p>Hindenburga, Aleksieja Brusilowa</p> <p>- zna daty: pierwszego zastosowania broni chemicznej (1915 r.), przystąpienia Włoch do wojny po stronie ententy (1915 r.), bitwy na półwyspie Gallipoli (1915-1916 r.), pierwszego zastosowania czołgów (1916 r.), bitwy jutlandzkiej (1916 r.), II bitwy nad Marną (1918 r.)</p> <p>- prezentuje przebieg działań wojennych na froncie zachodnim</p> <p>- wyjaśnia, z jakich powodów konflikt na froncie zachodnim przekształcił się w wojnę pozycyjną</p> <p>- przedstawia przebieg działań wojennych na froncie wschodnim</p>	<p>r.), przystąpienia Turcji do wojny po stronie państw centralnych (1914 r.), przystąpienia Rumunii do wojny po stronie ententy (1916 r.), przystąpienia Grecji do wojny po stronie ententy (1917 r.), buntu niemieckich marynarzy w Kilonii (1918 r.)</p> <p>- przedstawia przebieg walk na frontach I wojny światowej innych niż wschodni i zachodni</p> <p>- wskazuje, które rodzaje broni zastosowane w trakcie I wojny światowej miały charakter defensywny, a które ofensywny</p> <p>- porównuje okoliczności zakończenia działań</p>	<p>zwycięstwo</p> <p>- ocenia skuteczność działań Ligi Narodów.</p>
--	--	---	--	---	--	---

			<p>bitew: nad Marną, pod Verdun i nad Sommą dla przebiegu działań wojennych na froncie zachodnim</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie bitew: pod Tannenbergiem i Gorlicami oraz ofensywy Brusilowa dla przebiegu działań wojennych na froncie wschodnim - omawia taktyki prowadzenia działań zbrojnych wykorzystywane w czasie I wojny światowej - opisuje okoliczności i cele utworzenia Ligi Narodów. 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, jakie znaczenie dla przebiegu I wojny światowej miało przystąpienie USA do wojny po stronie państw ententy - opisuje przebieg działań wojennych na morzu - przedstawia zmiany techniki wojennej - wyjaśnia, jakie były przyczyny i skutki zastosowania broni chemicznej. 	<p>zbrojnych na frontach: wschodnim i zachodnim.</p>	
2. Wojna totalna	<p>1. Sukcesy niemieckie z lat 1939-1941</p> <p>2. Walki na froncie</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: wojna totalna, alianci - zna daty: II wojny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu wojna błyskawiczna (blitzkrieg) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: bitwa o Atlantyk, tzw. wilcze stada, kamikaze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: ataku Japonii na Chiny (1937 r.), kapitulacji Helu (2 października 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównuje przebieg I i II wojny światowej.

<p>wschodnim</p> <p>3. Walki w Afryce</p> <p>4. Front zachodni w latach 1943–1945</p> <p>5. Wojna na Dalekim Wschodzie</p> <p>6. Na czym polegała wojna totalna</p> <p>7. Rozwój techniki podczas II wojny światowej</p>	<p>światowej (1939–1945 r.), ataku III Rzeszy na Polskę (1 września 1939 r.), agresji ZSRR na Polskę (17 września 1939 r.), bitwy o Anglię (lipiec – październik 1940 r.), agresji Niemiec na ZSRR (22 czerwca 1941 r.), powstania warszawskiego (1 sierpnia – 3 października 1944 r.), kapitulacji III Rzeszy (8 maja 1945 r.), zrzucenia bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki (6 i 9 sierpnia 1945 r.), kapitulacji Japonii (2 września 1945 r.)</p> <p>– omawia cechy charakterystyczne wojny totalnej na przykładzie II wojny światowej.</p>	<p>– zna daty: bitwy nad Bzurą (9–19 września 1939 r.), kapitulacji Warszawy (28 września 1939 r.), ataku Niemiec na Danię i Norwegię (kwiecień 1940 r.), ataku Niemiec na Francję, Belgię, Holandię i Luksemburg (maj 1940 r.), bitwy o Moskwę (1941/1942 r.), ataku na Pearl Harbor (7 grudnia 1941 r.), bitwy o Midway (czerwiec 1942 r.), bitwy o Stalingrad (sierpień 1942 – luty 1943 r.), bitwy na łuku Kurskim (lipiec – sierpień 1943 r.), lądowania w Normandii (6 czerwca 1944 r.)</p> <p>– tłumaczy, jakie znaczenie militarne miały bitwy: o Anglię</p>	<p>– omawia rolę postaci: Erwina Rommla, Bernarda Montgomery'ego, Stanisława Sosabowskiego</p> <p>– zna daty: przystąpienia Włoch do wojny po stronie III Rzeszy (czerwiec 1940 r.), ofensywy włoskiej w Afryce (czerwiec 1940 r.), agresji Włoch na Grecję (październik 1940 r.), agresji Niemiec na Jugosławię i Grecję (kwiecień 1941 r.), bitwy pod El-Alamejn (listopad 1942 r.), bitwy o Guadalcanal (1942/1943 r.), inwazji aliantów na Sycylię (lipiec 1943 r.), kapitulacji Włoch (8 września 1943 r.), operacji Bagration (czerwiec 1944 r.),</p>	<p>1939 r.), kapitulacji SGO „Polesie” (5 października 1939 r.), kapitulacji Francji (czerwiec 1940 r.), zdobycia Krety przez Niemców (maj 1941 r.), operacji Torch (listopad 1942 r.), zajęcia przez Japończyków Holenderskich Indii Wschodnich, Filipin i Malajów (1942 r.), kapitulacji wojsk niemiecko-włoskich w Afryce (13 maja 1943 r.), bitwy na Morzu Filipińskim (czerwiec 1944 r.), wyzwolenia Paryża (sierpień 1944 r.), bitwy o Iwo Jimę (marzec 1945 r.), bitwy o Okinawę (kwiecień – czerwiec 1945 r.), sforsowania Renu przez wojska alianckie (kwiecień 1945 r.), odzyskania</p>	
--	--	--	---	---	--

			<p>i pod Stalingradem</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia, dlaczego bitwę na Łuku Kurskim uznaje się za moment przełomowy II wojny światowej - wyjaśnia, jakie znaczenie militarne, polityczne i humanitarne miało zrzućenie bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki - przedstawia rozwój techniki podczas II wojny światowej i jego konsekwencje - wyjaśnia, dlaczego front wschodni miał decydujące znaczenie podczas II wojny światowej. 	<p>operacji Market Garden (wrzesień 1944 r.), kontrofensywy niemieckiej w Ardenach (grudzień 1944 r.), ofensywy styczniowej Armii Czerwonej (1945 r.), kapitulacji Berlina (2 maja 1945 r.), wyzwolenia Włoch (maj 1945 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przebieg działań wojennych w Europie w latach 1939-1941 - opisuje przebieg działań na froncie wschodnim - omawia przebieg walk na froncie zachodnim w latach 1943-1945 - wyjaśnia znaczenie bitwy o Atlantyk dla ostatecznego wyniku wojny - prezentuje 	<p>Filipin przez USA (1945 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia strategię wykorzystane przez armie: niemiecką i radziecką w trakcie bitwy na Łuku Kurskim - omawia przebieg działań wojennych w Azji i na Pacyfiku. 	
--	--	--	---	---	---	--

				przebieg działań wojennych w Afryce - wyjaśnia, dlaczego kobiety dopuszczono do walk na froncie.		
3. ONZ i pax Americana	1. Powstanie ONZ 2. Rozwój prawa humanitarne 3. Zimna wojna 4. Od <i>pax Romana</i> do <i>pax Americana</i>	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: Organizacja Narodów Zjednoczonych, zimna wojna - zna daty: konferencji założycielskiej ONZ (25 kwietnia 1945 r.), podpisania <i>Karty Narodów Zjednoczonych</i> (26 czerwca 1945 r.), zimnej wojny (1945-1991 r.) - przedstawia cele i zasady działania ONZ.	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: tzw. wielka trójka, prawo humanitarne, NATO, Układ Warszawski, żelazna kurtyna, <i>pax Americana</i> - omawia rolę postaci: Winstona Churchilla, Ronalda Reagana - zna daty: konferencji w Jałcie (luty 1945 r.), utworzenia NATO (1949 r.), powstania Układu Warszawskiego (1955 r.) - prezentuje okoliczności utworzenia ONZ - wymienia zasady prawa	Uczeń: - zna daty: konferencji w Dumbarton Oaks (1944 r.), zawarcia konwencji haskiej o pokojowym rozstrzygnięciu sporów (1899 r.), konferencji haskiej (1907 r.), zawarcia konwencji genewskich (1949 r.) - wymienia dokumenty będące podstawami prawa humanitarne - omawia rolę NATO i Układu Warszawskiego w rywalizacji między Wschodem a Zachodem - przedstawia etapy rozwoju	Uczeń: - charakteryzuje i porównuje trzy koncepcje ładu światowego: <i>pax Romana</i> , <i>pax Britannica</i> i <i>pax Americana</i> - podaje czynniki mające wpływ na doskonalenie prawodawstwa humanitarne.	Uczeń: - ocenia, czy mimo wykorzystania podczas obu wojen światowych nowych rodzajów broni oraz metod prowadzenia działań zbrojnych zapisy konwencji haskich z 1907 r. pozostały aktualne - ocenia, czy zachowaniu pokoju światowego bardziej służy model dwubiegunowy, czy taki, w którym dominuje jedno supermocarstwo.

			<p>humanitarnego</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym była zimna wojna - tłumaczy, na czym polega <i>pax Americana</i>. 	<p>prawodawstwa humanitarnego.</p>		
<p>4. Wizje globalnej zagłady</p>	<p>1. Broń atomowa 2. Terroryzm 3. Wizje zagłady świata</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: wyścig zbrojeń, terroryzm - zna datę zamachów w Nowym Jorku (11 września 2001 r.) - przedstawia przyczyny i skutki terroryzmu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu kryzys kubański - omawia rolę postaci: Fidela Castro, Johna F. Kennedy'ego, Osamy bin Ladena - zna datę początku kryzysu kubańskiego (1962 r.) - wskazuje na mapie regiony świata zagrożone terroryzmem - przedstawia znaczenie posiadania przez państwa broni atomowej - tłumaczy, jakie znaczenie miał wyścig zbrojeń dla 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: zawarcia układu o nierozprzestrzeniani u broni jądrowej (1968 r.), desantu w Zatoce Świń (1961 r.), zamachów w Madrycie (2004 r.), zamachów w Londynie (2005 r.) - wskazuje na mapie miejsca konfliktów, w które są wysyłani żołnierze polscy - omawia cechy charakterystyczne i przykłady różnych rodzajów terroryzmu: etniczno-narodowego, społeczno-rewolucyjnego i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu projekt Manhattan - omawia rolę postaci: Roberta Oppenheimera, Andreeasa Baadera, Ulrike Meinhof - zna daty: przewrotu na Kubie (1959 r.), zdetonowania pierwszej bomby wodorowej (1952 r.), zdetonowania pierwszej bomby neutronowej (1962 r.) - omawia rozwój i rozprzestrzenianie się broni nuklearnej w okresie zimnej wojny. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia metody i sposoby działania organizacji terrorystycznych oraz sposoby walki ze współczesnym terroryzmem.

			<p>bezpieczeństwa międzynarodowego po II wojnie światowej</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia rodzaje terroryzmu. 	<p>islamskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentuje wpływ terroryzmu na bezpieczeństwo międzynarodowe i ład światowy - przedstawia naukowe i futurystyczne wizje zagłady świata. 		
<p>5. Nigdy więcej wojny!</p>	<p>1. Początki ruchu pacyfistycznego</p> <p>2. Pacyfizm w XX wieku</p> <p>3. Wojna w Wietnamie</p> <p>4. Wojna bez broni</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty interwencji amerykańskiej w Wietnamie (1964-1973 r.) - wyjaśnia, jakie znaczenie ideologiczne i polityczne ma Pokojowa Nagroda Nobla. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu ruch pacyfistyczny - omawia rolę postaci: Mahatmy Gandhiego, Richarda Nixona - zna daty: interwencji francuskiej w Wietnamie (1945-1954 r.), zawarcia traktatów paryskich (1973 r.) - tłumaczy, jakie znaczenie miała wojna w Wietnamie dla nasilania się nastrojów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę postaci: Ho Chi Minha, Ngo Dinh Diema - zna daty: wystąpienia studenckich w USA i Europie Zachodniej (1968-1969 r.), zajęcia Wietnamu Południowego przez komunistów z Wietnamu Północnego (1975 r.) - wyjaśnia, jakie idee i przekonania leżą u podstaw ruchu pacyfistycznego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: powstania Demokratycznej Republiki Wietnamu (1945 r.), zamachu stanu w Wietnamie Południowym (1963 r.), ofensywy Tet (1968 r.), ofensywy wojsk Wietnamu Północnego (1972 r.) - przedstawia i porównuje rozwój ruchu pacyfistycznego po I i II wojnie światowej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia rolę wojsk amerykańskich podczas wojny wietnamskiej - ocenia skutki wojny bez broni - ocenia, czy pacyfizm może stać się obowiązującą doktryną państwową.

			<p>pacyfistycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje przyczyny klęski polityki USA w Wietnamie - wyjaśnia, na czym polega wojna bez broni. 	<ul style="list-style-type: none"> - określa przyczyny, przebieg i skutki wojny w Wietnamie - tłumaczy, dlaczego warto podejmować działania określone jako wojna bez broni - wymienia przykłady wojny bez broni. 		
--	--	--	--	---	--	--

Wymagania edukacyjne z przedmiotu *Historia i społeczeństwo. Dziedzictwo epok* dla szkoły ponadgimnazjalnej, uwzględniający kształcone umiejętności i treści podstawy programowej

WĄTEK TEMATYCZNY - Kobieta i mężczyzna, rodzina

Temat (rozumiany jako lekcja)	Dopuszczający Uczeń:	Dostateczny Uczeń:	Dobry Uczeń:	Bardzo dobry Uczeń:	Celujący Uczeń:
1. Kobieta, mężczyzna i rodzina w Biblii	Zna podstawowe pojęcia związane z tematem, potrafi je stosować w kontekście omawianych treści.	Przedstawia kontekst społeczno-kulturowy powstania Starego i Nowego Testamentu; przedstawia obraz rodziny starotestamentowej.	Omawia koncepcje miłości, rodziny w judaizmie oraz status kobiety i mężczyzny w społeczeństwie izraelskim; wymienia kobiece bohaterki ST i NT: Estera, Judyta, prorokinie Miriam, Chulda, Debora, a także kobiety w otoczeniu Jezusa: Marta, Maria z Magdali.	Charakteryzuje obraz rodziny w Biblii i wskazuje na jej recepcję w późniejszych epokach.	Zajmuje stanowisko w dyskusji; formułuje samodzielne opinie i sądy, popiera je argumentami.
2. Kobieta, mężczyzna i rodzina w starożytnej Grecji i Rzymie	Wymienia wartości i ideały w życiu rodzinnym starożytnych Greków i Rzymian.	Omawia pozycję kobiety i mężczyzny w społeczeństwach greckim i rzymskim; wymienia funkcje rodziny greckiej i rzymskiej (funkcje prokreacyjne, obowiązek wobec rodu i państwa); omawia rolę i zadania kobiety oraz mężczyzny w rodzinie rzymskiej.	Wskazuje na przyczyny ewolucji pozycji kobiety w społeczeństwie rzymskim; dokonuje porównania sytuacji społeczno-prawnej kobiet i mężczyzn w społeczeństwach greckim i rzymskim.	Charakteryzuje poglądy filozofów greckich (Platona, Arystotelesa, stoików) na rolę kobiety, mężczyzny i zadania małżeństwa.	Dokonuje samodzielnej oceny pozycji kobiety i mężczyzny oraz funkcji rodziny w świecie starożytnym, odwołując się do wiedzy pozaźródłowej.

3. Role kobiet i mężczyzn w społeczeństwie średniowiecznym	Wskazuje rolę kobiet i mężczyzn oraz rodziny w społeczeństwie średniowiecznym.	Przedstawia rolę i znaczenie kobiet i mężczyzn w gospodarce średniowiecza.	Charakteryzuje wizerunek kobiety w kulturze europejskiego średniowiecza; przedstawia model średniowiecznej rodziny wielopokoleniowej.	Charakteryzuje pozycję kobiety i mężczyzny w średniowiecznej rodzinie i społeczeństwie, dokonując ocen i odwołując się do źródeł. Charakteryzuje poglądy myślicieli epoki na rolę kobiety i mężczyzny.	Samodzielnie charakteryzuje problem, na wybranych przykładach. Posiada informacje znacznie wykraczające poza treści podstawy programowej, przedstawia je w sposób spójny, posługuje się wiedzą z literatury uzupełniającej i źródeł.
4. Wpływ kultury arabskiej i prowansalskiej na europejski model miłości dworskiej. Trwałość modelu	Wymienia ośrodki kultury dworskiej.	Wskazuje cechy modelu miłości dworskiej. Charakteryzuje wizerunek kobiety w romansach rycerskich.	Przedstawia cechy i genezę literatury prowansalskiej. Opisuje działalność trubadurów, truwerów, minnesingerów. Ukazuje wpływ kultury arabskiej na ideał miłości dworskiej.	Dokonuje analizy przykładów literatury pięknej opisującej miłość dworską, wskazuje na przyczyny trwałości modelu miłości dworskiej.	Posługuje się wiedzą pozaźródłową, przedstawiając własne wnioski podczas dyskusji. Samodzielnie charakteryzuje problem, na wybranych przykładach.
5. Lekcja powtórzeniowa					
6. Praca klasowa	wg punktacji				
7. Obyczajowość sarmacka	Omawia podział stanu szlacheckiego.	Charakteryzuje dzień powszedni i świąteczny w staropolskiej rodzinie szlacheckiej.	Wyjaśnia hierarchię wewnętrzną staropolskiej rodziny szlacheckiej i zasady	Wskazuje genezę sarmackich wzorów zachowań i ideologii. Charakteryzuje	Charakteryzuje formy wychowania w rodzinie szlacheckiej, obyczaje, odwołując się do źródeł

		Charakteryzuje ubiór szlachecki.	polityki koligacyjnej. Opisuje ceremonie sarmackie: śluby, chrzty, pogrzeby. Zna i rozumie pojęcia <i>sarmatyzm</i> , <i>przedmurze chrześcijaństwa</i> .	ideologię sarmatyzmu.	oraz wiedzy własnej.
8. Edukacja szlachecka w epoce nowożytnej	Podaje najważniejsze cechy edukacji w epoce. Rozumie pojęcie edukacji rycerskiej i dworskiej.	Ogólnie charakteryzuje wychowanie i edukację w epoce nowożytnej – podaje przykłady sposobów nauczania.	Omawia cechy edukacji męskiej młodzieży szlacheckiej okresu staropolskiego. Charakteryzuje edukację dziewcząt – domową i klasztorną. Podaje przykłady podróży edukacyjnych.	Ocenia wpływ reformacji i kontrreformacji na edukację. Omawia poglądy najważniejszych pisarzy pedagogicznych (np. Andrzej Frycz Modrzewski, Sebastian Petrycy z Pilzna). Wymienia reformy edukacyjne w epoce oświecenia.	Ustosunkowuje się do różnych stanowisk dotyczących edukacji – jej zakresu i sposobów działania. Popiera zajęte stanowisko argumentami. Zna współczesne oceny powstań.
9. Lekcja powtórzeniowa					
10. Praca klasowa	wg punktacji				

11. Model rodziny epoki romantyzmu	<p>Wskazuje przykłady ideału miłości w literaturze romantycznej.</p>	<p>Opisuje ideał miłości w literaturze romantycznej. Przedstawia sytuację dzieci.</p>	<p>Charakteryzuje model rodziny na przełomie XVIII i XIX w. Wskazuje role kobiety i mężczyzny w epoce romantycznej.</p>	<p>Przedstawia krytykę miłości romantycznej w następujących epokach kulturowych. Wskazuje na przyczyny trwałości wzorca miłości romantycznej.</p>	<p>Poddaje krytyce informacje zawarte w źródłach, konfrontuje je z faktami historycznymi, posługuje się wiedzą z literatury uzupełniającej.</p>
12. Przyczyny oraz przebieg procesu emancypacji kobiet w dziewiętnastym stuleciu	<p>Wyjaśnia pojęcia <i>feminizm</i>, <i>sufrażystki</i>. Wskazuje formy działalności i cele sufrażystek;</p>	<p>Charakteryzuje pozycję społeczno-prawną kobiet w XIX w. Wymienia czynniki sprzyjające emancypacji kobiet.</p>	<p>Wymienia przemiany w życiu społecznym sprzyjające emancypacji. Przedstawia stanowiska w kwestii emancypacji kobiet. Wymienia dziewiętnastowieczne stowarzyszenia i organizacje kobiece.</p>	<p>Opisuje proces uzyskiwania praw politycznych przez kobiety na przełomie XIX i XX w. Przedstawia ruch kobiecy na ziemiach polskich. Wskazuje konsekwencje emancypacji.</p>	<p>Wskazuje wydarzenia historyczne, które przyczyniły się do zmiany sytuacji kobiet na przełomie XIX i XX w. Dokonuje samodzielnych ocen opisywanych procesów. Omawia zmiany charakteru rodziny wiążące się z aktywnością zawodową kobiet.</p>
13. Przemiany społeczno-obyczajowe w XX w.	<p>Wskazuje najważniejsze cechy przemian społeczno-obyczajowych w XX w.</p>	<p>Wie, czym były rewolucja seksualna i feminizm drugiej fali. Wymienia konsekwencje przemian społeczno-obyczajowych w XX w.</p>	<p>Charakteryzuje cele i przebieg rewolty studenckiej z 1968 r. i ruch hippisowski. Wymienia i omawia najważniejsze czynniki rozwoju społecznego Europy XX w.</p>	<p>Wskazuje genezę przemian obyczajowych w świecie zachodnim w XX w. - i wyjaśnia czynniki polityczne, ekonomiczne, kulturowe.</p>	<p>Bierze udział w dyskusji na temat porównania możliwości działania kobiet na początku i końcu XX w. i wyjaśnia historyczne determinanty (od schyłku XIX w.) kształtujące współczesne społeczeństwo</p>

					europejskie.
14. Model rodziny w XX w.	Wymienia najważniejsze zmiany demograficzne, jakie zaszły po I i II wojnie światowej.	Wyjaśnia wpływ I wojny światowej na model rodziny. Zna i rozumie pojęcia <i>rodzina nuklearna</i> , <i>rodzina partnerska</i> , <i>płeć biologiczna</i> , <i>płeć społeczno-kulturowa (gender)</i> .	Omawia zmiany modelu rodziny w Europie Zachodniej po II wojnie światowej oraz zmiany modelu rodziny w Europie Wschodniej po II wojnie światowej. Wskazuje na zmiany modelu rodziny w Polsce po II wojnie światowej.	Wymienia i ocenia konsekwencje społeczne, polityczne, prawne i kulturowe zmiany modelu rodziny, wzrost akceptacji dla samotnego macierzyństwa, bezdzietności, związków partnerskich.	Samodzielnie charakteryzuje zmiany poglądu na role kobiet i mężczyzn w społeczeństwie, zwracając uwagę na pozytywne i negatywne aspekty problemu.
15. Lekcja powtórzeniowa					
16. Praca klasowa	wg punktacji				
17. Dziecko na przestrzeni wieków	Charakteryzuje model rodziny wielopokoleniowej; wymienia najważniejsze dokumenty dotyczące ochrony praw dziecka;	Przedstawia najważniejsze wydarzenia związane z narodzinami (ciąża i narodziny dziecka, chrzest i nadanie imienia);	Charakteryzuje zmiany zakresu władzy ojcowskiej nad dziećmi, rolę matki w opiece i wychowaniu dzieci; wyjaśnia rolę dziecka w społeczeństwie na przestrzeni wieków;	Charakteryzuje czynniki, które wpłynęły na zmianę postrzegania dzieciństwa; charakteryzuje zmiany zachodzące w instytucjonalnej opiece nad dzieckiem;	Samodzielnie omawia najważniejsze dokumenty regulujące kwestie praw dziecka i ocenia zakres ich stosowania we współczesnym świecie; omawia ewolucję relacji rodzice - dziecko na przestrzeni dziejów.
18. Podsumowanie					

